

Tallinna Tehnikaülikool
Majandusteaduskond
Ärikorralduse instituut

Maris Merelaid

**ÜLIKOOLIÕPPE HILINE KATKESTAMINE TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOOLI MAJANDUSARVESTUSELE
SPETSIALISEERUNUTE SEAS TABB JA TARM ÕPPEKAVA
NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Õppekava TABB02/17, peeriala majandusarvestus

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA

Tallinn 2021

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 9901 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Maris Merelaid

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 185568TABB

Üliõpilase e-posti aadress: maris.merelaid@mail.ee

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	5
SISSEJUHATUS	6
1. MOTIVATSIOON JA TAKISTUSED MAJANDUSARVESTUSE ÕPPIMISEL	8
1.1. Õpimotivatsioon.....	8
1.2. Erialavalik	11
1.3. Tallinna Tehnikaülikooli valik ja katkestamise põhjused.....	14
1.4. Majandusarvestus ja selle tulevik	16
2. ÜLIKOOLIÕPPE HILINE KATKESTAMINE JA ÕPINGUTE VÄÄRTUS	22
2.1. Uurimismetoodika	22
2.2. Üldkogumi kirjeldus	24
2.3. Valimi kirjeldus	27
2.4. Ülikoolikogemus majandusarvestusele spetsialiseerudes.....	29
2.5. Tulemuste järelused	38
KOKKUVÕTE	41
SUMMARY	44
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	47
LISAD	50
Lisa 1. TABB küsimustik	50
Lisa 2. TARM küsimustik	54
Lisa 3. Intervjuude küsimused	58
Lisa 4. <i>Cross-case</i> analüüsi tabel TABB intervjuueeritavate kohta	59
Lisa 5. <i>Cross-case</i> analüüsi tabel TARM intervjuueeritavate kohta	62
Lisa 6. Arvandmete ja üldkogumi allikad.....	67
Lisa 7. Uuringus osalejate demograafiline taust	68
Lisa 8. Magistriõppe katkestanute varasem erialane kogemus.....	69
Lisa 9. Peamised mõjutused eriala valikul ja õpingute katkestamisel.....	70
Lisa 10. Õppimine teises kõrgkoolis ja suhtumine naasmisse.....	76
Lisa 11. Korrelatsioonanalüüsi tabelid	87
Lisa 12. T-testi tabelid	89

Lisa 13. Katkestamise mõju töökohal ning arvamus valdkonna tulevikust.....	90
Lisa 14. Lihtlitsents.....	93

LÜHIKOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk on teada saada Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerunud üliõpilaste õpingute hilise katkestamise põhjused nii bakalaureuse- kui ka magistriastmes. Lisaks sellele selgitati välja võimalused, mida saaks ülikool parandada üliõpilaste naasmiseks ning uuriti, millist väärtust pakuvad saadud teadmised täna tööalaselt ja kuidas suhtutakse majandusarvestuse tulevikku.

Töös antakse ülevaade õpimotivatsioonist ja erialavalikut mõjutavatest teguritest. Lisaks sellele tuuakse välja põhjused, miks astutakse sisse või katkestatakse õpinguid Tallinna Tehnikaülikoolis. Samuti antakse ülevaade majandusarvestuse olemusest ja valdkonna tulevikust. Bakalaureusetöö raames viiakse läbi uuring TABB ja TARM katkestanute seas, kus selgitatakse välja hilise katkestamise põhjused, tuuakse välja ettepanekud ning uuritakse suhtumist valdkonna tulevikku.

Bakalaureusetöö tulemusena selgub, et valdkonnas vajavad muutust nii protsessid kui töötajate kompetents. Majandusarvestuse tulevik mõjutab eriala valikut üle maailma ning Tallinna Tehnikaülikooli andmetel on langustrendis nii arvestusala vilistlaste kui ka hilises faasis katkestajate arv. Katkestanud usuvad, et tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded, kuid positsioon ära ei kao. Õpingute katkestamist mõjutavad mõlemal õppekaval eelkõige aeganõudev töökoht, lõputööprotsess, diplomi mittevajalikkus ja muutused isiklikus elus. Ärinduse ja halduse õppekaval saavad õppurid teiste erialadega võrreldes kõige vähem õppetoetust ning raskusi majanduslikult hakkama saamisel tundsid rohkem magistriõppe katkestanud. Ettepanekutena toodi välja, et muutusi soovitakse näha lõputööprotsessis, õppekorralduses ja soodsamalt/tasuta õpingutega jätkamise. Lisaks sellele soovivad katkestanud naasmiseks rohkem julgustust ja informatsiooni ülikooli poolt.

Võtmesõnad: õpimotivatsioon, majandusarvestuse hilise katkestamise põhjused, õpingute väärtus majandusarvestuse tulevik.

SISSEJUHATUS

Tallinna Tehnikaülikoolis on varasemalt läbi viidud erinevaid rahulolu-uuringuid ning iga semestri lõpus on üliõpilastel kohustuslik hinnata Õppeinfosüsteemis (ÕIS) erinevaid õppejõude. 2020. aastal on kaitstud kaks bakalaureusetööd, kus uuriti õpingute hiliseid katkestajaid, kel on õppekavast juba suurem osa läbitud. Selline uuring puudub aga majandusarvestusele spetsialiseerunute kohta. Erinevalt varases staadiumis loobujatest on hiliseid loobujaid kergem suunata õpinguid jätkama. Õpingute katkestamise põhjuseid on erinevaid ning hiliste katkestajate puhul võivad domineerida pigem tööandja mõjutused, pettumine ülikoolis kui ka isiklikud ja finantsilised põhjused.

Tallinna Tehnikaülikoolis saab majandusarvestusele spetsialiseeruda bakalaureuseastmes äriduse (TABB) ning magistriastmes ärirahanduse ja majandusarvestuse (TARM) õppekaval. TABB õppekaval saab valida viie ja TARM õppekaval kahe erineva peeriala vahel (kuni 2020/2021. õppeaastani sai kolmanda peerialana valida audiitortegevust). Majandusarvestuse valimine on aga viimastel aastatel olnud langustrendis. Kui võrrelda sisseastunud üliõpilaste arvu näiteks majandusarvestuse ja ärirahanduse vahel, siis on viimase puhul näitaja pea kahekordne. Tallinna Tehnikaülikooli äriduse programminõukoja koosolekutel on tulnud teemaks majandusarvestusele spetsialiseerumise vähene aktiivsus ning mõtteid on jagatud õppekava võimalikust muutmisest ja/või peerialade ühildamisest. Autor on olnud kaks aastat programminõukoja liige ning varasemalt on ta tegelenud gümnaasiumiastmes õpilasesinduse presidendina õppurite rahuloluga.

Ühiskonnas on viimastel aastatel saanud suurt kõlapinda digitaliseeriva maailma võimalikud tagajärjed ning üheks neist peetakse robotite kasutuselevõttu tööülesannete kiiremaks täitmiseks. Sealjuures on räägitud sellest, et kaob ära raamatupidaja vajalikkus tulevikus ning juba täna on suurkorporatsioonides tegemas ühetaolisi mikroprotsesse tehisintellektid. Seetõttu soovib autor lõputöö käigus uurida ka õpingute katkestanute meelestatust arvestusala tuleviku suhtes.

Uurimisprobleemiks on informatsiooni puudumine majandusarvestusele spetsialiseerunud hiliste katkestajate motiividest – kas õpingute pooleli jätmise põhjuste taga on ülikool, üliõpilane ise või mõni muu väline tegur.

Bakalaureusetöö eesmärk on teada saada Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerunud üliõpilaste õpingute hilise katkestamise põhjused bakalaureuse- ja magistriastmes. Lisaks sellele selgitada välja võimalused, mida saaks ülikool parandada üliõpilaste naasmiseks ning uurida, millist väärtust pakuvad saadud teadmised täna tööalaselt ja kuidas suhtutakse majandusarvestuse tulevikku.

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Kas nii majandusarvestusele spetsialiseerunud vilistlaste kui ka hiliste katkestanute arv on langustrendis?
2. Millised on peamised põhjused majandusarvestuse peeriala valimisel?
3. Millised on peamised ülikooliõppe katkestamise põhjused majandusarvestuse suunal?
4. Milliseid tegevusi saab rakendada ülikool katkestanute naasmiseks?
5. Kuidas on katkestanute praegune töökoht seotud õpitud erialaga?
6. Kuidas suhtuvad katkestanud majandusarvestuse tulevikku?

Bakalaureusetöö koostamisel on püstitatud järgmine hüpotees:

1. Isiklikud põhjused mõjutavad katkestamist võrreldes bakalaureuseõppega rohkem magistriõppes.

Töö esimeses peatükis annab autor ülevaate õpimotivatsioonist ja erialavalikut mõjutavatest teguritest. Lisaks sellele tuuakse välja põhjused, miks astutakse sisse või katkestatakse õpinguid Tallinna Tehnikaülikoolis. Samuti antakse ülevaade majandusarvestuse olemusest ja valdkonna tulevikust.

Teises peatükis analüüsitakse TABB ja TARM õppekavade endiste üliõpilaste tagasisidet katkestamise kohta, et välja selgitada võimalused, mida kool saab muuta. Lisaks sellele selgitatakse läbiviidud uurimismetoodikat ja valimit ning esitatakse uuringu tulemuste järeldused.

Autor soovib tänada bakalaureusetöö juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed, programmijuhte Tarvo Niinet ja Kaidi Kallastet ning uuringus osalejaid.

1. MOTIVATSIOON JA TAKISTUSED

MAJANDUSARVESTUSE ÕPPIMISEL

Majandusarvestus koosneb arvestusala funktsioonidest ja ametialadest, mis hõlmavad omakorda finants-, kulu- ja juhtimisarvestust, sise- ja välisauditit ning finantskontrolli- ja juhtimist. Oma olemuselt on majandusarvestus üks konservatiivsemaid erialasid, pakkudes samaaegselt informatsiooni nii sise- kui ka välistarbijatele. Ettevõtjatele on eelkõige oluline, et pakutav sisend aitaks teha juhtimisotsuseid ning annaks mõistliku finants- ja ajakulu juures maksimaalse tulemi. Tehnoloogilised muudatused on aidanud majandustehingutega seotud informatsiooni detailsema kogumise, töötlemise ja edastamiseni. Eesti Raamatupidajate Kogu juhatuse esimees Margus Tammeraja on öelnud, et „senikaua, kuni (oskus)tööjõud on odav ja automatiseerimise kulu suhteliselt suur ja tulemus tagasihoidlik, ei hakka ei era- ega avalik sektor radikaalseid muudatusi senises arvepidamise praktikas tegema... Praktikas taandub see keskpäraste spetsialistide juurde tootmisele, kes osutavad keskpärasel tasemel teenust ning saavad keskpärast tasu.“ (Tulevikuvaade ... 2016, 4–5, 25)

Käesolevas peatükis antakse ülevaade vajalikust motivatsioonist õppeprotsessis ja erialavaliku tegemisel, samaaegselt ka ettetulevatest takistustest ning Tallinna Tehnikaülikooli kasuks otsustamisest. Lisaks sellele ka õpingute katkestamisest, majandusarvestuse olemusest ning valdkonna tulevikust. Töös kasutatakse sõnu majandusarvestus ja arvestus sünonüümidenä.

1.1. Õpimotivatsioon

Kõrgkoolid mängivad olulist rolli haridussüsteemis ja teadmispõhises ühiskonnas ning nii saadava hariduse väljavaade kui ka õpetamis- ja õppimismeetodid on pidevas muutumises. Becker on 1993. aastal väitnud, et haridus on investering, mis toob tulevikus suurema ja kasvava sissetuleku tänu tehtud pingutustele ja omandatud oskustele. Kõrgharidust minnakse omandama parema tuleviku lootuses suurendades ühiskonnale pakutavat väärtust. 2016. aastal viidi Tšehhis

läbi uuring, millest selgus, et eelmisel kümnendil alustati õpinguid, et oma teadmisi ja oskusi suurendada, saada paremaid võimalusi tööturul ning omandada diplom. Langustrendis oli varasemaga võrreldes üliõpilastele suunatud meelelahutuse tähtsus. Samaaegselt oli 21. sajandi esimesel kümnendil suurem rahulolu õppekavaga ja huvi eriala vastu, kuid eelmisel kümnendil oli rahulolu õppekavaga madalam, kuigi huvi valdkonna vastu oli jäänud samale tasemele. Sealjuures tuli välja, et nii rahulolu kui ka huvi on suurem neil, kes õpivad osalise koormusega ning mõlemal kümnendil esines diplomi pärast õppijaid ainult täiskoormusega õppijate hulgas. Uuringus osalejad märkisid, et kõrgkoolis õppimine suurendas nende tiimitöö ja suhtlemisoskusi ning ka oskust teadmisi rakendada ja informatsiooni analüüsida, mis on nende hinnangul tööturul väga olulised oskused. (Safrankova, Sikyr 2016, 49–58)

Enesemääratlemise teooria kohaselt saab inimeste käitumist ja erinevusi eristada sisemiste või välimiste põhjuste kaudu ning teooria vastandina saab võrrelda autonoomiat ehk ise oma käitumise kontrollimist ja reguleerimist. Autonoomia esineb kui puudub motivatsioon ja kavatsus. Sisemise motivatsiooni taga peitub nauding ja rõõmu kogemine läbi oma võimete ületamise. Väljakutseid võetakse vastu vabatahtlikult ning ilma otsese soovita tehtud töö eest tasu saada. Väline motivatsioon väljendub vajadusest saada tunnustust ja jätta endast head muljet, hirmust hoiatuste või antud lubaduste ees. Sisemisel motivatsioonil on kolm alaliiki: huvi uute teadmiste järele, saavutushimu ning motivatsioon kogeda stimuleeritust. Välisel motivatsioonil on samuti kolm alatüüpi: introjekteeritud ehk eesmärgiga vältida süütunnet, identifitseeritud ehk tegevuse läbiviimise väärtustamine isegi kui see tegijale huvi ei paku ning puhtalt väline motivatsioon, mida käivitab tunnustus, autasu või karistus. Hariduse omandamisel kajastub enesemääratluse teooria läbi huvi eriala ja õppimise vastu, enesekindluse tõstmise ja hariduse väärtustamise. Õpimotivatsioon väljendub akadeemiliste tulemuste, kursusel osalemise ning järjekindluse kaudu. Seevastu on aga kasvutrendis tarbijalik lähenemine, sest lähtutakse eelkõige välisest motivatsioonist. Üliõpilased, kes tuginevad sisemisele motivatsioonile, saavad paremaid tulemusi, puuduvad loengutest ja katkestavad õpinguid vähem ning tunnevad end enesekindlamalt kooli ja saadavate tulemuste suhtes. Mida kõrgem on sisemise motivatsiooni tase, seda suurem on tõenäosus, et õpingud ka lõpetatakse. (Maurer *et al.* 2013, 77–78)

Õpingutega jätkamise taga on suures osas motivatsioon, mida mõjutavad nii üliõpilase enda iseloomuomadused kui ka õppimismeetodid, õppejõu olemus ning tema õpetamismeetodid, eriala sisu ning selle vajalikkus. Neljanda tegurina mõjutavad kõikvõimalikud välised tegurid nagu ülikooli maine, saadud tulemused ning ümbritsev keskkond. Kõige efektiivsemad motiivid on aga

need, mida üliõpilane teeb ilma endale teadvustamata, näiteks loengutes ja seminarides osalemine. Õppimise kvaliteet sõltub sealjuures tunnustusest, mis tuleb väljastpoolt õppeprotsessi ning kui õpitud saab rakendada ka praktilise kogemuse näol. Eriala kasuks otsustamine peale gümnaasiumit sõltub varasemast õpikogemusest ja õpetajate oskusest suunata. Nii õpetajad kui ka õppejõud saavad huvi üles näidata läbi erinevate meetodite, eluliste näidete ja diskussiooni tekitavate küsimuste, mis aitavad toetada mõtet, et just selle eriala õppimine on kasulik. Õpitavate ainete ja eriala valiku taga võib olla erinevaid faktoreid – osad õpivad heade tulemuste nimel, et paremini silma paista, osad õpivad lootusega, et õpitav aitab siseneda tööturule ning on ka neid, kes õpivad vaid selleks, et vältida pettumuse valmistamist ning lükata edasi õigete valikute tegemist teadmatuses oma tuleviku suhtes. (Hubackova, Ruzickova 2013, 304–306)

Jeremy D. Finn (1989) töötas välja osalemise ja identifitseerimise mudeli kõrghariduse omandamise kohta, mis kirjeldab seost motivatsiooni ja ülikooli olemuse vahel ning kui oluline on, et üliõpilase väärtused oleksid haridusasutusega kooskõlas. Vastasel juhul tuleb kiirelt esile puudulik kuuluvustunne ja algab võõrandumisprotsess. Lisaks sellele toetavad õpimotivatsiooni uuringud, mille alusel on selgunud, et kogu õppeprotsessi toetab õppejõudude suhtumine üliõpilastesse, sest toetavad lektorid oskavad rõhku pöörata arengule ja oskustele läbi õppimise. Vastupidine käitumine toob endaga kaasa õppurite omavahelise võrdlemise, võistluse ja võimete mittetäieliku kasutuse. 2012. aastal viidi International Conference on Education and Educational Psychology seminari raames läbi uuring, millest selgus, et mida parem on läbisaamine õppejõududega, seda suurem on tõenäosus õppekava nominaalajaga lõpeta ning üleüldine huvi lõpetamise vastu. Oluline on, et õppejõudu ei nähta kui vaenlast, vaid kui eeskujut, kes võtab üliõpilaste ideid ja tagasisidet arvesse. Kui üliõpilane ei soorita ülesandeid tähtaegselt, siis hakkavad omavahelised suhted halvenema. Sealjuures tuli uuringust ka välja, et diplomi omandamisel on motivatsioonitase võrdväärset tasemel üliõpilastel, kes kas käivad või ei käi tööl. (Pedditzi, Spigno 2012, 1199–1204)

2013. aastal rakendus Eestis kõrgharidusreform, mis võimaldab avalikes ülikoolides eestikeelsetel õppekavadel saada tasuta haridust, et pakkuda õppimisvõimalust erineva sotsiaalmajandusliku taustaga inimestele. Tavaliselt toetavad õpingute vältel üliõpilast majanduslikult tema vanemad, kuid samaaegselt on väga kiiresti kasvanud nende õppurite arv, kes käivad paralleelselt kas osalise- või täiskoormusega tööl. Õppimise kvaliteeti võib töötamine mõjutada küll positiivselt kuid peamiselt pigem negatiivselt. 2017. aastal kaitstud bakalaureusetööst selgus, et töötavate üliõpilaste keskmine hinne oli 3,76. Uuringus osalenutest õppis tasuta õppekohal 92%, kellest

töötas regulaarselt 44% ja ebaregulaarselt 18%. Tasulisel kohal õppivatest üliõpilastest töötas regulaarselt 64% ning aeg-ajalt 11%. Kõrgharidusreformi tõttu ei pidanud 2013/14. õppeaastal õppelaenu taotlema 86,8% vastanutest. Keskmise töötundide arv oli vastajatel ligikaudu 97 tundi ning koolist puudumiste arv ligikaudu 11 tundi kuus. 2011. aastal tehtud uuringust „Üliõpilaste töötamise fenomen Eesti kõrghariduses“ selgus, et 71% omab õpingute kõrvalt töökohta, et katta elamiskulusid ning suurendada tööturul oma konkurentsivõimet. (Vitkar 2017, 6, 21–23)

Õppimisega jätkamist toetab ümbritsev keskkond ning nägemus parema tuleviku ootuses. On oluline, et üliõpilane näeks ka õpitava eriala praktilisust nii läbi õppejõudude eluliste näidete kui ka töökogemuse. Viimane toetab õppeprotsessi vaid osalise koormusega töötades.

1.2. Erialavalik

Kõrghariduse omandamist, kooli ja eriala valikut võivad mõjutada nii sotsiaalsed, majanduslikud kui ka personaalsed tegurid. Haridus- ja Teadusministeerium ning Ernst & Young Baltic AS viisid 2020. aastal läbi uuringu kõrgkoolide vilistlaste kohta, millest selgus, et 96% lõpetanutest pidas oluliseks huvi eriala vastu ning 74%-le oli oluline töö leidmise võimalus. Kooli ja eriala kasuks otsustamist mõjutas seejärel kooli maine, mida tähtsustas 69% vastanutest ning tulevikus oodatav palgatase oli määravaks 67%-le. Kooli ning eriala maine ja tulevikus saadav hea palk oli kõige olulisem ärimõju, halduse ja õigusteaduskonna üliõpilastele (74%). (Eesti ... 2020, 15–16)

16 personalities testi alusel sobib majandusarvestuse eriala kõige enam *Extraverted Sensing Feeling Judging* (edaspidi: ESFJ) ja *Introverted Sensing Thinking Judging* (edaspidi: ISTJ) tüübile. ESFJ-d on väga tugeva organiseerimisoskusega, kes hindavad struktureeritud töökeskkonda nii hierarhia kui ka tööülesannete puhul. Neile meeldib rutiin ja monotoonne töö, nad on praktilise loomu ja sotsiaalse elujõuga. Eelkõige sobib ESFJ-le töö, mis sisaldab erialast nõustamist ja inimestega suhtlemist, võrreldes suurkorporatsioonide ühetaoliste mikroprotsessidega. Sealjuures on liigselt analüüsivad rollid neile üksluised. (ESFJ – career paths) ISTJ-dele sobib seevastu pikaajaline ja stabiilne karjäär ning nad hindavad kõrgelt töökindlust. Nad eelistavad töötada üksinda ning tiimiülesannete puhul soovivad nad teada oma kindlaid ülesandeid. Sealjuures omavad nad kindlat arvamust ega karda väljendada vastumeelsust. ISTJ-tüübile on oluline teha ühiskondlikult olulist tööd, mis on eelkõige seotud avalikus sektoris töötamisega. (ISTJ – career paths)

Majandusarvestusel on kaasaegses ärimaailmas tähtis roll ning üha keerulisemaks on muutumas kvalifitseeritud spetsialistide, kes on spetsialiseerunud arvestusele, leidmine. Kahramanmaraş Sütçü İmam Ülikooli majandusteaduskonnas viidi läbi uuring majandusarvestuse üliõpilaste seas, et selgitada välja, millised tegurid mõjutaksid arvestusala valimist. Valdkonda on viimastel aastatel mõjutanud palju nii klientidega suhtlemise osakaalu suurenemine, tehnoloogilised muutused, finantsinstrumentide kasutuse suurenemine ja globaliseerumine. Läbiviidud uuringus viidatakse varasematele uuringutele, millest selgus, et enam mõjutab majandusarvestusele spetsialiseerumist huvi eriala vastu, lähedaste ja eakaaslaste toetus, õppejõudude õpetamisviisid ja majanduslikud tegurid. Lisaks selgus, et kõige suuremat mõju avaldab tuleviku ootus ja ettekujutus – võimalik töökoht, pakutavad tingimused ja valdkonna jätkusuutlikkus. Järgnevatele väidetele on sulgudes viidatud korrelatsioonanalüüsi tulemustele. Sealjuures leiti kinnitust hüpoteesile, et mida suuremad on ootused eriala tulevikule, seda suurem on ka võimalus, et üliõpilane valib majandusarvestuse (0,75). Ootustena tõid uuringule vastajad välja valdkonna laiahaardelisuse, kõrge töötasu, rohkete töövõimaluste ja kõrge edasijõudmispotentsiaali. Lisaks sellele selgus, et kui üliõpilasele meeldib töötada väljakutsuvas ja arenevas keskkonnas, siis on suurem tõenäosus, et spetsialiseerutakse arvestusele (0,69). Väljakutsuvate tööülesannete juures hinnati nii analüüsioskust kui ka suurt töökoormust. Kolmanda hüpoteesina püstitati, et lähedaste toetus mõjutab eriala valikut ning mida suurem on lähedaste ja ühiskonna toetus eriala valikule, seda suurem on eriala valimise tõenäosus (0,71). Autorid püstitasid viimase hüpoteesina, et kõrgemad tulemused õpingute vältel soosivad majandusarvestuse valimist, sest eriala eeldab täpsust ja korrektsust (0,81). (Yardımcıoğlu, Ada 2015, 1620–1624)

Wenzhou-Kean Ülikoolis viidi 2020. aastal läbi küsitlus, mille abil sooviti teada saada tegurid, mis mõjutavad ärianduse erialal majandusarvestusele spetsialiseerumist. Nii nagu ka mujal maailmas, on ka Hiina Rahvavabariigis olnud majandusarvestuse õppimine märgatavas langustrendis ning seetõttu tõuseb kvalifitseeritud töötajate puudus. Küsitlus viidi läbi kahes ülikoolis, Sino-Foreign Ülikoolis ja Traditional Chinese Ülikoolis. Esimene on tuntud läänelikuma õpetamismeetodi poolest, kus õppekavad on koostatud kooli enda huvidest sõltuvalt, samal ajal kui Traditional Chinese Ülikool on riiklikult rahastatud ning õppekavad lähtuvad ettekirjutustest. Sino-Foreign Ülikoolis on lõpetanud palju rahvusvahelise visiooni ja mitme keele oskusega üliõpilased, kellel on varasemate uuringute kohaselt ka kergem tööturule siseneda. Tulemuste saamiseks kasutati nii korrelatsioon- kui ka regressioonanalüüsi ning omavahel võrreldi järgmiseid tegureid: professionaalne karjäärivalik, akadeemilised tulemused, perekondlikud ja õppejõudude

mõjutused, palgaootus töökohal, töövõimalused, sotsiaalne staatus ja huvi eriala vastu. Traditional Chinese Ülikoolis mängisid majandusarvestuse valikul kõige enam rolli õppejõudude suunamine ning palgaootus tulevikus. Uuringust selgus, et mida tugevam on õppejõudude mõju, seda kõrgemad on ka akadeemilised tulemused. Sino-Foreign Ülikoolis oli tugev seos palgaootuse, töövõimaluste ja sotsiaalse staatuse vahel. Kõrgema palgaootusega üliõpilased on valmis rohkem õppima, sest see aitab neil saada paremat töökohta. Lisaks sellele selgus, et mida kõrgemat sotsiaalset staatust soovitakse saavutada, seda rohkem ollakse valmis ka heade tulemuste nimel pingutama. Sealjuures oli Traditional Chinese Ülikoolis suurema tähtsusega palgasoov, samal ajal kui teise ülikooli üliõpilased hindasid kõige kõrgemalt sotsiaalset staatust. (Wang 2020, 2, 9, 16–17)

Estes & Paolillo (1982) korraldasid uuringu, millest selgus, et motivaatoriks raamatupidamise õppimisel oli vabade töökohtade olemasolu ning õppejõudude oskused ainet edasi anda. Märnatavalt vähem mängis rolli lähedaste arvamus, hariduse maksumus ning töörahulolu.

Robert Half (2015) viis läbi uuringu, millest selgus, et majandusarvestusele spetsialiseerumist mõjutab ka asjaolu, et diplomi omandanud saavad ise valida, kas teha palgatööd või olla iseenda tööandja ja kas osutada korraga teenust mitmele ettevõttele või töötada konkreetses ettevõttes. Lisaks sellele on võimalik valida, kas töötada avalikus või erasektoris.

Tallinna Tehnikaülikoolis kaitsti 2018. aastal magistritöö teemal „Raamatupidajana töötamise motiivid ja rahulolu Eestis“. Majandusarvestuse eriala kasuks otsustamist mõjutasid eelkõige võimalused paremaks tulevikuks läbi kestva arengu, hea hariduse omandamise, hea töökoha ja töötasu ning huvi eriala vastu. Raamatupidaja positsioonil töötamist motiveeris huvi arvude vastu, tööülesannete huvitavus, soov töötada raamatupidajana, paindlikkus tööandja valikul ning võimalus end pidevalt arendada ja väljakutseid vastu võtta. Uuringus osalenud, kellel oli töökogemus raamatupidajana üle viie aasta, põhjendasid pikaajalise töötamise teguritena huvitavat tööd, võimalust enda arendamiseks, paindlikku tööaega ning stabiilset sissetulekut. (Tetsov 2018, 26–29)

OSKA raporti alusel peab tuleviku arvestusala spetsialist olema analüüsi- ja sünteesioskusega, väga hea suhtlemisoskuse, juhtimis- ja koostööoskusega ning võimeline nägema tervikpilti. Lisaks sellele on oluline, et töötaja oleks julge oma ideede esitamise ja argumenteerimise puhul, olles seejuures suuteline seda tegema erinevates keeltes rahvusvaheliste ettevõtete puhul. Oluline on

olla loov nii finantsnäitajate tõlgendamisel, vajaduspõhisel nõustamisel kui ka riskide hindamisel. (Tulevikuvaade ... 2016, 38)

Majandusarvestusele spetsialiseerumine sobib eelkõige neile, kes on oma töös täpsed ja struktureeritud. Eriala valikut mõjutab valdkonna tuleviku väljavaade ning pakutavad arenemisvõimalused. Lisaks sellele on oluline, et töötaja oskaks teha tööd individuaalselt, kuid üha enam on muutmas oluliseks suhtlemis-, eneseväljendus- ja analüüsisioskus.

1.3. Tallinna Tehnikaülikooli valik ja katkestamise põhjused

2015. aastal uuriti Eesti rakenduskõrgkoolide näitel üliõpilaste õpingute katkestamise põhjuseid ja kuivõrd on antud tegurid haridusasutuste kontrollitavad. Uuringust selgus, et õppeaastate 2009/2010 kuni 2013/2014 lõikes oli kolme õppeastme lõikes vähenenud sisseastujate arv, suurenenud katkestajate arv ning samaaegselt vähenenud lõpetajate arv. Sealjuures on muutnud ka üliõpilaste profiil. Ülikooli minek kohe peale gümnaasiumit on langustrendis ning suur osa sisseastujatest kuulub vanusegruppi 20–24- ja 25–29-aastased. Rakenduskõrgkoolide katkestamist mõjutasid majanduslikud põhjused, motivatsioonipuudus ja töötamine õpingute ajal. Viimane on tingitud soovist hoida kujunenud elustiili, tunda end finantsiliselt stabiilsena ning saada töökogemust. Sealjuures on täistööajaga töötamisel kõige negatiivsem mõju õppeprotsessile, õpiale ja nominaalaja jooksul lõpetamisele. Nii kõrgkoolid kui ka rakenduskõrgkoolid on kursis õpingute kõrvalt töötamisega ja lisaks riiklikele õppetoetustele pakutakse rahalisi stipendiumeid. Lisatoetused on väga piiratud arvule üliõpilastele ning ei suuda aidata enamust. Lisaks sellele tuli uuringust välja, et paljud vastajad juhtisid tähelepanu ebahüüdnud jaotatud koormusele ning sellele, et eelistatakse jooksvat hindamist. (Laurfeld 2015, 5–7, 10–11)

Eesti kõrgkoolide vilistlastest avaldatud uuring 2020. aastal tõi välja, et õpingute vältel said õppetoetust või stipendiumi nii bakalaureuse- kui ka magistriõppes 51% üliõpilastest, mille tulemusena mõlemal õppetasemel lõpetas 1% töötamise ja 17% vähendas töökoormust. 82%-le toetuse saamine aga mõju ei avaldanud. Kõige väiksem toetuse saajate osakaal oli ärinduse, õiguse ja halduse õppekavade seas, abi said 35% vilistlastest. (Eesti kõrgkoolide ... 2020, 43–44)

2019. aastal viidi läbi uuring Tallinna Tehnikaülikooli esmakursuslaste seas, mille käigus uuriti kooli kasuks otsustamise tegureid. Kõige olulisemateks põhjusteks olid sobiv õppekava (33,1%),

asukoht (17,5%), ülikooli hea maine (12,2%), lähedaste soovitus (8%), õppekorraldus (8%) ja õppe praktilisus (3,8%). Kõige kriitilisem aeg alustatud õpingutega kohanemiseks ja õpingutega jätkamise otsuse tegemiseks on esimene semester. Ülikoolipoolset tuge esimesel semestril hinnati 2019. aastal 3,97 palliga viiest. Oluliseks hinnati eelnädala olemasolu ning kõige kasulikumaks ja külastatumateks tundideks osutusid programmijuhil infotund, õpingukorraldus, tuutoritund ja sissejuhatus tudengiellu. (Kütt 2019, 7–13)

Sealjuures on 2018. aastal uuritud Tallinna Tehnikaülikoolis õpinguid katkestanute kohta, mille eesmärgiks oli teada saada katkestamise põhjused õpetasemete ja teaduskondade lõikes. Peamised ülikooliga seotud takistused olid ootustele mittevastav õppekava (48%), rahulolematuse õppekorraldusega (36%) ja liialt teoreetilised õppeained (31%). Lisaks sellele mõjutasid katkestamist ka ebahuvitavate õppeainete olemasolu (30%), vähene kontakt õpingukaaslastega (31%) ja suur koormus (22%). Lõputööga seotud protsessi puhul takistas 10%-le juhendaja leidmine ja 11%-le teema leidmine. Ülikooliõppega mitteseotud põhjuste seas olid populaarsemad suur töökoormus (44%), vale eriala valik (37%) ning vähene aeg sotsiaalse elu jaoks (36%). Lisaks sellele mõjutasid katkestamist ka finantsilised ja terviseiga seotud põhjused, oskamatus aega planeerida ning diplomi mittevajalikkus töökohal. Bakalaureuseõppe puhul domineeris katkestamise põhjuste seas ootustele mittevastav õppekava, vale eriala valik ja õppekorraldus. Magistrantide seas aga töökoormus, soov veeta rohkem aega perega ning uued väljakutsed. Õpingutega alustajate seas toodi enam välja ootustele mittevastavat õppekava, õppekorraldust ja uusi väljakutseid. Õpingute lõpufaasis olevaid üliõpilasi takistasid jätkamist uued väljakutsed, lõputööprotsessi venimine ning vajadus loengutes osaleda. Samast uuringust selgus ka see, et õpingutega jätkamist motiveeriks võimalus jätkata sealt, kus pooleli jäi (74%), suurema seose nägemine õpitavate ainete ja tulevase erialase töö vahel (72%) ja ootustele vastavam õppekava (60%). Lisaks sellele toodi välja muudatusi õppetöökorralduses (51%), kaugõppe võimalust (52%) ja tasuta õpet (77%). Nii võimalus jätkata tasuta õppekohal kui ka õpingute jätkamine sealt, kus need pooleli jäid olid kõige populaarsemad nii bakalaureuse- kui ka magistriõppes. (Kütt 2019, 6–14)

2020. aastal uuriti ärimise õppekava juhtimisele, turundusele ja logistikale spetsialiseerunud õpingute hiliste katkestajate põhjuseid. Juhtimise ja turunduse suunal takistas õpingute jätkamist 56,3%-l juhtudest töötamine, 41,8%-l lõputööprotsess ja 36,3%-l perekondlikud ja/või elukorralduslikud muutused. Lisaks sellele polnud diplomi omamine töökohal oluline 29%-le vastanutest ning nii majanduslikud põhjused kui ka huvi kadumine õpingute vastu mõjutas

16,4%-i üliõpilasi. Juhtimise suunal olid domineerivateks katkestamise põhjusteks ajapuudus töökoha tõttu, perekondlikud/elukorralduslikud muutused ja raskused lõputöö protsessi vältel. Turundusele spetsialiseerunute seas olid populaarseimateks põhjusteks diplomi mittevajalikkus töökohal, raskused lõputöö kirjutamisel ning ajapuudus töötamise tõttu. (Lember 2020, 23–24) Logistikale spetsialiseerunute seas tõi koguni 68% vastanutest põhjuseks töötamise, 29% perekondlikud ja või elukorralduslikud muutused. Täpsemalt toodi välja, et kaugõppe olemasolu puhul oleks õpingute jätkamine töö ja pereelu kõrvalt olnud võimalik. Sealjuures oli kaheksale vastajale 34-st probleemiks lõputöö kirjutamine. (Sootalu 2020, 18–19)

Juhtimise ja turunduse suuna katkestanute seas hindas 69% ülikooli mainet kas positiivseks või väga positiivseks, mis viitab suuremale tõenäosusele, et õpingud pooleli jätnud üliõpilased ühel päeval kooli naasevad (Lember 2020, 24). Logistika peerialana valinute seas hindas mainet kas positiivseks või väga positiivseks 68% vastanutest (Sootalu 2020, 20).

Õpingud katkestanud üliõpilastest, kes valisid peerialana kas juhtimise või turunduse, jätkas õppimist mõnes teises kõrgkoolis 20%. Madal aktiivsus viitab refereeritava töö autori hinnangul sellele, et diplomit ei peeta töökohal oluliseks ja teoreetilisele võimalusele üliõpilasi tagasi õpingute juurde suunata. (Lember 2020, 30) Logistikale spetsialiseerunute hulgas jätkas õppimist mõnes teises õppeasutuses 29%, kõige populaarsemateks valikuteks olid Tallinna Tehnikakõrgkool ja Estonian Business School. (Sootalu 2020, 22)

Tallinna Tehnikaülikooli õppima asumist toetab õppekavade valik ning kooli maine. Katkestamist mõjutab eelkõige rahulolematuse õppekavaga, ebasobiv õppekorraldus, suur töökoormus õpingute kõrval ning lõputöö kirjutamise protsess. Katkestanute naasmist suurendaks tasuta õpe ning võimalus jätkata sealt, kus pooleli jäi.

1.4. Majandusarvestus ja selle tulevik

Ingliskeelses kirjanduses on eraldi terminina välja toodud *accounting* (majandusarvestus) ja *bookkeeping* (raamatupidamine), sealjuures on raamatupidamine üks osa majandusarvestusest. Raamatupidaja on Uno Mereste definitsiooni alusel töötaja, kes valdab kasutatavaid meetodeid, oskab koostada lausendeid, kirjendada majandustehinguid kontodesse, koostab seeläbi bilansi ja oskab viimast ka analüüsida. Tööülesandeid saab ühe liigituse kohaselt jaotada kaheks - ühed on

seotud finantsarvestusega ning teised juhtimisarvestusega. Finantsarvestusele spetsialiseeruvad raamatupidajad (*bookkeeper*-id) peavad arveraamatuid läbi majandustehingute registreerimise ja koostavad maksudeklaratsioone, mis on lihtsam ja rutiinsem töö. *Accountant*-i puhul kuuluvad tööülesannete hulka finantsaruannete koostamine ja analüüs, finantsplaanide ettevalmistus ning juhtkonna nõustamine kasutades juhtimis- ja kuluarvestusest saadud informatsiooni. (Tulevikuvaade ... 2016, 10–12) Käesolevas töös analüüsitakse raamatupidajat kui *accountant*-i.

SA Kutsekoda avaldas 2016. aastal uuringu tulevikuvaatest tööjõu ja oskuste vajadusele arvestusala valdkonnas lähema 5–10 aasta vaates. Esimesena toodi välja, et töötajate vajadus väheneb lihtsatelt ja rutiinsetelt tegevustelt automatiseerimise tõttu ning suureneb vajadus analüüsioskustega magistritasemel töötajate järele. Seda seetõttu, et suureneb vajadus pakkuda informatsiooni juhtimisotsuste tegemiseks ja osata kogutud andmeid tõlgendada. Lisaks sellele peavad majandusarvestuse spetsialistid olema IKT-suunitlusega, et uute süsteemide väljaarendamisel tellida võimalikult funktsionaalseid lahendusi ning neid ka maksimaalset rakendada. See eeldab, et õppekavad ja saadud teadmised tuleb viia vastavusse praktiliste oskustega. (*Ibid.*, 16–19)

Eestis on raamatupidajatele kehtestatud kolm kutsestandardit ning mida kõrgema taseme kutseeksam on sooritatud, seda keerukamate ülesannetega suudab spetsialist toime tulla. Tase 5 väljastatakse raamatupidajatele, tase 6 vanemaraamatupidajale ning tase 7 juhtivaraamatupidajale. Kutsetunnistusi väljastab Eesti Raamatupidajate Kogu (ERK). 5. taseme kutsetunnistusega töötaja tegeleb finants- ja maksuarvestusega, statistiliste aruannete ja deklaratsioonide koostamisega. Vanemaraamatupidaja, kes on sooritanud 6. taseme kutseeksami, tegeleb nii finants-, juhtimis- kui ka maksuarvestusega, oskab eelarvestada ja analüüsida finantsaruandeid ning tegeleb arvestusalase nõustamisega. Juhtivaraamatupidaja, kes on saanud 7. taseme kutsetunnistuse, peab omama samu oskusi nagu 5. ja 6. taseme spetsialistid ning lisaks sellele tegelema ka audiitorkontrolli, juhendamise ja juhtimise kui ka organisatsiooni esindamisega. Kõikide tasemete raamatupidajad peavad lähtuma Eesti finantsaruandluse standardist ja/või rahvusvaheliselt tunnustatud standarditest. Sealjuures peab ka juhtivaraamatupidaja suutma teha rahandusalaseid otsuseid ning maandama finantsriske. 5. taseme kutsetunnistus väljastatakse neile, kes on omandanud kas erialase kutsehariduse keskhariduse baasil või omab praktilist töökogemust. 6. taseme kutsetunnistuse taotlemisavalduse esitamiseks on vaja 1. taseme kõrghariduse diplomit ning 2-aastast erialast töökogemust. Juhtivaraamatupidajate tunnistust saavad taotleda need, kel on

omandatud magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, saadud praktiline töökogemus ning läbitud erialased täiendkoolitused. (Kutsestandard ..., tase 5, tase 6, tase 7, 2017)

2015. aastal koostati magistr töö teemal „Raamatupidaja roll Eesti ettevõttes“, millest selgus, et 5. taseme spetsialistidel oli enamasti kõrgharidus ning vastanute tööülesannete hulka kuulus finantsarvestusega seonduv – põhilised tööülesanded olid seotud rutiinsete ülesannetega ning vähesel määral tehti finantsaruannete analüüsi. Raamatupidaja assistentidest tegeles 89% arvestusülesannetega ning 67% juhtimisarvestusega. Seega väideti magistr töö, et assistentide töö on kutsestandardiga võrreldes veidi mitmekesisem ning töötajad on haritumad. Vanemraamatupidajate tööülesannete hulka kuulus 98%-l finantsarvestus, 50%-l juhtimisarvestus, 86%-l maksuarvestus ja väline aruandlus. Kehtivasse kutsestandardisse polnud märgitud, et vanemraamatupidaja peaks tegelema finantstegevuse analüüsimise, finantsaruannete ettevalmistamise ning planeerimise ja juhtimisega, kuid need aspektid kuulusid siiski uuringus osalenute tööülesannete hulka. Vastanutest olid enamusel kas esimese astme kõrgharidus või juba saadud magistrikraad. Juhtivraamatupidajatest omas nõutud magistrikraadi vaid 27% ja valdaval enamusel oli esimese astme kõrghariduse diplom. Seega sai refereeritava töö autor tulemuste põhjal väita, et juhtivraamatupidajate haridustase ei vasta kutsestandardis ettenähtule. Tööülesannete juurde kuulus eelkõige väline aruandlus, finants- ja maksuarvestus ning 79% tegi koostööd juhtkonnaga, et langetada otsuseid. Kokkuvõtvalt selgus, et raamatupidaja on Eestis rohkem *bookkeeper* ehk finantsarvestusega tegelev spetsialist. (Ottoson 2015, 61–67)

Lehte ja Jaan Alver viisid 2009. aastal läbi uuringu Taani ettevõtete Eestis asuvates tütarfirmades, kus uuriti arvestusala töötajate haridustaset. Selgus, et enamikul spetsialistidest puudus erialane haridus ning juhtkond ei kasutanud majandusarvestusest tulenevat infot juhtimisarvestuse tarbeks. Sealhulgas tuli välja, et juhid väärtustavad eelkõige keeleoskust ning töökogemust. (Kilter 2016, 42; Alver, Alver 2009, 29)

Euroopa juhtiva riske maandava tarkvara pakkuja Visma töötajate sõnul ootavad majandusarvestust ees mitte vaid muutused kasutatavas tehnoloogias, vaid ka tööülesannetes. Isegi kui rutiinseid tegevusi on võimalik automatiseerida, siis kliendikohtumisi ja konsultatsiooniteenuse osutamist saavad pakkuda vaid spetsialistid ise. Rutiinsete tegevused on küllaltki ajamahukad ning mida rohkem neid automatiseerida, seda rohkem saab raamatupidaja keskenduda individuaalse nõustamisteenuse pakkumisele. Valdkonna võitjateks saavad need, kes

asuvad tegutsema koheselt, sest arendama peab ka olemasolevaid töötajaid, kes oskaks uue tehnoloogiaga kohaneda. (Lien 2019)

Norra finantsajakiri Amnesto on avaldanud artikli tuleviku majandusarvestuse nägemusest, mis keskendub sellele, et robotid on valmis raamatupidajate töö üle võtma ning spetsialistid tunnevad ohtu töö kaotamise ees. SSF (Swedish Foundation for Strategic Research) on 2017. aastal väitnud, et 97%-lise tõenäosusega kaotavad raamatupidajad oma töö järgmise 20 aasta jooksul. Siinkohal on aga oluline täpsustada, et kaovad praegused tööülesanded ning valmis tuleb olla enda arendamiseks. Amnesto peadirektor Arild Spandow meenutab, et 90ndatel toimus kõik paberil ning raamatupidamist nähti kui osakonda, mis oli kohustuslik kõikides ettevõtetes. Nüüd osatakse aga arve analüüsida ning pakutavat infot saab kasutada juhtimisotsuste tegemiseks ja nõu andmiseks. Sealjuures on oluline, et palgatavad töötajad on ka tugevate valdkonnaspetsiifiliste teadmistega väga head suhtlejad, arenguvõimelised ja tulevikule orienteeritud. (Nilssen 2018)

2020. aastal kaitsti Tallinna Tehnikaülikoolis bakalaureusetöö „Tehnoloogia mõju raamatupidajate tööle ning raamatupidajate valmisolek tulevasteks muutusteks“, millest tuli välja, et muutused töö tegemises on väga palju muutnud 65%-l ja pigem muutnud 30%-l vastanutest. Likerti skaalal 1-5 hinnati järgmiste lahendustega kokku puutumist järgnevalt: pangaliides 3,47, maksudeklaratsioonide esitamine otse tarkvarast 3,44, arvete digitaliseerimine 3,43, dokumentide säilitamine pilves 3,31 ja e-arvetega kokkupuudet 3,29. Vastused sõltusid vastaja ettevõtte suurusest ning mida suuremas ettevõttes töötati, seda rohkem esines ka kokkupuudet tehnoloogia kasutuselevõttuga. Autor väitis oma töös, et tulevikus peavad valdkonna spetsialistid olema oskuslikud järgnevates ülesannetes, mida vastajad 5-palli skaalal hindasid: arvutiprogrammide tundmises (4,11), oma mõtete väljendamises (3,88), andmete analüüsimises (3,92) ja informatsiooni kriitilises hindamises (3,85), argumenteerimises (3,66) ja inimpsühholoogias (3,51). Teistest madalamalt hindasid eelnevaid oskuseid pika tööstaažiga spetsialistid. Sealjuures oli 84% vastajatest täiesti nõus, et tehnoloogia mõjutab nende igapäevatööd ka edaspidi ning 61% uuringus osalejatest polnud nõus, et raamatupidaja positsiooni tulevikus vaja ei ole, sest isegi kui ametinimetus ei muutu, siis on muutumises roll ja tööülesanded. (Vinglas 2020, 25–36)

Universitetsforlaget (Scandinavian University Press) avaldas 2018. aastal artikli teemal „*From bookkeeper to advisor?*“, mis kirjeldab, kuidas raamatupidajatele esitatud nõudmised ja oskused on muutunud vahemikus 2002–2015. Aina enam nõutakse spetsialistidelt sügavamaid erialateadmisi ja oskusi erinevate ülesannetega toimetulekuks, digitaalsete lahenduste kasutamist,

et kindlustada väärtuse pakkumist ja odavamalt teenust kliendile. Norras kvalifitseerub raamatupidajaks kolme aasta pikkuse kõrghariduse omandanud ja 2-aastase töökogemusega spetsialist. 2012. aastal Gårseth-Nesbakk-i ja Åmo uuringust selgus, et raamatupidamisetevõtetes, kus töötab 10–49 töötajat, teeniti konsulteerimise eest 10% kogu müügitulust. Konsultatsiooniteenus hõlmas maksualast nõustamist ning analüüsi rahavoogude juhtimisest tulevikus. Tuleviku muutustega kohanemiseks tuleb arendada nii kasutatavaid programme kui ka töötajate teadmisi. Viimaseid saab arendada automatiseerimise arvelt, sest nii on arvestusala töötajal rohkem aega keskenduda konkurentidele, klientidele ja ettevõtte strateegiale, et pakkuda paremat konsultatsiooniteenust. Kui raamatupidajat on varasemalt kirjeldatud kui detailset, igavat ja korrektset, siis nõustajat kirjeldatakse kui rohkete teadmistega, kogunud, oskusega suurt pilti näha, suhtlemisoskusega ja kliendisõbralikku. Lisaks sellele tuli Universitetsforlaget-i uuringust välja, et värvatakse eelkõige neid, kes juba täna on enesekindlad nii endas kui ka oma oskustes, oskavad end väljendada ja kohanevad kiiresti. Raamatupidamisbürood pakuvad spetsialistile *coaching*'ut ja arenemisvõimalust, mitmekesiseid tööülesandeid, erialaseid koolitusi ja motiveeritud ümbruskonda. Sealjuures oodatakse kandideerima analüütilisi, iseseisvaid, lahendustele orienteeritud, müügiostustega, struktureeritud, koostöövõimelisi, innovaatilisi ja energilisi töötajaid. (Løvaas *et al.* 2018, 166–173)

Norges Handelshøyskole-s kaitsti 2015. aastal magistritöö teemal, kuidas tulevik kuulub neile, kes selleks täna ette valmistuvad. Töös toodi välja põhjused, miks olemasolevad raamatupidamisteenus pakuvad ettevõtted ei soovi arengutega kaasa minna. Esimesena toodi välja, et kuna paljud teenivad raha kulutatud aja pealt ning kui osa tegevusi automatiseeritakse, siis kulub tööülesannete tegemisele vähem aega ning müügitulu hakkab vähenema. Lisaks sellele selgus, et kuna tööülesannetele on ette nähtud tähtsajad, mida ei saa edasi lükata, siis pole uuenduste ellu viimiseks ajalist ressursi ning kui juhid ei oska vajalikke muutuseid ellu viia, siis pole ka töötajatel huvi ideedega kaasa minna. Kolmandaks põhjuseks oli ettevõtete väiksus, finantside puudumine investeringute elluviimiseks ning väikeettevõtete keskendumine eelkõige vajalikele erialastele teadmistele. Töö autorid arvasid, et suutmatuse tehnoloogia arenguga kaasa minna toob väikeettevõtetele tulevikus raskusi konkurentsipüsimisega ja ainsa võimalusena nähakse mõne teise ettevõttega ühinemist. Neljandana toodi välja eelarvamus töötajate oskustest ning kohanemisvõimest, eriti kui nad on vanemas eas ning näevad automatiseerimist kui ohtu. Töötajate suhtumist on raske muuta ning juhid arvavad, et kogu protsess tundub olevat kurnavam kui see peaks olema. Sealjuures on just pika tööstaaziga töötajad need, kel on kõige rohkem kogemust ning oskaks kõige paremat nõu anda. Lisaks sellele on eriti keeruline muuta konsultantideks neid,

kes läksid aastaid tagasi majandusarvestust õppima teades, et nad saavad töötada üksinda ning tööülesanded on reguleeritud tähtaegade ja reeglitega. Kuuenda põhiprobleemina toodi välja, et praegused programmid genereerivad keerulisi aruandeid mitu kuud vajalikust hiljem ning mida raskem on kliendil neist aru saada, seda vähem oskavad nad ka küsimusi esitada ja nõustamist oodata. Uue tehnoloogia abil on võimalik juhtimisarvestuse tarbeks info koguda kiiremini ning klientide huvi seeläbi ka suureneb. (Tvedt, Skarmyr 2015, 44–48)

Majandusarvestuse valdkond on muutumises – võetakse kasutusele tehnoloogiat ja automatiseeritakse protsesse. Analüüsitud artiklitest selgus, et tuleviku spetsialisti nähakse eelkõige konsulteerija kui rutiinse töö tegijana. Seepärast on oluline, et töötaja saaks üha enam keskenduda ettevõtte protsessidele. Tähtis on, et ei muudetaks ainuüksi tööülesandeid, vaid ka töötajate olemust ja suhtumist muutustesse, sest üksinda tööülesannete täitjast on kujunemas avatud ja julge suhtleja roll.

2. ÜLIKOOLIÕPPE HILINE KATKESTAMINE JA ÕPINGUTE VÄÄRTUS

Käesolev peatükk analüüsib endiste üliõpilaste õpingute katkestamise põhjuseid ja ülikoolikogemuse väärtust TABB ja TARM katkestanute seas. Järgnevates alapeatükkides esitatakse uurimismetoodika, valim ning tulemused ja nende analüüs, et leida vastused sissejuhatuses püstitatud uurimisküsimustele ja hüpoteesile.

TABB õppekaval spetsialiseerutakse 4. semestril ning TARM õppekaval 2. semestril. Töö eesmärgiks on soov teada saada, miks just majandusarvestusel peerialal õpingud katkestatakse ning seega on hilised katkestajad üliõpilased, kel on kas TABB õppekavast läbitud vähemalt 90 ainepunkti (EAP-d) või TARM õppekavast 30 EAP-d.

2.1. Uurimismetoodika

Uuringu läbiviimiseks koguti andmeid ankeetküsitluse abil, mis saadeti Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerunud ja hilises faasis õpingud katkestanud üliõpilastele, kes alustasid õpinguid kas:

- bakalaureuseõppes aastatel 2002–2017 või
- magistriõppes aastatel 2005–2018.

Uuringu tarbeks koostati kaks erinevat küsimustikku *Google Forms* platvormil. TABB küsimustik (lisa 1) koosnes 19st küsimusest, millest 12 olid kohustuslikud. TARM küsimustik (lisa 2) koosnes 22st küsimusest, millest kohustuslikud olid 15. Küsimused jagunesid järgnevatesse gruppidesse:

- sisseastumise ja katkestamise põhjuseid;
- saadud ülikooliõppe väärtust;
- nägemust arvestusala tulevikust;

- suhtumist võimalikku naasmisse ja
- vastajate demograafilist tausta.

Küsimustiku koostamisel sai töö autor mõtteid 2020. aastal kaitstud Elo Lemberi bakalaureusetööst „Ülikooliõppe hiline katkestamine ja ülikoolikogemuse väärtus õpingud katkestanud üliõpilaste silmis Tallinna Tehnikaülikooli äranduse bakalaureuseõppe juhtimise ja turunduse suuna näitel“, et tulemused oleksid erialade lõikes võrreldavad. Töö üheks eesmärgiks on teada saada, kuidas suhtutakse majandusarvestuse tulevikku ning seetõttu lähtuti paari küsimuse puhul ka 2020. aastal Kadi Vinglase bakalaureusetööst „Tehnoloogia mõju raamatupidajate tööle ning raamatupidajate valmisolek tulevasteks muutusteks“. Kasutusel olid nii valikvastused, vabavastused kui ka skaalad. Küsimustiku lõpus oli võimalus jagada oma meiliaadressi või telefoninumbrit, et võimalusel teha vastajaga ka intervjuu. Intervjuu (lisa 3) käigus sooviti rohkem teada õpimotivatsiooni mõjutavatest teguritest, õppekava sisust ja õppekorraldusest ning alternatiivsete kutsetunnistuste tegemisest.

TABB küsimustik saadeti välja 16. veebruaril programmijuhi Tarvo Niine vahendusel ning meeldetuletus täitmiseks saadeti 2. märtsil. TARM küsimustik saadeti välja 17. veebruaril programmijuhi Kaidi Kallaste vahendusel, meeldetuletus uuringus osalemiseks jõudis potentsiaalsete vastajateni 3. märtsil. TARM küsimustik saadeti ka ärirahanduse ja audiitortegevusele spetsialiseerunutele, sest programmijuhil oli käesoleva lõputööga koostöös huvi saada tagasisidet teiste peerialade kohta. Küsimustikud suleti algselt 8. märtsil, kuid 10. märtsi õhtul näitas üks TARM-i katkestanutest üles huvi oma kogemust jagada ning seetõttu avati küsitlus ajutiselt uuesti ning suleti taas 11. märtsil. Tulemused imporditi *Google Forms* keskkonnast ning andmete analüüsil kasutati programmi *Excel*.

Intervjuus soovis osaleda 3 bakalaureuseõppe ja 5 magistriõppe endist üliõpilast. Intervjuude läbiviimise periood oli 11.–23. märts. Lisaküsimustele vastati e-kirja (6 osalenut) ja telefoni (2 osalenut) teel. Vastuste analüüsimiseks koostas autor *cross-case* tabelid (lisa 4, lisa 5). Anonüümsuse tagamiseks on intervjuueeritavatel erinevaid koodid. Analüüsi osas on toodud välja intervjuueeritavate tsitaadid ning ka küsimustiku lisakommentaari, et anda edasi vastajate täpsemaid mõtteid.

Küsimustiku väljasaatmise saab lugeda kasulikuks, sest mõlema õppekava programmijuhtidega võtsid koheselt ühendust mitmed vastajad, et teada saada oma õpingutega jätkamise võimalused.

2.2. Üldkogumi kirjeldus

Üldkogumi kirjelduse TABB ja TARM õppekava kohta ning vajaminevad anonüümsed andmed ÕIS-ist saatis töö autorile äranduse programmijuht Tarvo Niine (lisa 6). Tallinna Tehnikaülikoolis saab õppida 3-aastases bakalaureuseõppes äranduse õppekaval alates 2002. aastast. 2002–2018 on ÕIS-i andmetel õppekavale sisse astunud 3080 üliõpilast, neist on kooli lõpetanud 1546 (14. veebruar 2021 seisuga). Sealhulgas on 138 üliõpilast, kes on ülikooli algsest õppima asunud mõnele teisele erialale enne 2002. aastat ning hiljem äranduse õppekava kasuks otsustanud. Ülejäänud pole kõik mitte katkestanud – aktiivse üliõpilasena on nimekirjas veel 473 üliõpilast (sh 2018.– 2020. aastal sisseastunud), neist 71 omakorda varasema sisseastumisaastaga kui 2018. Aktiivsetest üliõpilastest on majandusarvestusele spetsialiseerunud 44.

Äranduse õppekavale on vähemalt 50% õppekavast läbinud 362 katkestajat, 94-l on sealjuures peeriala valimata, mis tuleneb sellest, et kuni 2016. aasta vastuvõtuni langetasid üliõpilased oma peeriala valiku alles 5. semestri alguses. Ülejäänud 268-st on spetsialiseerunud majandusarvestusele (varasemalt „arvestus“) 52, neist 38 on naised ja 14 mehed. Juhtimise suunal on katkestanud 81, äriahanduse suunal 69 ja turundusele spetsialiseerunud katkestajaid 66. Arvestuse hiliste katkestajate keskmine hinne on 3,09. Sealjuures on äranduse vilistlaste keskmine hinne 3,43. 2018. aastal sisseastunutest pole ükski majandusarvestusele spetsialiseerunud üliõpilane katkestanud peale 90 EAP sooritamist.

Magistriõppes on võimalik õppida äriahanduse ja majandusarvestuse õppekaval alates 2005. aastast. 14. veebruar 2021 seisuga on TARM õppekava lõpetanud 600 vilistlast, neist 247 arvestuse või majandusarvestuse suunal. Siinkohal tuleb täpsustada, et TARM vilistlaste hulgas on 52 üliõpilast, kes astusid algsest enne 2005. aastat sisse mõnele teisele erialale. Neist 22 on lõpetanud arvestuse suunal. Aktiivseid üliõpilasi on ülikooli nimekirjas 193, arvestusele on spetsialiseerunud 79, äriahandusele 95, audiitortegevusele 17 ning kahel üliõpilasel on peeriala veel valimata. Magistriõppes valitakse spetsialiseerumine 1. semestri alguses. ÕIS-i andmetel on kõikidest katkestanutest läbinud 30 EAP-d ja ka peeriala valiku teinud 110 endist õppurit. Üldkogumi keskmine hinne on 3,42 ning sooritatud EAP-de arv 83. Katkestanute arv on kõige suurem aastatel 2008–2011. Edaspidi viidatakse TABB ja TARM üliõpilaste puhul neile, kes on õppekaval spetsialiseerunud majandusarvestusele.

Hiliste katkestajate arvu kirjeldab aastate ja õppekavade lõikes tabel 1. Alates 2012. aastal sisseastunutest pole ükski üliõpilane TABB õppekaval katkestanud õpinguid hilises faasis. Sealjuures on alates 2013. aastast tunduvalt vähenenud hilises staadiumis katkestanute arv ka TARM õppekaval. TABB programmi juhi Tarvo Niine sõnul on see mõlema õppekava puhul katkestanute vähenemine tugevas seoses kõrgharidusreformiga, sest nominaalajaga lõpetajatel on võimalik õppida tasuta. Samaaegselt motiveeris see ka ülikooli pingutusi tegema, sest nominaalajaga lõpetajatest sõltub saadav õppetoetus.

Tabel 1. Arvestusele spetsialiseerunute ja hiliste katkestanute osakaal õppekavade lõikes

Sisseastumis- aasta	TABB			TARM		
	Arvestusele spetsialisee- runute arv	Hiliste katkesta- nute arv	Hiliste katkestanute osakaal spetsialisee- runutest	Arvestusele spetsialisee- runute arv	Hiliste katkesta- nute arv	Hiliste katkestanute osakaal spetsialisee- runutest
2002	35	2	5,7%	-	-	
2003	40	3	7,5%	-	-	
2004	30	4	13,3%	-	-	
2005	49	11	22,4%	22	4	18,2%
2006	26	4	15,4%	24	8	33,3%
2007	29	7	24,1%	29	9	31,0%
2008	49	6	12,2%	31	13	41,9%
2009	30	7	23,3%	49	14	28,6%
2010	21	4	19,0%	42	15	35,7%
2011	24	4	16,7%	32	16	50,0%
2012	16	0	0,0%	30	9	30,0%
2013	23	0	0,0%	33	6	18,2%
2014	19	0	0,0%	21	4	19,0%
2015	19	0	0,0%	26	5	19,2%
2016	11	0	0,0%	20	2	10,0%
2017	17	0	0,0%	26	4	15,4%
2018	15	0	0,0%	33	1	3,0%
2019	11	0	0,0%	19	0	0,0%
KOKKU	464	52		437	110	

Allikas: Autori koostatud, lisa 6 alusel

TABB küsimustik saadeti 52-le katkestajale, sealjuures olid 11 inimese meiliaadressid ÕIS-is vigased, ühe üliõpilase kontaktinformatsioon puudulik ning seega koosnes korrektne üldkogum 40-st endisest bakalaureuseõppe üliõpilasest. ÕIS-i andmetel oli magistriõppes

majandusarvestusele spetsialiseerunuid ja katkestanuid 110, sh ebakorrektsed meiliaadresse 6 ning üks vastaja väitis, et on juba lõpetanud (lisa 6). Seega sai TARM-i üldkogumi korrigeerida 103 katkestanu peale.

Vilistlaste ja arvestusele spetsialiseerunute suhte analüüsiks koostas autor tabeli 2, millest selgub, et viimastel aastatel on majandusarvestuse lõpetanute arv langustrendis.

Tabel 2. Vilistlaste ja arvestusele spetsialiseerunute arv õppekavade lõikes

Sisseastumis- aasta	TABB			TARM		
	Õppekava lõpetanu- te arv	Arvestusele spetsiali- seerunute arv	Spetsialisee- runute osakaal lõpetanutest	Õppekava lõpetanute arv	Arvestusele spetsiali- seerunute arv	Spetsialisee- runute osakaal lõpetanutest
varasem	138	23	16,7%	52	22	42,3%
2002	117	33	28,2%	-	-	-
2003	103	37	35,9%	-	-	-
2004	104	26	25,0%	-	-	-
2005	122	38	31,1%	43	18	41,9%
2006	106	22	20,8%	37	16	43,2%
2007	108	22	20,4%	39	17	43,6%
2008	112	43	38,4%	37	17	45,9%
2009	83	23	27,7%	49	28	57,1%
2010	79	17	21,5%	41	20	48,8%
2011	75	20	26,7%	34	12	35,3%
2012	51	16	31,4%	38	12	31,6%
2013	67	23	34,3%	47	21	44,7%
2014	74	19	25,7%	43	16	37,2%
2015	67	19	28,4%	39	14	35,9%
2016	58	11	19,0%	44	12	27,3%
2017	82	11	13,4%	30	11	36,7%
2018*	140	15	10,7%	27	11	40,7%
2019**	106	13	12,3%	46	15	32,6%
KOKKU	1792	431		646	262	

Allikas: Autori koostatud, lisa 6 alusel

Märkused:

2018* sh TABB õppekava aktiivsed üliõpilased, nominaalajaga lõpetavad juunis 2021;

2019** sh TABB õppekava aktiivsed üliõpilased, nominaalajaga lõpetavad juunis 2022;

sh TARM õppekava aktiivsed üliõpilased, nominaalajaga lõpetavad juunis 2021;

Tabel 2 alusel saab väita, et arvestusele spetsialiseerunud vilistalaste arv on vähenema hakanud peale kõrgharidusreformi jõustumist. 2017. aastal lisandus TABB õppekavale viienda peerialana logistika, mis mõjutab arvestusele spetsialiseerunute osakaalu lõpetanute seas. (Ärinduse ... 2017)

2.3. Valimi kirjeldus

TABB küsimustikule vastas 19 endist üliõpilast, mis teeb vastamise määraks 47,5%. Vastanutest olid 21,1% (4) mehed, 68,4% (13) naised ning 10,5% (2) vastanut ei soovinud oma sugu avaldada (lisa 7). Küsimustikule vastati enam vanusegruppides 18–21 ja 30–33 aastat. TARM küsimustikule vastas 51 endist üliõpilast, mis teeb vastamise määraks 49,5%. Vastanutest olid 17,6% (9) mehed ja 82,4% (42) naised. Meeste ja naiste osakaal on representatiivne ka üldkogumi kohta. TARM küsimustikule vastanutest kuulus 72,6% vanusegruppi kuni 25-aastased ja 26–30-aastased. Mõlema õppekava puhul vastasid enim 2008. aastal sisseastunud (tabel 3).

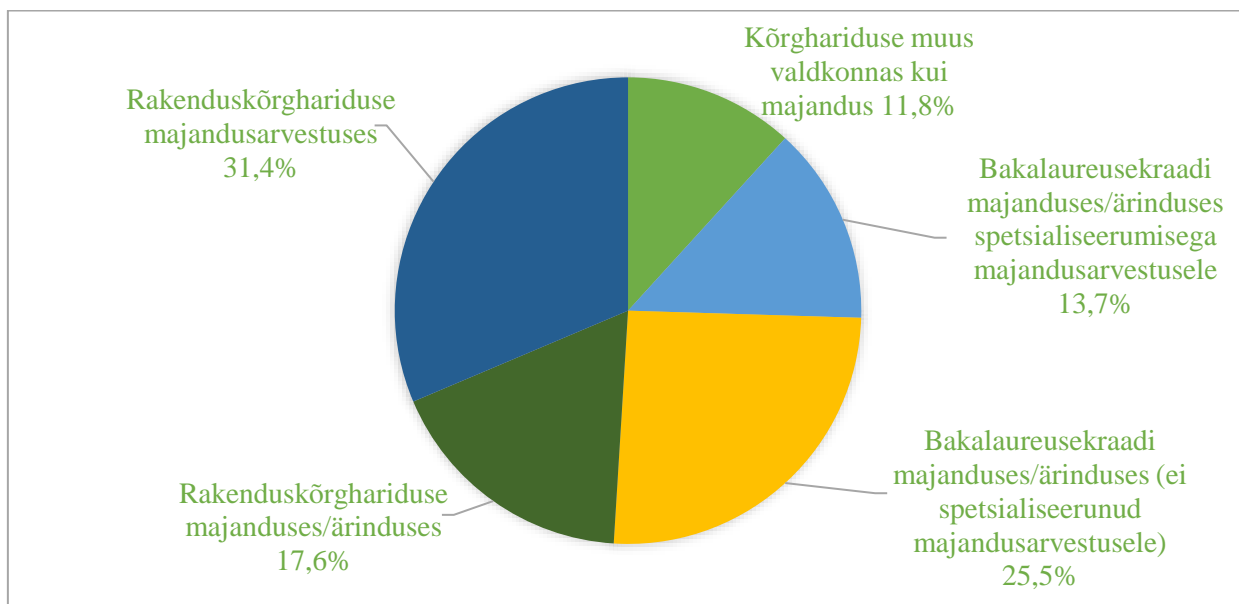
Tabel 3. Uuringus osalenute ülikooli õppima asumise aasta õppekavade lõikes

Sisseastumisaasta	TABB hiliste katkestajate arv	Vastanute osakaal	TARM hiliste katkestajate arv	Vastanute osakaal
2002	0	0	-	-
2003	0	0	-	-
2004	1	5,3%	-	-
2005	4	21,1%	0	0,0%
2006	2	10,5%	2	3,9%
2007	3	15,8%	5	9,8%
2008	5	26,3%	7	13,7%
2009	0	0,0%	2	3,9%
2010	2	10,5%	6	11,8%
2011	2	10,5%	6	11,8%
2012	0	0,0%	5	9,8%
2013	0	0,0%	3	5,9%
2014	0	0,0%	4	7,8%
2015	0	0,0%	6	11,8%
2016	0	0,0%	2	3,9%
2017	0	0	2	3,9%
2018	-	-	1	2,0%
2019	-	-	0	0,0%
KOKKU	19	100%	51	100%

Allikas: Autori uuringu tulemused

TABB uuringu 16 vastanut ehk 84,2% õppis tasulises õppes ning 15,8% tasuta õppekohal (lisa 7). TARM uuringus osalenutest õppis tasulises õppes 60,8%, 35,3% tasuta õppekohal ning 2 vastanutest osaliselt tasulises õppes. Tasuline õppekoht domineerib mõlema õppekava puhul ning seda seetõttu, et tasuta kõrgharidust pakutakse alates 2013. aastast ning vastuseid kogunes eelkõige neilt, kes on õppima asunud enne kõrgharidusreformi.

TARM õppekavale sisseastunute seas oli varasemalt spetsialiseerunud majandusarvestusele 45,1%, enamusel neist oli omandatud rakenduskõrgharidus. Lisaks oli 11,8%-l varasemalt omandatud kõrgharidus muus valdkonnas kui majandus ning 43,1% õppinud majandust või äridust ilma, et õppur oleks spetsialiseerunud arvestusele (joonis 1).

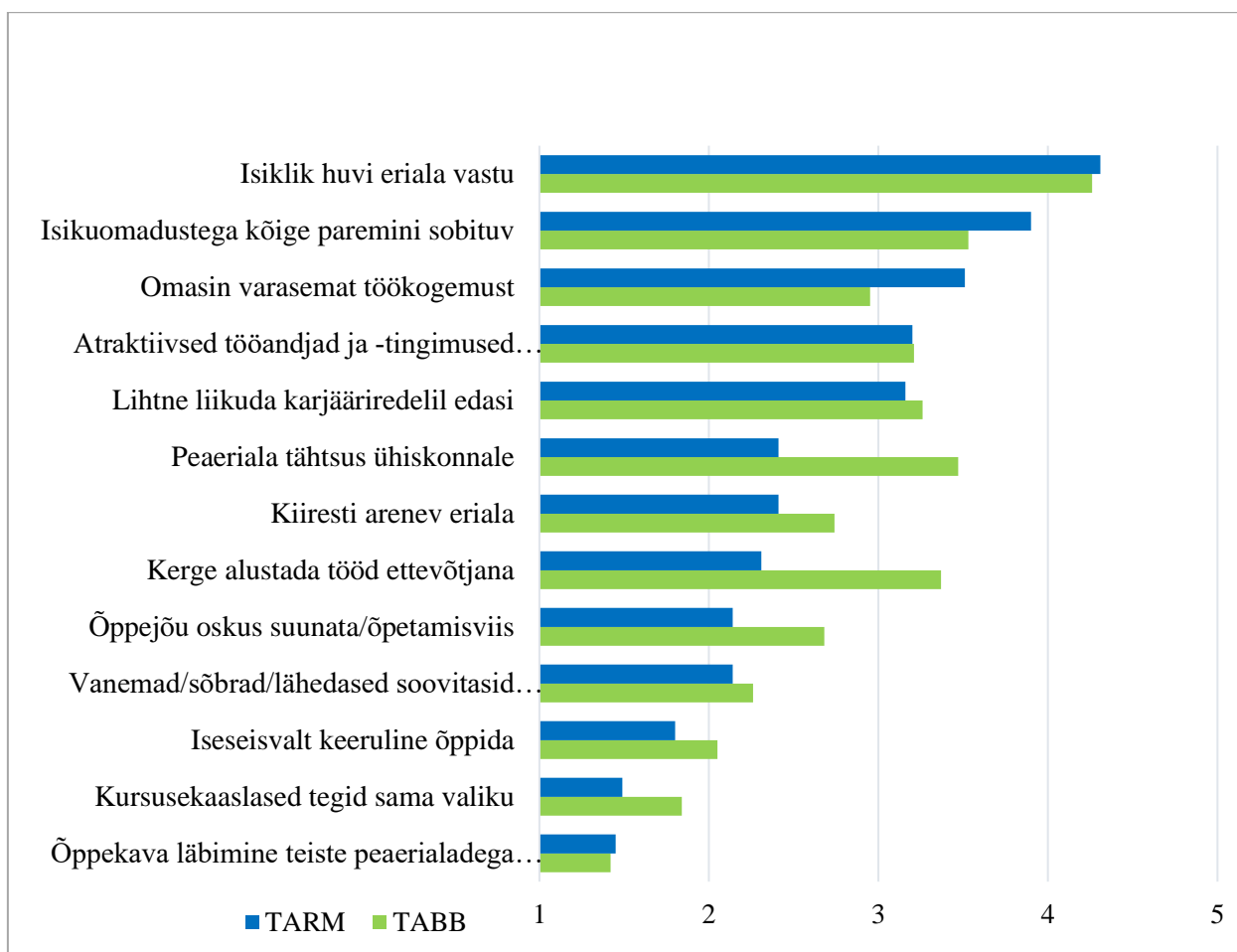

Joonis 1. Omandatud haridus enne TARM õppekavale asumist
Allikas: Autori koostatud lisa 8 toodud tulemuste põhjal

Erialast töökogemust, v.a varasemalt läbitud praktika, omas 80,4% vastanutest. Analüüsidest neid, kes polnud varasemalt spetsialiseerunud majandusarvestusele, tuleb välja, et erialast kogemust omas 85,7%. Üliõpilastest, kes olid spetsialiseerunud majandusarvestusele, ei omanud erialast töökogemust 26,1%. Andmetele tuginedes võib väita, et varasem töökogemus majandusarvestuses on küll motiveerinud peerialale spetsialiseeruma, kuid spetsiifiliste teadmiste puudumine võib õpingute katkestamist mõjutada. Vastupidiselt võib väita, et erialase töökogemuse puudumine võib avaldada negatiivset mõju.

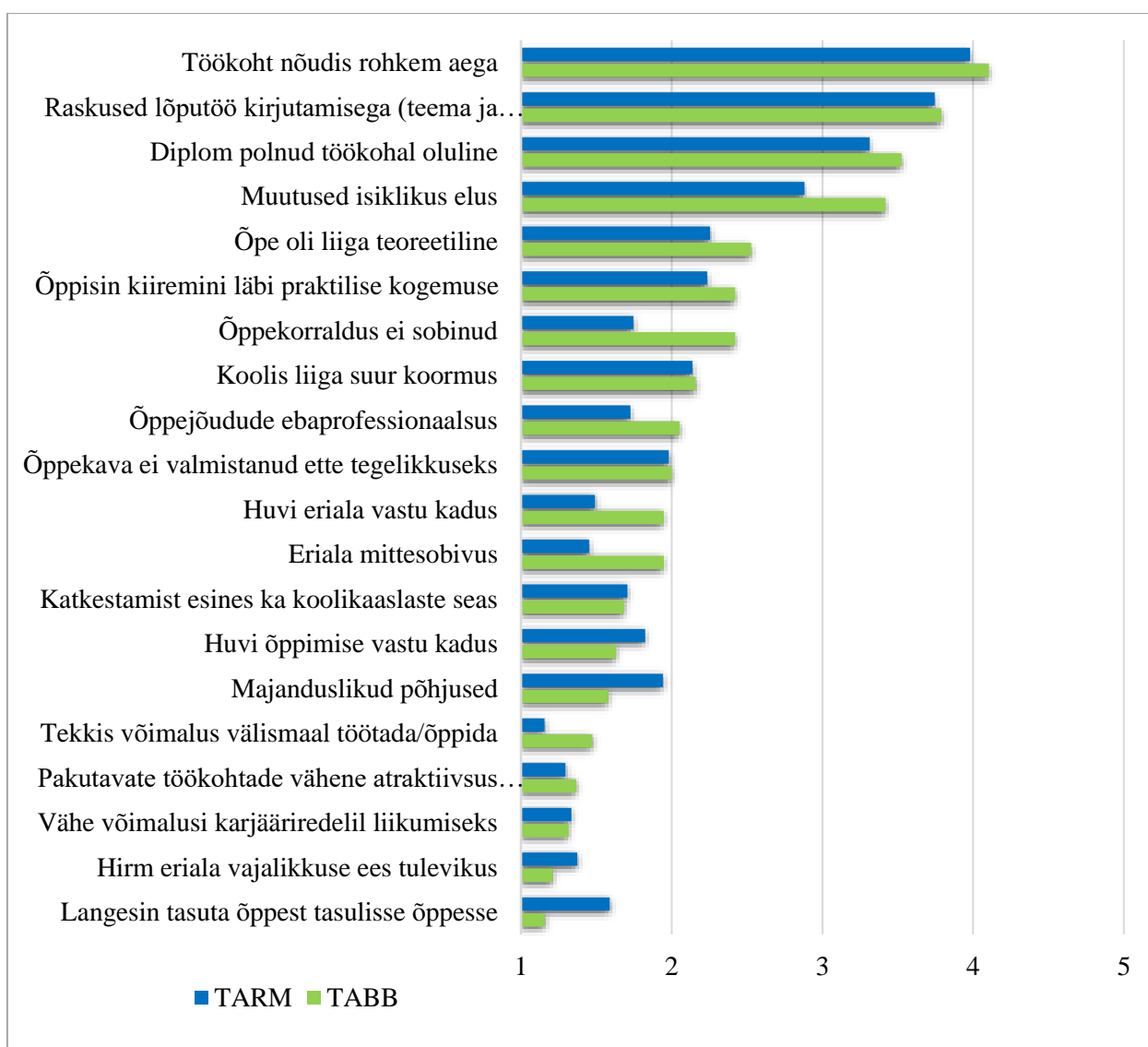
2.4. Ülikoolikogemus majandusarvestusele spetsialiseerudes

Mõistmaks majandusarvestuse peeriala valimist, uuris töö autor alustuseks võimalikke motiveerivaid tegureid, väiteid hinnati 5-palli skaalal, kus 5 tähistas „mõjutas väga“ ja 1 tähistas „ei mõjutanud üldse“ (joonis 2). TABB õppekaval mõjutas arvestuse õppimist enam isiklik huvi eriala vastu (4,26), isikuomadustega sobivus (3,53), peeriala tähtsus ühiskonnale (3,47) ja võimalus töötada ettevõtjana (3,37). TARM õppekaval valiti peerialana majandusarvestust isikliku huvi (4,31), isikuomadustega sobivuse (3,9) varasema töökogemuse (3,51) ja atraktiivsete tööandjate (3,2) tõttu. Kõige suurem hälve (1,06 punkti) on väidete „peeriala tähtsus ühiskonnale“ ja „kerge alustada tööd ettevõtjana“ vahel, mida hindas kõrgemalt bakalaureuseastme üliõpilane. Võrdselt hinnati väidet „atraktiivsed tööandjad- ja tingimused (sh töötasu)“. Kõige madalamalt hindasid mõlema õppekava vastajad väidet „õppekava läbimine teiste peerialadega võrreldes kergem“.

Joonis 2. Majandusarvestuse valimist peerialana mõjutavad tegurid
Allikas: Autori koostatud lisas 9 toodud tulemuste põhjal

Katkestamise põhjuseid uurides kogus autor varasemate uuringute käigus välja toodud põhjused ning palus neid hinnata 5-palli skaala alusel, kus 5 tähistab „mõjutas väga“ ja 1 tähistab „ei mõjutanud üldse“ (joonis 3). Nii TABB kui ka TARM üliõpilastele avaldasid õpingute hilises faasis katkestamisele mõju kõige rohkem samad põhjused: töötamisest tulenev ajapuudus (TABB 4,11 ja TARM 3,98), raskused lõputöö kirjutamisega (TABB 3,79 ja TARM 3,75), diplomi mittevajalikkus (TABB 3,31 ja TARM 3,53) ning muutused isiklikus elus (TABB 3,42 ja TARM 2,88). Kõige suurem erinevus hinnete vahel oli väite „õppekorraldus ei sobinud“ juures, mille puhul TABB keskmine hinne oli 2,42 ja TARM-il 1,75. Seega võib väita, et rahulolu õppekorraldusega on magistriõppes suurem.

Joonis 3. Õpingute katkestamise põhjused õppekavade lõikes
Allikas: Autori koostatud lisa 9 toodud tulemuste põhjal

Kui analüüsida täpsustusi katkestamise põhjuste kohta ja võimalikke ülikoolipoolseid muudatusi (lisa 10), siis tuli mõlemal õppekaval kõige rohkem negatiivseid kommentaare lõputöö kirjutamise kohta, eriti TARM üliõpilastelt. Tähelepanu pöörati sellele, et väga keeruline on leida nii teemat kui ka juhendajat. Sealjuures toodi välja, et õppurid tunnevad end üksi jäetuna isegi kui juhendaja on olemas, sest viimased pole alati vastama ning puudub ka ülikoolipoolne huvi, et üliõpilased lõpetaksid. Üks tasulises õppes õppinud (lisa 10), 2006. aastal sisseastunu, lisas, et: „*Õppimisest oli tehtud äri – maksin palju raha, pühendasin palju aega ja läbisin õppekava, aga lõpuspurdil jäeti ilma igasugusest toest ülikooli poolt.*“ Lisaks sellele toodi mitmel korral välja, et lõputöö kirjutamisele võiks olla alternatiiv, kas mõne praktilise projekti, lõpueksami või vähemamahulise töö kirjutamise näol nii, et osad ainepunktid asendatakse erialase aine läbimisega. Just magistriastme üliõpilased tõid välja, et töö kirjutamine on liialt ajamahukas tegevus ning töötamise kõrvalt ei jää selle jaoks aega. Üks TARM õppekaval õppinud (2015. aastal sisseastunu, lisa 10) täpsustas: „*Läbisin terve kursuse, katki jäi lõputöö kirjutamine. Ma ei tea, kas see on just antud ülikooli spetsiifiline probleem, aga lõputöö on võrreldes ülejäänud kursusega toores vaev. Õppejõudude aeg on piiratud ja huvi tudengite toetamise vastu olematu. Kogu lõputöö protsess on justkui lahing, kus tudeng peab võitlema juhendaja tähelepanu nimel. Üldsegi on lõputöö nõue minu arvates jabur. Valdav osa õpilasi omandab kraadi eesmärgiga parandada oma positsiooni tööturul ja omandada uusi teadmisi... Kui soov on saadud teadmisi rakendada praktikas, mitte hakata akadeemikuks ja teoreetikuks, on lõputöö kirjutamine ainult koormaks. Kuna ma näen, et magistrikraadi kaal töökohale kandideerimisel üha väheneb (mis on ka loogiline - miks peaksid kõik töötajad olema akadeemikud?) siis ei suutnud ma kuidagi leida motivatsiooni selle ära tegemiseks. Pean õppejõududega võitlema millegi nimel, mida mul tegelikult vaja pole.*“ Kaks magistriastmel õppinud üliõpilast lisasid, et lõputööd kirjutades jäi mulje, et juhendajad keskenduvad eelkõige korrektsete terminite kasutamisele, grammatika korrigeerimisele ja pisivigade ettenäitamisele kui sisust arusaamisele. Puudus igasugune julgustus olla loov oma ideede realiseerimisel, sest kõige tähtsam oli juhendajale oma teemaga meeldida. Selline käitumine jättis aga mulje, et omavahelist suhtlus juhendajaga ei saa võrrelda kahe täiskasvanu vahelise suhtlusega. 2014. aastal TARM õppekavale sisseastunu (lisa 10) lisas: „*Mõnede õppejõudude puhul jäi ka mulje, et nad pigem laseksid üliõpilastel kauem ülikoolis olla kui, et laseksid tudengil teha lõputöö madalamale hindele kui 5, kuna see riivab nende autunnet.*“

Finantsilise olukorra piisavust õpingute vältel hinnati 5-palli skaalal (lisa 10), kus 5 tähistas „nõustun täielikult“ ja 1 tähistas „üldse ei nõustu“. Bakalaureuseastme keskmiseks hindeks tuli 4,0 ja magistriastmes 3,59. Kõik TARM katkestanud, kes hindasid oma finantsilist olukorda kas

hindegas „1“ või „2“ (27,5%), käisid õpingute vältel tööl. TABB katkestanutest hindas oma majanduslikku olukorda halvaks üks vastaja. Lähedaste emotsionaalset toetust hinnati majandusliku olukorraga võrreldes madalamalt – bakalaureuseõppes 3,84-ga ja magistriõppes 3,25-ga.

Töö autor soovis lähemalt uurida katkestamise põhjuseid, mis on ülikooli kontrollitavad ning kas katkestanute hinnangute vahel esineb seos. Uuringuküsimusele vastuse saamiseks viis autor läbi korrelatsioonanalüüsi. Analüüsitud vastused olid esitatud 5-palli skaalal ning seetõttu ei saanud vastuste hulgast leida erindit. Kõige tugevam seos oli väidete „õpe oli liiga teoreetiline“ ja „õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks“ vahel, Pearsoni valemi abil tuli korrelatsioonikordajaks $r(68) = .68$, $p = .05$ (lisa 11). D. Rowntree jaotuse põhjal saab väita, et seos õppe teoreetilisuse ja õppekava ettevalmistuse vahel on keskmise tugevusega. Võib väita, et kui üliõpilane pidas õpet liiga teoreetiliseks, siis arvas ta ka, et õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks. 2006. aastal sisseastunu (lisa 4) kirjeldas õpitud järgnevalt: „*Bakalaureuseõpe oli väga teoreetiline ja kindlasti tekkis see mõte, et mille jaoks see kõik on. Tunnen, et kui oleksin tahtnud lõpetada praktiliste teadmistega, siis oleksin pidanud ehk minema teise kooli. Raamatupidajaks küll TTÜ-s ei saa.*“ 2020. aastal kaitsitud bakalaureusetöös on analüüsitud ärianduse õppekavade arengut Tallinna Tehnikaülikoolis. Selgus, et bakalaureuseastme õppekava on muutunud praktilisemaks. Nimelt on TABB õppekavasse lisandunud arvestuse infosüsteemide alused ja ärianalüütika alused. (Haarde 2020, 34)

Autor püstitas hüpoteesi, et muutused isiklikus elus mõjutavad katkestamist rohkem magistriõppes ning testis väidet t-testiga. Tuli välja, et muutused isiklikus elus mõjutavad rohkem bakalaureuseastmes, $t(39) = 1.56$, $p = .05$ (lisa 12). Autori hinnangul on tulemused mõjutatud sellest, et TABB küsimustikule vastasid kõige rohkem vanusegrupi 18–21-aastased ja 30–33-aastased, samal ajal kui TARM küsimustikule vastasid kõige rohkem kuni 25-aastased ja 26–29-aastased.

Autor palus mõlema õppetasemete katkestanutel täpsustada, milliseid muudatusi peaks ülikool ellu viima, et nad naaseksid (tabel 7, lk 34). Mõlema õppeastme üliõpilased tõid välja, et vajatakse abi nii juhendaja leidmisel kui ka suuremat tuge juhendajalt lõputöö kirjutamise vältel. Lisaks sellele mainiti mitmel korral, et lõputöö võiks olla asendatud mõne teise alternatiiviga või eksamiga. Sealjuures sooviti paindlikumat õppekorraldust, kas kaugõppe või e-õppe vormis. Mitmed TARM katkestanud tõid välja, et endistele üliõpilastele võiks EAP-d olla soodushinnaga ja lõputöö

kirjutamine tasuta. Lektorite näol sooviti rohkem inspireerivaid, võimalusel rahvusvahelise taustaga praktikuid. Üks vastaja tõi ka välja, et praktika läbimine on magistriõppes kummaline, sest paljud töötavad erialasel tööl juba aastaid. Magistriõpingute katkestajad tõi mitmel korral välja, et lõputöodes võiks rohkem hinnata sisu, mitte kirjavahemärke ning 6 vastajat kritiseerisid õppejõudude suhtumist ja õpetamismeetodeid. Ettepanekute puhul tõi üks TABB katkestanu välja, et ülikool peaks pakkuma õppejõuvalikut. Nimelt maksis ta aine õppimise eest kolmel korral, kuid peale eksameid ja korduseksameid, andis ta alla. Intervjuude abil sooviti täpsemalt teada saada, kas õppejõud motiveerisid või takistasid õpingutega jätkama. Vastustena toodi välja, et osad õppejõud on e-kauged inimesed ning nendega on keeruline ühendust saada. Samuti kritiseeriti õppejõudude praktilise kogemuse puudumist ja suhtumist üliõpilastesse.

TABB katkestanud avaldasid arvamust erinevate aspektide, peamiselt õppekorralduse kohta. Üks 2006. aastal sisseastunu (lisa 10) lisis, et „*Tunniplaanid võiksid olla pisut kompaktsemalt koostatud, et ei tekiks tühje auke loengute/harjutustundide vahele; samuti võiks olla rohkem reaalse elu näiteid/praktilise kogemuse omandamise võimalusi.*“ Sealjuures toodi välja, et õpe peaks olema paindlikum nii e-õppe kui ka kohal käimise näol. Muudatustena sooviti ka, et VÕTA programmi oleks võimalik paremini rakendada, sest varasemat erialast töökogemust ei olnud ühel katkestajal arvesse võetud. TARM õppekavale naasnu (lisa 5) kirjeldas õppekorraldust järgnevalt: „*Kui võrrelda uut ja vana TARM õppekava, on näha, et mõned ained olid moraalselt vanad. Küsimus, kas neid on vaja, on subjektiivne. Samuti tekkis küsimus õpetamismeetodis. Näiteks, kas tänapäeval peab finantsarvestuse süvakursusel õppima raamatupidamiskandeid pähe kui tegelikkuses me teame, et kannete tegemiseks on tarkvarad. Minu hinnangul on raamatupidaja pigem vahekontrolliks, kes peaks sisuliselt asjadest aru saama...Magistri õppekaval oli väga palju kodutöid. Koormus oli väga-väga suur.*“ Lisaks eelnevale tõi üks TARM katkestanu välja, et talle meeldisid ained, kus hinnati kohal käimist ja jooksvat hindamist, mis võisid hiljem pakkuda eksamist vabastust.

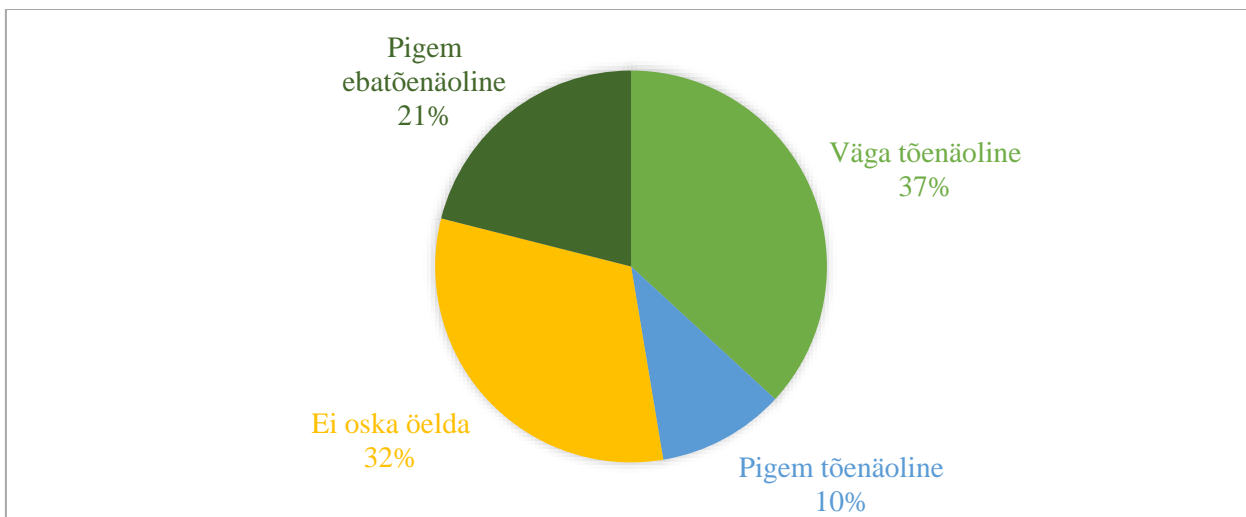
Tabel 7. Vajalikud ülikoolipoolsed muudatused katkestanute naasmiseks

Ettepanekud TABB õppekavale	Ettepanekud TARM õppekavale	Ettepanekud nii TABB kui TARM õppekavale
Jagama infot, kuidas saavad katkestanud naasta (3)	Aitama lõputöö teema leidmisel (6)	Looma parema kommunikatsiooni juhendajaga (5)
Lõputöö asendama praktilise kogemusega	Muutma õppejõudude suhtumist ja õpetamismeetodeid (6)	Asendama lõputöö mõne muu alternatiiviga (4)
Võimaldama kaugõpet	Võimaldama soodushinnaga EAP-sid (6)	Julgustama tagasi tulemist (4)
Looma kompaktsema tunniplaani	Asendama lõputöö eksamiga (5)	Pakkuma paindlikumat õppekorraldust (3)
Pakkuma ühe aine raames õppejõuvalikut	Pakkuma tasuta/madalama tasu eest lõputöö kirjutamist (3)	Aitama juhendaja leidmisel (3)
Looma efektiivsema VÕTA programmi	Kaasama rahvusvahelisi lektoreid (2)	
Muutma kohal käimise vabatahtlikuks	Lugema lõputööde sisu, mitte kirjavahemärke (2)	
	Arvestama varasemalt läbitud aineid	
	Eemaldama praktika õppekavast	
	Võimaldama e-õpet	
	Vähendama lõputöö mahtu	
	Valmistama üliõpilasi tulevikuks ette	

Allikas: Autori koostatud lisa 10 toodud tulemuste alusel

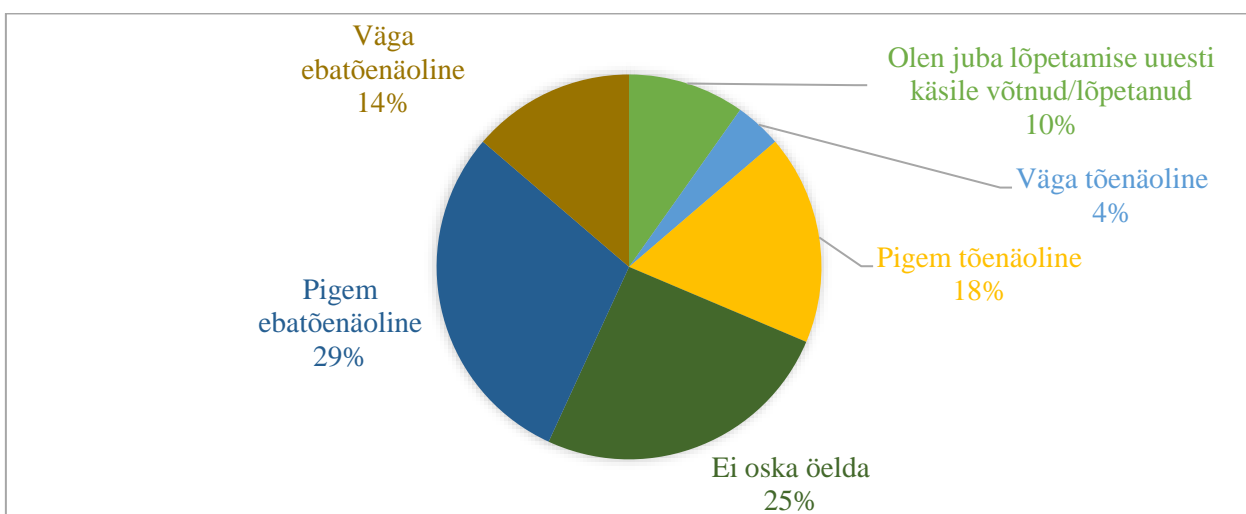
Väidet „olen rahul TABB/TARM õppekaval õppimise kogemusega tervikuna“ hinnati 5-palli skaalal, TABB katkestanute seas hindega 4,11 ja TARM endiste üliõpilaste seas 3,76-ga (lisa 10). Väidet „pean oluliseks lõpetada õpingud Tallinna Tehnikaülikoolis“ hinnati 5-palli skaalal TABB õppekaval hindega 4,16 ja TARM õppekaval 3,49. Eelmainitud väidete puhul tähendas „5“ nõustun täielikult ja „1“ üldse ei nõustu. TABB vastanutest polnud mõnes teises kõrgkoolis õpinguid jätkanud mitte keegi, kuid üks katkestaja tõi välja, et läbis ühe aine teises ülikoolis, sest Tallinna Tehnikaülikooli õppejõuga oli läbisaamine halb. Magistriastme katkestanutest lõpetas üks katkestanu Tartu Ülikooli ning üks vastanutest jätkab hetkel õpinguid Eesti Maaülikoolis sessioonõppe ja elukohavahetuse tõttu. Seega võib väita, et potentsiaal õppurid tagasi kooli suunata on suur. Nii bakalaureuse- kui ka magistriastme katkestanud töid mitmel korral välja, et neil on suur huvi lõpetamise vastu, kuid ei oska kuskilt alustada puuduva informatsiooni tõttu.

Autor uuris katkestanutelt, kui suure tõenäosusega jätkavad nad õpinguid järgmise kolme aasta jooksul. Meelestatus on õppekavadel erinev ning protsentuaalselt on erinevused välja toodud joonistel 4 ja 5. TABB katkestanute naasmist on seni takistanud ajapuudus, motivatsioonipuudus ja raskused hakkama saamisel perekondlike põhjuste või eraeluliste muutuste tõttu (lisa 10).

Joonis 4. TABB õppekava katkestanute meelestatus õpingutega jätkamisel 3 aasta jooksul
Allikas: Autori koostatud lisa 10 toodud tulemuste alusel

TARM õppekava endised üliõpilased tõid lisaks eelmainitud põhjustele välja ka vajaduse puudumise, huvi puudumise lõputöö kirjutamise vastu ja soovi säilitada nii finantsilist stabiilsust kui ka veeta rohkem aega oma lähedastega.

Joonis 5. TARM õppekava katkestanute meelestatus õpingutega jätkamisel 3 aasta jooksul
Allikas: Autori koostatud lisa 10 toodud tulemuste alusel

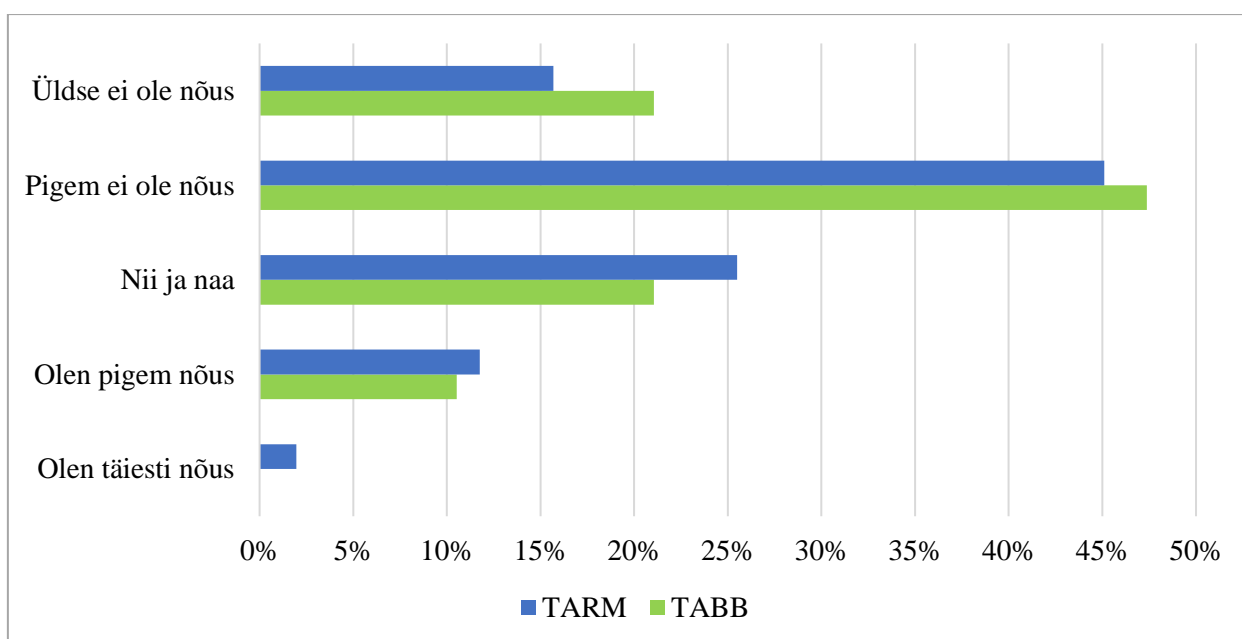
Töö autor palus intervjuueeritavatel anda soovitusi (lisa 4, lisa 5) samal õppekaval alustavatele üliõpilastele. TABB katkestanud soovitasid valida hoolikamalt eriala, mis isikuomadustega sobib ning võimalusel käia konsultatsioonides. Lisaks sellele soovitati leida vanemalt kursuselt keegi, kes oskaks võimalikeks väljakutseteks ette valmistada. TARM katkestanud soovitasid meelde tuletada, et suure koormuse tõttu pole õpingute ja täiskohaga töö kõrvalt aega muu elu jaoks. Oluline on teada, milleks kraadi vaja on. Lisaks sellele soovitati kohe õpingute alguses leida lõputöö teema.

Töö autor palus vastajatel hinnata ka nende tööandja suhtumist õpingutesse 5-palli skaalal, kus „1“ oli mittetoetav ja „5“ väga toetav (lisa 13). TABB vastajad hindasid väidet 4,0 palliga ning TARM õppekava vastajad 3,63 palliga. Täna töötavad TABB hilised katkestajad arvestuse valdkonnas peamiselt spetsialistina (47,4%) või keskastmejuhina (15,8%), sealjuures ei tööta keegi tippjuhi ega eraettevõtjana/vabakutselisena ning 10,5% ei oma töökohta. Assistendina töötab üks vastanutest (5,3%). Neli vastanut 19-st ei oma majandusarvestusega seotud töökohta. 63,2%-le ei avaldanud katkestamine karjäärile mingit mõju, 15,8%-le mõjus pigem positiivselt ning 21,1%-le avaldas katkestamine pigem negatiivset mõju. Üks TABB katkestanutest (lisa 10) täpsustas katkestamise mõju järgnevalt: *„Ülikooli katkestamise mõju karjäärile on olnud märkimisväärne. Kuna õpingud jäid pooleli, siis ei olnud mul ka hariduskraadi, mis lükkaks mind paremat / minu tasemele vastavat tööd otsima. Ma olen ametilt tollimaakler-raamatupidaja. Töö on mugav, aga olemasolevas ettevõttes arenguvõimalus puudub. Kui ma olen kaalunud töökohavahetust, on mul alati olnud paha tunne, et mul pole ju haridust. Mõtlesin pidevalt, et küll ma järgmine aasta lõpetan kooli ära ja siis saab juba edasi liikuda, aga ülikooli astumisest on mul möödas juba 16 aastat.“* TARM vastajad töötavad täna arvestuse valdkonnas peamiselt spetsialistina (54,9%) või keskastmejuhina (27,5%). Assistendina töötab üks vastanutest (2,0%), 3,9% töötab ettevõtja/vabakutselisena 5,9% täidab tippjuhi rolli, 1 vastanu ei oma hetkel töökohta ning 3,9% pole seotud arvestuse valdkonnaga. Katkestamise mõju karjäärile ei esinenud 84,3%-le, pigem positiivne mõju avaldus 9,8%-le, väga positiivne mõju ühele vastajale, pigem negatiivselt mõjus see kahele vastajale ning mitte ühelegi ei mõjunud katkestamine väga negatiivsena. Tulemuste põhjal saab väita, et enamus hilistest katkestajatest töötab erialasel positsioonil ning peamiselt kas spetsialisti või keskastmejuhina. Selle alusel võib väita, et ülikoolist saadud teadmised on erialase töö saamisel olnud kasulikud.

Katkestamise põhjuseid analüüvides said vastajad hinnata 5-palli skaalal väidet „teadmatus eriala tuleviku ees“, mida TABB katkestanud hindasid 1,21 palliga ja TARM katkestanud 1,37 palliga

(lisa 9). Kui selekteerida välja need, kes täna ka arvestusalal töötavad, siis on TABB keskmine hinne 1,15 palli ja TARM katkestanute keskmine hinnang 1,31. Seega võib väita, et teadmatus eriala tuleviku ees on madalam nende seas, kes valdkonnaga igapäevaselt kokku puutuvad.

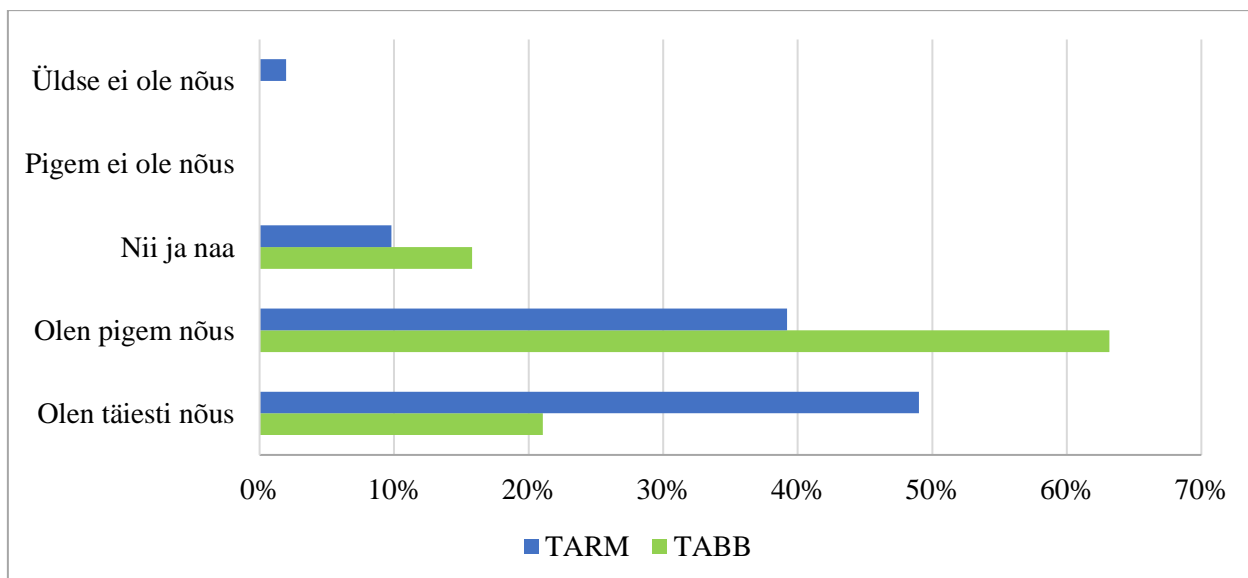
Autor esitas katkestanutele kaks väidet, et uurida nende meelestatust eriala tuleviku kohta (lisa 13). Tulemusi kirjeldavad joonised 6 ja 7. Väitega „tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja“ ei olnud nii TARM kui ka TABB vastajad pigem nõus. Üks TARM õppekava endine üliõpilane oli väitega täiesti nõus. 21,1% TABB ja 25,5% TARM endistest üliõpilastest ei võtnud kindlat seisukohta.

Joonis 6. Katkestanute meelestatust väitega „tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja“

Allikas: Autori koostatud lisa 13 toodud tulemuste alusel

Lisaks sellele esitati uuringus osalenutele väide „tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt“. TABB katkestanutest oli 63,2% pigem nõus ja 21,1% täiesti nõus. TARM katkestanutest oli väitega täiesti nõus 49,0% ja pigem nõus 39,2%. Üks endine magistriastme üliõpilane ei olnud väitega üldse nõus.

Joonis 7. Katkestanute meelestatus väitega „tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt“

Allikas: Autori koostatud lisa 13 toodud tulemuste alusel

Tulemuste põhjal saab väita, et nii bakalaureuse- kui ka magistriastme katkestanud pole nõus, et raamatupidajat pole tulevikus enam vaja, kuid usuvad, et roll ja ülesanded muutuvad oluliselt. Selekteerides välja erialasel positsioonil töötavad, on tulemused samaväärsed (lisa 13).

2.5. Tulemuste järeldused

Eesti kõrgkoolide vilistlaste uuringu alusel mõjutas eriala valikut eelkõige isiklik huvi, töö leidmise võimalus, kooli maine ja oodatav palgatase. Kooli ja eriala maine oli kõige olulisem just ärianduse, halduse ja õigusteaduskonna üliõpilastele. Türgis asuvas Kahramanmaraş Sütçü İmam Ülikooli uuringust selgus, et selle kooli üliõpilasi mõjutas majandusarvestuse valik ootus tulevikule – võimalik töökoht ja pakutavad tingimused ning valdkonna tulevik. Traditional Chinese ülikoolis mõjutas arvestusele spetsialiseerumist õppejõudude suunamine ja palgaootus. Sino-Foreign Üikoolis soosis sama peeriala valimist palgaootus ja sotsiaalne staatus. Eesti tööturul tegutsevaid raamatupidajaid mõjutas kestev areng, töötasu ning huvi eriala vastu. Käesolevast uuringust selgus, et bakalaureuseastmes mõjutavad valiku tegemisel isiklik huvi, sobivus isikuomadustega, eriala tähtsus ühiskonnale, võimalus alustada tööd ettevõtjana ja atraktiivsed tööandjad- ja tingimused. Magistrante mõjutas isiklik huvi, sobivus isikuomadustega, varasem töökogemus ja atraktiivsed tööandjad- ja tingimused. Võib väita, et läänelikumas

ühiskonnas avaldab vähem mõju õppejõudude toetus, kuid kõikidele üliõpilastele on tähtis ootus tuleviku ees, nii tööandjate, palgataseme kui ka valdkonna tuleviku osas.

Kui võrrelda peamisi põhjuseid õpingute katkestamisel teiste peerialadega TABB õppekaval, siis olid nii logistika, juhtimise kui ka turunduse üliõpilastele kõige suuremaks takistuseks aeganõudev töökoht, seejärel lõputöö protsess ning perekondlikud ja/või elukorralduslikud muutused. Juhtimise ja turunduse suunal toodi välja, et väheväärtuslik on diplomi olemasolu. Majandusarvestusele spetsialiseerunutele olid kõige suuremateks takistusteks töökoht, lõputööprotsess, diplomi mittevajalikkus ning muutused isiklikus elus. Kaheksast intervjueeritavast tõi 5 välja, et tööandja pole diplomit vajalikuks pidanud. Eesti kõrgkoolide vilistlaste uuringust selgus, et ärianduse õppekaval on õppetoetuse saajate osakaal teiste õppekavadega võrreldes madalam, mis on üks tööl käimise põhjustest. Samast uuringust selgus, et toetuse saamine ei avaldanud 82%-le mõju, aga uuringus polnud täpsustatud jagatava toetuse suurus. Magistriõppes takistasid õpingutega jätkamist samad põhjused nagu bakalaureuseastmes. Varasemalt Tallinna Tehnikaülikoolis 2018. aastal kõikide õppekavade katkestanute seas läbiviidud uuringust selgus, et magistriastmes takistavad töökoormus, soov veeta rohkem aega perega ning lõputööprotsess. Käesoleva töö autor leiab, et ärianduse ning äriarahanduse ja majandusarvestuse õppekaval on tööl käimine õppeprotsessi toetav ning aitab suurendada konkurentsivõimet tööturul. Tehnikaülikooli katkestanute uuringust selgus 2018. aastal, et takistamist mõjutab peamiselt õppekava, õppekorraldus ja teoreetilised ained. Lõputöö protsess avaldas mõju kogu kooli peal vaid kümnendikule, sh leidub õppekavasid, mille lõpetamise eelduseks on lõpueksam. Üliõpilaste tagasiside alusel saab väita, et TABB ja TARM õppekaval mõjutab lõputöö protsess katkestamist oluliselt rohkem.

Eelmainitud Tehnikaülikooli uuringus toodi välja, et nii bakalaureuse- kui ka magistriõppe katkestanud jätkaksid õpingutega kui oleks võimalus jätkata sealt, kus pooleli jäi, kui õppekava oleks rohkem seotud tulevase tööga ning kui kool pakuks tasuta õpet. TABB õppekava katkestanud arvasid, et õppekorraldus (sh tunniplaan) võiks olla paindlikum. TARM õppekava katkestanud tõi välja nii tasuta/soodsama õppimise, õppejõudude suhtumise parandamise, lõputöö asendamise eksamiga ja lõputöö teema leidmise. Mõlema õppekava üliõpilased tõi välja, et Tehnikaülikool võiks jagada informatsiooni, kuidas jätkata ning korraldama parema kommunikatsiooni juhendaja ja lõputöö kirjutaja vahel. 2012. aasta hariduspsühholoogia seminaril toodi välja, et nominaalajaga lõpetamist toetab hea läbisaamine õppejõududega. Nii küsimustiku kui intervjuu abil kritiseeriti mitmel korral õppejõudude õpetamismeetodeid ja suhtumist nii lõputöö kirjutamise kui õpetamise

vältel. Võib väita, et halb läbisaamine õppejõudude ja juhendajatega soodustab katkestamist. Muudatusettepanekuid ja katkestamise põhjuseid analüüsid on oluline silmas pidada, et enamus uuringus osalenute sisseastumisaastast on möödas ligi 10 aastat ning kõik kommentaarid pole täna enam asjakohased. Lähtudes isiklikust kogemusest TABB õppekava lõpetajana, leiab autor, et antud naasmist ja õppimist toetaks kaugõpe, kompaktsem tunniplaan ja praktilisem õpe, kasvõi praktikutest lektorite kaasamise näol. Uuringu väljasaatmisest saadud vastukaja põhjal võib väita, et katkestanutel on huvi kooli tagasi tulla ning koolipoolne üleskutse aitaks tagasitulekule kaasa.

KOKKUVÕTE

Eriala valikut mõjutab väljavaade valdkonna tulevikust ning pakutavad arenemisvõimalused. Majandusarvestuse valimine peerialana sobib eelkõige neile, kes on oma töös täpsed ja struktureeritud. Sealjuures on oluline, et töötaja oskaks teha tööd individuaalselt, kuid üha enam on muutumas oluliseks suhtlemis-, eneseväljendus- ja analüüsisioskus. Majandusarvestuse valdkond on muutumises – võetakse kasutusele tehnoloogiat ja automatiseeritakse protsesse. Tuleviku spetsialisti nähakse eelkõige konsulteerija rollis kui rutiinse töö tegijana. Seepärast on oluline, et töötaja saaks üha enam keskenduda ettevõtte protsessidele. Tähtis on, et ei muudetaks ainuüksi tööülesandeid, vaid ka töötajate olemust ja suhtumist muutustesse, sest üksinda tööülesannete täitjast on kujunemas avatud ja julge suhtleja roll.

Tallinna Tehnikaülikooli õppima asumist toetab õppekavade valik ning kooli maine. Õpingute jätkamisel toetab üliõpilast ümbritsev keskkond ja ootus paremast tulevikust. Õpitava materjali omandamist toetavad praktilised näited õppejõududelt ja töökogemus. Sealhulgas võib õpingute kõrvalt täiskoormusega töötamine olla takistavaks teguriks. Katkestamist mõjutab ülekooliliselt eelkõige rahulolematuse õppekavaga, ebasobiv õppekorraldus, suur töökoormus õpingute kõrval ning lõputöö kirjutamise protsess. Katkestanute naasmist suurendaks tasuta õpe ning võimalus jätkata sealt, kus õppimine pooleli jäi.

Bakalaureusetöö eesmärk oli teada saada Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerunud üliõpilaste õpingute hilise katkestamise põhjused nii bakalaureuse- kui ka magistriastmes. Lisaks sellele selgitati välja võimalused, mida saaks ülikool parandada üliõpilaste naasmiseks ning uuriti, millist väärtust pakuvad saadud teadmised täna tööalaselt ja kuidas suhtutakse majandusarvestuse tulevikku.

Alates 2012. aastal sisseastunutest pole ükski üliõpilane TABB õppekaval katkestanud õpinguid hilises faasis. Sealjuures on alates 2013. aastast tunduvalt vähenenud hilises staadiumis katkestanute arv ka TARM õppekaval. TABB programmijuhi sõnul on mõlema õppekava puhul

katkestanute vähenemine tugevas seoses kõrgharidusreformiga, sest nominaalajaga lõpetajatel on võimalik tasuta õppida. Sealhulgas on majandusarvestusele spetsialiseerunud vilistlaste arv vähenenud alates kõrgharidusreformi jõustumisest.

Käesolevast uuringust selgus, et peeriala valimisel mõjutavad bakalaureuseastmes isiklik huvi, sobivus isikuomadustega, eriala tähtsus ühiskonnale, võimalus alustada tööd ettevõtjana ja atraktiivsed tööandjad- ja tingimused. Magistrante mõjutas isiklik huvi, sobivus isikuomadustega, varasem töökogemus ja atraktiivsed tööandjad- ja tingimused. Võrreldes teistes riikides õppivate üliõpilaste spetsialiseerumist majandusarvestusele, selgus, et kõikidele on tähtis ootus tuleviku ees, nii tööandjate, palgataseme kui ka valdkonna tuleviku osas.

Majandusarvestusele spetsialiseerunutele olid nii bakalaureuse- kui ka magistriõppes kõige suuremateks takistusteks töökoht, lõputööprotsess, diplomi mittevajalikkus ning muutused isiklikus elus. Sealjuures ei leidnud kinnitust hüpotees, et muutused isiklikus elus mõjutavad rohkem magistrante. Finantsilise olukorra piisavust hindasid madalamalt magistriõppe tudengid. Lisaks sellele kritiseeriti õppe teoreetilisust ja õppejõudude suhtumist. Sealhulgas hindasid õppejõudude ebaprofessionaalsust madalamalt magistriõppe katkestajad. Korrelatsioonanalüüsist selgus, et katkestanud, kes hindasid kõrgelt väidet „õpe oli liiga teoreetiline“, hindasid kõrgelt ka väidet „õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks“. Bakalaureuseastme õppekavas on tehtud muudatusi ning lisandunud on 12 EAP-d praktilisemaid aineid.

Mõlema õppekava hilised katkestanud soovivad, et ülikool viiks ellu muudatusi lõputööprotsessis – aitaks leida teemat ja juhendajat, looks parema kommunikatsiooni juhendajaga, pakuks võimalust teha lõpueksamit ja/või vähendaks töö mahtu. Magistriõppe katkestajad soovisid ka soodushinnaga EAP-sid ja tasuta lõputöö kirjutamise võimalust. Mõlema õppekava endised üliõpilased tõid välja, et soovivad koolipoolset julgustamist naasmisel ning informatsiooni, kuidas jätkata. Lisaks sellele sooviti paindlikumat õppekorraldust tunniplaani muutmise, varasema kogemuse ja õpingute arvestamisega.

Nii TABB kui TARM õppekaval katkestanud töötavad täna kas spetsialisti või keskastmejuhi positsioonil. Õpingute pooleli jätmine ei ole peamiselt mõju avaldanud või mõjunud pigem positiivselt. Seega võib väita, et ülikoolist saadud teadmised pole karjäärile negatiivselt mõjunud. Teadmus eriala tuleviku ees on veidi kõrgem magistriõppe katkestanute seas, sealhulgas on keskmine hinne madalam nende seas, kes erialase tööga igapäevaselt kokku puutuvad. Nii

bakalaureuse- kui ka magistriastme katkestanud pole nõus, et raamatupidajat pole tulevikus enam vaja, kuid usuvad, et spetsialisti roll ja ülesanded muutuvad oluliselt.

SUMMARY

LATE DROP OUT OF UNIVERSITY STUDIES AMONG BACHELOR AND MASTER DEGREE STUDENTS IN THE FIELD OF ACCOUNTING IN TALLINN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Maris Merelaid

The choice of study is influenced by the future vision of the field and opportunities of development. Choosing accounting as a major is suitable for students, who are detail-oriented, precise and structured in their work. Thereby, it is important that an accountant can work independently, however the ability to communicate, analyse and express oneself is becoming more important. The field of accounting is changing – the usage of technology is increasing and processes are being automated. The future accountants are rather seen as consultants than using most of their time doing routine work. Therefore, it is important for the accountant to lay more focus on the processes inside the company. In addition, not only the processes, but also the current accountants' attitude towards changes and personality traits need to be changed.

A wide selection of programs and good reputation of the school supports applying for Tallinn University of Technology. The surrounding environment and expectations of a better future help students to continue with their studies. Practical examples from lecturers and work experience support acquiring new knowledge. Thereby can a full-time work affect continuing with the studies in a negative way. According to the previous researches, dropping out from Tallinn University is driven by dissatisfaction with the curricula, unsuitable study program, heavy workload besides studies and the process of writing a thesis paper. Students who have dropped out at a late stage would return to school if they could study for free and have a chance to continue from where they left off.

The purpose of this Bachelor' thesis is to find out the reasons of university drop out at a late stage in the field of accounting among Bachelor and Masters' students in Tallinn University of Technology. Moreover, the aim is to find out which changes the dropout students expect to be

made, the value of their studies at their current job and what is their attitude regarding the future of accounting. The author posed the following six research questions and one hypothesis:

1. Are the amount of accounting graduates and late dropped out students on a decreasing trend?
 2. What are the main reasons for choosing accounting as a major?
 3. What are the main reasons for students to drop out from their studies at a late stage?
 4. Which changes are expected from the university in order for the students to return?
 5. How is the dropout students' current job related to their studies?
 6. What is the attitude towards the future of accounting among late university dropout students?
1. Personal reasons affect dropout more among Masters' students in comparison with Bachelor students.

In order to answer the research questions and hypothesis above, the author conducted an online survey among the dropout students in Tallinn University of Technology to examine their feedback and view on the future.

Since 2012, there are no late dropout students in Bachelor programme. Thereby, the amount of late dropout students in Master programme has been decreasing since 2013. In the opinion of the Head of Bachelor programme is this related to the fact that there is no application fee since 2013 if the students graduate within the nominal study period. Thereby, there has been a decrease in the amount of students choosing their major in accounting.

The main reasons for choosing accounting as a major for Bachelor's students is personal interest, suitability with personal characteristics, importance of the field to society, possibility to start a career as an entrepreneur and attractive employers and working conditions. The reasons for Masters' students is personal interest, suitability with personal characteristics, previous work experience, attractive employers and working conditions. When comparing the reasons for choosing accounting as a major with students in other countries, then setting high expectations for a better future, employers and income is common for everyone.

The biggest challenges that caused dropout at a late stage for both Bachelor's and Masters' students was work, writing a thesis paper, unrequired degree and changes in personal life. Thereby, the hypothesis was not supported and changes in personal life was affecting students in a negative way more among Bachelor's students. However, financial stability was lower among Masters' students.

Moreover, Masters' students were more critical about lecturers' competence and teaching methods. Based on the correlation analysis, turns out that the students who believed that their studies were too theoretical also believed that the curricula did not prepare them for the future. There have been made changes in the last years in the Bachelor's curricula and 12 ECTS of more practical subjects have been added to the programme.

Dropout students from both curricula expect the university to make changes to the thesis process, by helping to find the supervisor and a topic, create a better communication with the supervisor, offer the opportunity to take a final exam instead and/or reduce the required length of the paper in order for them to return to their studies. Masters' students pointed out that they would return if there was no admission fee and if they could write their thesis paper for free. Dropout students also indicated that they expect the university to encourage them with returning to school and provide information about what needs to be done. Moreover, they drew attention to the need for a more flexible study program when it comes to creating a timetable and the possibility of using the students' previous work and study experience.

Dropout students from both curricula work today as specialists or a middle managers. Dropping out from their studies has either had no influence or a positive influence on their career. Therefore, the author states that the knowledge gained from the university has not had a negative influence. Uncertainty regarding the future of the field was rated higher among the Masters' students, thereby it was rated lower among the students who have an accounting related job. Dropout students from both curricula do not agree with the statement that accountants will not be needed in the future, but believe that the role and tasks will change significantly.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Alver, J., Alver, L. (2010). Raamatupidajast ja tema tööst. (Taani tütarettevõtete näitel). Raamatupidamiselt majandusarvestusele, 2010. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 29.
- Eesti kõrgkoolide 2016. –2018. aasta vilistlaste uuringu aruanne. Haridus- ja teadusministeerium. Ernst & Young Baltic AS. Kättesaadav: https://www.hm.ee/sites/default/files/htm_aruanne_v3.pdf, 13.veebruar 2021.
- ESFJ – career paths. 16Personalities. Kättesaadav: <https://www.16personalities.com/esfj-careers>, 13.veebruar 2021.
- Estes, R. W., Paolillo, J. G. P. (1982) An Empirical Analysis of Career Choice Factors Among Accountants, Attorneys, Engineers, and Physicians. – Accounting Review, Vol. 57, No. 4, 785–793. (Ed.) Rosen, L. S.
- Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. – *Review of Educational Research*, Vol. 59, No. 2, 117–142.
- Haarde, H. (2020). *Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerumisega õppekavade areng aastatel 2013-2019*. (Bakalaureusetöö) Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.
- Half, R. (2015). Why Accounting? Top Reasons for the Career Choice. Kättesaadav: <https://www.roberthalf.com/blog/salaries-and-skills/why-accounting-top-reasons-for-the-career-choice>, 19.veebruar 2021.
- Hubackova, S., Ruzickova, M. (2013). Motivation in University Students' Teaching. Kättesaadav: <https://www.shorturl.at/epG27>, 23.veebruar 2021.
- ISTJ – career paths. 16Personalities. Kättesaadav: <https://www.16personalities.com/istj-careers>, 13.veebruar 2021.
- Kilter, R. (2016). *Majandusarvestuse õpe ning finantstöötajate haridustaseme ja ametikoha vahelised seosed*. (Magistritöö) Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.
- Kutsestandard juhtivraamatupidaja, tase 7. (2017). Sihtasutus Kutsekoda. Kättesaadav: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10650375/>, 17.aprill 2021.
- Kutsestandard raamatupidaja, tase 5. (2017). Sihtasutus Kutsekoda. Kättesaadav: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10649904/>, 17.aprill 2021.
- Kutsestandard vanemraamatupidaja, tase 6. (2017). Sihtasutus Kutsekoda. Kättesaadav: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10649993/>, 17.aprill 2021.

- TABB õppekava endine üliõpilane. Autori telefoniintervjuu. Helisalvestis. 22.märts 2021.
- TARM õppekava endine üliõpilane. Autori intervjuu. E-kiri. 12.märts 2021.
- TARM õppekava endine üliõpilane. Autori intervjuu. E-kiri. 22.märts 2021.
- TARM õppekava endine üliõpilane. Autori intervjuu. E-kiri. 22.märts 2021.
- TARM õppekava endine üliõpilane. Autori intervjuu. E-kiri. 23.märts 2021.
- TARM õppekava endine üliõpilane. Autori telefoniintervjuu. Helisalvestis. 19.märts 2021.
- Tetsov, L. (2018). *Raamatupidajana töötamise motiivid ja rahulolu Eestis*. (Magistritöö). Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool
- Tvedt, Ø., Skarmyr, B. (2015). *Fremtiden tilhører de som forbereder seg på den i dag – en studie av proaktive regnskapsbyråer*. (Magistritöö). Bergen: Norges Handelshøyskole
- Wang, H. (2020). *Factors affecting accounting students' career choice*. (Bakalaureusetöö). Wenzhou: Wenzhou-Kean University.
- Vinglas, K. (2020). *Tehnoloogia mõju raamatupidaja tööle ning raamatupidajate valmisolek tulevasteks muutusteks*. (Bakalaureusetöö). Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool
- Vitkar, K. (2017). *Eesti tudengite töötamine kõrgkoolis õppimise ajal*. (Bakalaureusetöö). Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool
- Võsu, V. (2018). *Õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsioon*. Tallinna Tehnikaülikooli õpingud katkestanute uuring – 2017. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool
- Ärinduse õppekava (2017). Tallinna Tehnikaülikool. Kättesaadav: https://portal-int.taltech.ee/sites/default/files/2019-12/MTK_TABB02-17_oppekavaversioon.pdf, 17.aprill 2021.
- Yardımcıoğlu, M., Ada, S. (2015). *Business Students' Career Interest in Accounting Profession: an Exploratory Study in Turkey*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam University. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/331082917_BUSINESS_STUDENTS_CAREER_INTEREST_IN_ACCOUNTING_PROFESSION_AN_EXPLORATORY_STUDY_IN_TURKEY#fullTextFileContent, 18.veebruar 2021.

LISAD

Lisa 1. TABB küsimustik

Tere!

Minu nimi on Maris Merelaid ning õpin Tallinna Tehnikaülikoolis äridust spetsialiseerudes majandusarvestusele. Kirjutan bakalaureusetööd teemal "Ülikooliõppe hiline katkestamine Tallinna Tehnikaülikooli majandusarvestusele spetsialiseerunute seas TABB ja TARM õppekava näitel", et analüüsida õpingutega katkestamise põhjuseid ning tõenäosust õpingutega jätkamiseks.

Teie vastuseid töödeldakse anonüümselt ning vastamine võtab aega 8-10 minutit.

Ette tänades
Maris Merelaid
maris.merelaid@mail.ee

1. Teie õppekavale õppima asumise aasta (kohustuslik)
 - 2002
 - 2003
 - 2004
 - 2005
 - 2006
 - 2007
 - 2008
 - 2009
 - 2010
 - 2011
 - 2012
 - 2013
 - 2014
 - 2015
 - 2016
 - 2017

2. Palun hinnake, kuid võrd mõjutasid järgmised põhjused Teie peeriala valikut (kohustuslik) (Skaala 1–5, Ei mõjutanud üldse – Mõjutas väga)
 - Isiklik huvi eriala vastu
 - Isikuomadustega kõige paremini sobituv
 - Atraktiivsed tööandjad ja -tingimused (sh töötasu)
 - Kerge alustada tööd ettevõtjana

Lisa 1 järg

- Lihtne liikuda karjääriredelil edasi
 - Õppejõu oskus suunata/õpetamisviis
 - Peaeriala tähtsus ühiskonnale
 - Omasin varasemat töökogemust
 - Kiiresti arenev eriala
 - Vanemad/sõbrad/lähedased soovitasid ja toetasid
 - Kursusekaaslased tegid sama valiku
 - Õppekava läbimine teistega peaerialadega võrreldes kergem
 - Iseseisvalt keeruline õppida
3. Palun hinnake, kui võrd mõjutasid järgmised põhjused Teie õpingute katkestamist (kohustuslik) (Skaala 1–5, Ei mõjutanud üldse – Mõjutas väga)
- Koolis liiga suur koormus
 - Töökoht nõudis rohkem aega
 - Diplom polnud töökohal oluline
 - Eriala mittesobivus
 - Õppekorraldus ei sobinud
 - Õppejõudude ebaprofessionaalsus
 - Huvi eriala vastu kadus
 - Huvi õppimise vastu kadus
 - Majanduslikud põhjused
 - Muutused isiklikus elus
 - Langesin tasuta õppest tasulisse õppesse
 - Raskused lõputöö kirjutamisega (teema ja juhendaja leidmine, klapp juhendajaga)
 - Katkestamist esines ka koolikaaslaste seas
 - Pakutavate töökohtade vähene atraktiivsus (palk, töötingimused, arenemisvõimalused)
 - Teadmatu eriala vajalikkuse ees tulevikus
 - Vähe võimalusi karjääriredelil liikumiseks
 - Õppisin kiiremini läbi praktilise kogemuse
 - Õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks
 - Õpe oli liiga teoreetiline
 - Tekkis võimalus välismaal töötada/õppida
4. Kas olete jätkanud sama eriala õppimist teises kõrgkoolis? (kohustuslik)
- Jah, lõpetasin teise kõrgkooli
 - Jah, õpin jätkuvalt teises kõrgkoolis
 - Jah, teine kõrgkool jäi lõpetamata
 - Ei jätkanud
5. Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis millises koolis jätkasite õpinguid? Mis põhjusel teise kooli kasuks otsustasite? (vabatahtlik)

...

Lisa 1 järg

6. Palun hinnake järgmiseid väiteid skaalal 1–5 (Üldse ei nõustu – Nõustun täielikult) (kohustuslik)
 1. Olen rahul TABB õppekaval õppimise kogemusega tervikuna, spetsialiseerudes majandusarvestusele.
 2. Minu lähedased pakkusid mulle emotsionaalselt tuge õpingute vältel.
 3. Minu finantsiline olukord õpingute ajal oli piisav.
 4. Pean oluliseks lõpetada õpingud Tallinna Tehnikaülikoolis.

7. Milliseid muutusi peab ülikool tegema, et Teie naasmise tõenäosust suurendada? (vabatahtlik)

....

8. Teie õpingute jätkamise tõenäosus järgmise kolme aasta jooksul on (kohustuslik)
 - Väga ebatõenäoline
 - Pigem ebatõenäoline
 - Ei oska öelda
 - Pigem tõenäoline
 - Väga tõenäoline
 - Olen juba lõpetamise uuesti käsile võtnud/lõpetanud

9. Teil on takistanud Tallinna Tehnikaülikoolis õpingutega uuesti alustamist (vabatahtlik)
 - Vajaduse puudumine
 - Motivatsioonipuudus
 - Ajapuudus
 - Raskused hakkama saamisel (majanduslikud ja/või perekondlikud põhjused)
 - Raskused õppimisel
 - Ootustele mittevastav õpetamise tase
 - Muu:

10. Teie tööandja suhtumine Teie õpingutesse oli (vabatahtlik)

Skaala 1–5 (Mittetoetav – Väga toetav)

11. Kui Teie tänane amet on seotud majandusarvestusega, siis millisel positsioonil Te töötate? (vabatahtlik)
 - Tippjuht
 - Keskastme juht
 - Spetsialist
 - Assistent
 - Eraettevõtja/Vabakutseline
 - Hetkel ei tööta
 - Ei soovi vastata

12. Palun hinnake, kuivõrd ülikooli katkestamine on mõjutanud Teie karjääri? (kohustuslik)
 - Mõjutas väga positiivselt

Lisa 1 järg

- Mõjutas pigem positiivselt
- Ei mõjutanud üldse
- Mõjutas pigem negatiivselt
- Mõjutas väga negatiivselt

13. Palun hinnake, kuivõrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja? (kohustuslik)

- Olen täiesti nõus
- Olen pigem nõus
- Nii ja naa
- Pigem ei ole nõus
- Üldse ei ole nõus

14. Palun hinnake, kuivõrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt? (kohustuslik)

- Olen täiesti nõus
- Olen pigem nõus
- Nii ja naa
- Pigem ei ole nõus
- Üldse ei ole nõus

15. Te õppisite (kohustuslik)

- Tasuta õppes
- Osaliselt tasuta õppes
- Tasulises õppes

16. Teie sugu (kohustuslik)

- Mees
- Naine
- Ei soovi vastata

17. Teie vanus õpinguid alustades (kohustuslik)

- 18–21
- 22–25
- 26–29
- 30–33
- 33+

18. Palun lisage oma mõtted ja arvamused, kui Teil neid tekkis. (vabatahtlik)

...

19. Kui soovite enda kogemust lähemalt jagada lühiintervjuu kaudu (max 30min), siis palun jätke siia enda e-maili aadress või telefoninumber. (vabatahtlik)

...

Lisa 2. TARM küsimustik

1. Teie õppekavale õppima asumise aasta (kohustuslik)
 - 2005
 - 2006
 - 2007
 - 2008
 - 2009
 - 2010
 - 2011
 - 2012
 - 2013
 - 2014
 - 2015
 - 2016
 - 2017
 - 2018

2. TARM õppekaval valisite: (kohustuslik)
 - majandusarvestuse/arvestuse peeriala
 - ärianduse peeriala
 - audiitortevuse peeriala

3. Magistriõppesse sisseastumise hetkeks olite omandanud: (kohustuslik)
 - Bakalaureusekraadi majanduses/ärinduses (ei spetsialiseerunud majandusarvestusele)
 - Bakalaureusekraadi majanduses/ärinduses spetsialiseerumisega majandusarvestusele
 - Rakenduskõrghariduse majanduses/ärinduses
 - Rakenduskõrghariduse majandusarvestuses
 - Kõrghariduse muus valdkonnas kui majandus

4. Magistriõppesse sisseastumisel omasite juba töökogemust majandusarvestuse või ärianduse valdkonnas (v.a õppekava raames läbitud praktika) (kohustuslik)
 - Jah
 - Ei

5. Palun hinnake, kuidas mõjutavad järgmised põhjused Teie peeriala valikut (kohustuslik, mitu valikuvõimalust) (Skaala 1–5, Ei mõjutanud üldse – Mõjutas väga)
 - Isiklik huvi eriala vastu
 - Isikuomadustega kõige paremini sobituv
 - Atraktiivsed tööandjad ja -tingimused (sh töötasu)
 - Kerge alustada tööd ettevõtjana
 - Lihtne liikuda karjäärivedelil edasi
 - Õppejõu oskus suunata/õpetamisviis
 - Peeriala tähtsus ühiskonnale
 - Omasin varasemat töökogemust

Lisa 2 järg

- Kiiresti arenev eriala
 - Vanemad/sõbrad/lähedased soovitasid ja toetasid
 - Kursusekaaslased tegid sama valiku
 - Õppekava läbimine teistega peerialadega võrreldes kergem
 - Iseseisvalt keeruline õppida
6. Palun hinnake, kuid võrd mõjutasid järgmised põhjused Teie õpingute katkestamist (kohustuslik) (Skaala 1–5, Ei mõjutanud üldse – Mõjutas väga)
- Koolis liiga suur koormus
 - Töökoht nõudis rohkem aega
 - Diplom polnud töökohal oluline
 - Eriala mittesobivus
 - Õppekorraldus ei sobinud
 - Õppejõudude ebaprofessionaalsus
 - Huvi eriala vastu kadus
 - Huvi õppimise vastu kadus
 - Majanduslikud põhjused
 - Muutused isiklikus elus
 - Langesin tasuta õppest tasulisse õppesse
 - Raskused lõputöö kirjutamisega (teema ja juhendaja leidmine, klapp juhendajaga)
 - Katkestamist esines ka koolikaaslaste seas
 - Pakutavate töökohtade vähene atraktiivsus (palk, töötingimused, arenemisvõimalused)
 - Teadmatus eriala vajalikkuse ees tulevikus
 - Vähe võimalusi karjäärireedelil liikumiseks
 - Õppisin kiiremini läbi praktilise kogemuse
 - Õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks
 - Õpe oli liiga teoreetiline
 - Tekkis võimalus välismaal õppida/töötada
7. Kas olete jätkanud sama eriala õppimist teises kõrgkoolis? (kohustuslik)
- Jah, lõpetasin teise kõrgkooli
 - Jah, õpin jätkuvalt teises kõrgkoolis
 - Jah, teine kõrgkool jäi lõpetamata
 - Ei jätkanud
8. Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis millises koolis jätkasite õpinguid? Mis põhjusel teise kooli kasuks otsustasite? (vabatahtlik)
- ...
9. Palun hinnake järgmiseid väiteid skaalal 1–5 (Üldse ei nõustu – Nõustun täielikult) (kohustuslik)
1. Olen rahul TARM õppekaval õppimise kogemusega tervikuna.
 2. Minu lähedased pakkusid mulle emotsionaalselt tuge õpingute vältel.
 3. Minu finantsiline olukord õpingute ajal oli piisav.
 4. Pean oluliseks lõpetada õpingud Tallinna Tehnikaülikoolis.

Lisa 2 järg

10. Milliseid muutusi peab ülikool tegema, et Teie naasmise tõenäosust suurendada? (vabatahtlik)

....

11. Teie õpingute jätkamise tõenäosus järgmise kolme aasta jooksul on (kohustuslik)

- Väga ebatõenäoline
- Pigem ebatõenäoline
- Ei oska öelda
- Pigem tõenäoline
- Väga tõenäoline
- Olen juba lõpetamise uuesti käsile võtnud/lõpetanud

12. Teil on takistanud Tallinna Tehnikaülikoolis õpingutega uuesti alustamist (vabatahtlik)

- Vajaduse puudumine
- Motivatsioonipuudus
- Ajapuudus
- Raskused hakkama saamisel (majanduslikud ja/või perekondlikud põhjused)
- Raskused õppimisel
- Ootustele mittevastav õpetamise tase
- Muu:

13. Teie tööandja suhtumine Teie õpingutesse oli (vabatahtlik)

Skaala 1–5 (Mittetoetav – Väga toetav)

14. Kui Teie tänane amet on seotud TARM õppekaval õpitud erialaga, siis millisel positsioonil Te töötate? (vabatahtlik)

- Tippjuht
- Keskastme juht
- Spetsialist
- Assistent
- Eraettevõtja/Vabakutseline
- Hetkel ei tööta
- Ei soovi vastata

15. Palun hinnake, kuivõrd ülikooli katkestamine on mõjutanud Teie karjääri? (kohustuslik)

- Mõjutas väga positiivselt
- Mõjutas pigem positiivselt
- Ei mõjutanud üldse
- Mõjutas pigem negatiivselt
- Mõjutas väga negatiivselt

Lisa 2 järg

16. Palun hinnake, kuivõrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja? (kohustuslik)

- Olen täiesti nõus
- Olen pigem nõus
- Nii ja naa
- Pigem ei ole nõus
- Üldse ei ole nõus

17. Palun hinnake, kuivõrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt? (kohustuslik)

- Olen täiesti nõus
- Olen pigem nõus
- Nii ja naa
- Pigem ei ole nõus
- Üldse ei ole nõus

18. Te õppisite (kohustuslik)

- Tasuta õppes
- Osaliselt tasuta õppes
- Tasulises õppes

19. Teie sugu (kohustuslik)

- Mees
- Naine
- Ei soovi vastata

20. Teie vanus õpinguid alustades (kohustuslik)

- ...–25
- 26–30
- 31–35
- 36–40
- 40+

21. Palun lisage oma mõtted ja arvamused, kui Teil neid tekkis. (vabatahtlik)

...

22. Kui soovite enda kogemust lähemalt jagada lühiintervjuu kaudu (max 30min), siis palun jätke siia enda e-maili aadress või telefoninumber. (vabatahtlik)

...

Lisa 3. Intervjuude küsimused

1. Kuidas kirjeldaksite oma õpimotivatsiooni õpingute vältel?
2. Kas mõni õppeaine oli õppekavas eriti vajalik või mittevajalik? Kui jah, siis miks?
3. Kas ja kuidas inspireerisid ja/või takistasid õppejõud õpingutega jätkama?
4. Kas õppekorraldus (tunniplaan, koormus, teadmiste kontrollid vms) oli õppimist toetav ning kui saaksite läbi viia mõne muudatuse, siis mis see oleks?
5. Kas olete saanud peale õpinguid ka mõne sertifikaadi/kutsetunnistuse, mis kompenseerib puuduvat diplomit? Kui ei, siis miks?
6. Kui saaksite õpinguid alustavale tudengile anda kaks soovitusi ja/või hoiatust, siis mis need oleksid?

Lisa 4. *Cross-case* analüüsi tabel TABB intervjuueeritavate kohta

	Katkestanu 1	Katkestanu 2	Katkestanu 3
Sisseastumisaasta	2011	2006	2005
Erialane positsioon	Spetsialist	-	-
Õpimotivatsioon	Tasuline õpe motiveeris	Motivatsioon oli väga kõrge kuni lõputöö kirjutamiseni	Lõpetas teise eriala, õppis äriandust huvist ettevõtluse vastu, finantsarvestus polnud isiklik huvi
Õppeainete vajalikkus	Kõik sobis	Õpe oli teoreetiline, ei õppinud kasutama ühtki raamatupidamisprogrammi	Kasulikuks pidas juhtimine, maksundus ja finantsarvestuse alused
Õppejõudude suhtumine	Üks õppejõududest takistas jätkamist, aine oli liiga teoreetiline, tasus läbimise eest 3x ja lõpus loobus	Mõjusid demotiveerivalt ja jäi mulje, et üliõpilane on „tühi koht“	Meeldis ettevõtluse õppejõud, lõputööd soovis kirjutada MTÜ arvestusest (magistritase) ja finantsarvestuse õppejõud ei motiveerinud
Õppekorraldus	Toetas õppimist	Kaugõppes pidi üksi hakkama saama; lõputöö tegemine ei sobinud	Sobis kaugõpe, statsionaarses õppes jätkamine ei sobi
Alternatiivsed diplomid	Tööandja pole nõudnud	Tööandja pole nõudnud	MA keemiateaduskonnast
Soovitused	Valida isikuomadustega sobivaim eriala; lõpetada koos kursusekaaslastega	Sulandu massi ning ära küsi õppejõududelt küsimusi	Käi konsultatsioonides; küsi abi vanema kursuse tudengitelt

Allikas: Autori uuringu tulemused

1. Kuidas kirjeldaksite oma õpimotivatsiooni õpingute vältel?

- „Igaks juhaks mainin, et samal ajal ärianduse kaugõppega õppisin TTÜs keemiateaduskonnas materjalitehnoloogiat ning selle aja jooksul lõpetasin ära nii bakalaureuse kui magistriõpingud. Et äriandus ei olnud minu jaoks mitte mingil hetkel prioriteetne ja asusin õppima seda lihtsalt huvist mõnede ainete vastu.“
- „Kuna õppisin tasulisel kohal, olin küllaltki motiveeritud.“
- „Minul endal oli motivatsioon kohe väga kõrge ja kuni hetkeni kui pidi hakkama kirjutama lõputööd ning sain aru, et olen sellel protsessi väga üksi. Ma tegin õppekava läbi nii majandusarvestuse kui ka turundusele spetsialiseerudes. Kõik asjad õpetati paberi peal ning kordagi polnud kokkupuudet mõne raamatupidamisprogrammiga. Selline õpetamisviis ei ole kellelegi kasulik. Isegi kui tegin õppekava läbi, aga tegelikult tundsin, et ei oska ikka mitte midagi, kasvõi seda, et kuidas lihtsad asjad kontodel jooksevad.“

Lisa 4 järg

2. Kas mõni õppeaine oli õppekavas eriti vajalik või mittevajalik? Kui jah, siis miks?
 - „Mind huvitasid ennekõike juhtimisega seotud ained, aga arvan, et kõige vajalikumad olid maksundus ja finantsarvestuse alused jms, sest numbrid on siiski ettevõtluse ja ärianduse aluseks.“
 - „Ei“
 - „Bakalaureuseõpe oli väga teoreetiline kindlasti ja kindlasti tekkis see mõte, et mille jaoks see kõik on. Tunnen, et kui oleksin tahtnud lõpetada praktiliste teadmistega, siis oleksin pidanud ehk minema teise kooli. Raamatupidajaks küll TTÜs ei saa.“

3. Kas ja kuidas inspireerisid ja/või takistasid õppejõud õpingutega jätkama?
 - „Ma arvan, et ma tegin olulise vea spetsialiseerudes finantsarvestuse erialale, mis lihtsalt polnud üldse minu teema. Ettevõtluse õppejõud Juhan Teder, kellega tegin ühe uurimistööst, motiveeris mind igati ja pakkus sama teemat lõputöö jaoks edasi arendada. Aga kuna tol hetkel mõtlesin, et teen asjaliku otsuse finantsarvestuse kasuks ja saan oma lõputöö siduda tööga MTÜ-s, selgus, et MTÜ raamatupidamist õpitakse alles magistrantuuris ning pärast mitut üritust ei leidnud kuidagi teemat, mis mind inspireeriks ega suutnud seda ka finantsarvestuse õppejõud teha.“
 - „Minu õpingud jäidki pooleli konkreetse õppejõu tõttu, kes tegi kõik endast oleneva, et ma ei sooritaks tema aine eksamit edukalt. Peale kolmandat korda maksmist, loengutes käimist ja kaasategemist ning eksameid + korduseksameid andsin lihtsalt alla. Kahjuks ei olnud sellel ajal võimalik ka ainet mõne teise õppejõuga läbida (õppejõud, kellest jutt, andis ka ühte varasemat ainet, mis samuti tema juhendamisel ebaõnnestus kuid õnneks oli siis veel võimalus õppejõudu valida).“
 - „Juba kohe alguses olid õppejõud sellise suhtumisega, et raudselt kukuvad enamused tudengitest välja ning see tõmbas motivatsiooni alla. Muidu olid küll kõik normaalsed õppejõud, aga mõni tekitab sinus juba eos sellise tunde, et tudeng on tühi koht.“

4. Kas õppekorraldus (tunniplaan, koormus, teadmiste kontrollid vms) oli õppimist toetav ning kui saaksite läbi viia mõne muudatuse, siis mis see oleks?
 - „Õppekorraldus tol korral kaugõppes oli suurepärane. Ainult statsionaarsele õppele üleminek on ka minu õpingute lõpetamisel segavaks asjaoluks olnud. Ma arvan, et tänases

Lisa 4 järg

maailmas (pandeemia, inimesed elavad maal või teises riigis jne) võiks eksisteerida võimalus sooritada õpinguid ka puhtalt online.“

- „Oli pigem toetav.“
 - „Ma õppisin tasulisel erialal ja kaugõppes, ise pidi meeletult vaeva nägema ja seda õppevormi ei soovitaks. Lõpueksam võiks olla lõputöö asemel, täiesti debiilne on käia näpuga järge ajada, et kus võib olla tühik ja kus peab olema koma. Jooksvat hindamist võiks olla rohkem, see aitab kaasa eksamikis ettevalmistusele.“
5. Kas olete saanud peale õpinguid ka mõne sertifikaadi/kutsetunnistuse, mis kompenseerib puuduvat diplomit? Kui ei, siis miks?
- „Nagu enne kirjutasin on mul TTÜ keemiateaduskonna bakalaureuse ja magistrikraad ning seetõttu pole ka ärimõtte bakalaureusest suurt puudust tundnud.“
 - „Ei, sest selleks puudus tööle asudes otsene vajadus ning nüüd olen end arendanud ja koolitanud oma töövaldkonna alastel teemadel (nende osas sertifikaate või kutsetunnistusi ei jagata).“
 - „Tööandja pole kordagi uurinud ja ma pole ka kunagi ka tundnud, et ise midagi puudu oleks jäänud. Olen töötanud mitmel korral juhtival positsioonil ja ka Riigikantseleis. Kui tahaksin aga erialast tööd teha, siis peaksin ikkagi tulema uuesti kooli. Praegu tegutsen müügivaldkonnas.“
6. Kui saaksite õpinguid alustavale tudengile anda kaks soovitusi ja/või hoiatust, siis mis need oleksid?
- „Valida eriala, mis isikuomadustega sobib ja mille vastu ka tõesti huvi on. Teha ained õigel ajal ära ja lõpetada ülikool inertsist õigel hetkel koos kursusekaaslastega.“
 - „Sulandu massi ning ära jää õppejõule oma küsimustega silma.“
 - „Käi võimalusel konsultatsioonides ning leia endale keegi kõrgemalt kursuselt, kes oskab sulle mingeid asju selgitada ja eos ette valmistada. Ei tasu üle mõelda ja kõike ei pea tegema maksimum punktidele. Oluline on aru saada ja ära lõpetada.“

Lisa 5. Cross-case analüüsi tabel TARM intervjueeritavate kohta

	Katkestanu 4	Katkestanu 5	Katkestanu 6	Katkestanu 7	Katkestanu 8
Sisseastumisaasta	2017	2011	2015	2006	2014
Erialane positsioon	Tippjuht	Spetsialist	Spetsialist	Keskastmejuht	Spetsialist
Õpimotivatsioon	Pigem kõrge, sõltus aine sisust	Algul kõrge, hiljem langes	Kesine algusest peale	Pigem kõrge	Pigem väga kõrge, töötasin paralleelselt
Õppeainete vajalikkus	Finantsarvestuse süvakursuse õpetamismeetod ei sobinud	Teiste koolidega võrreldes oli põhjalikum õppekava	Kõige kasulikum oli arvestuse infosüsteemide alused; <i>Excel</i> -it oleks soovinud rohkem	Üldjuhul sobis, täpselt ei mäleta	Kõik sobis
Õppejõudude suhtumine	Raske kontakti luua	Hea läbisaamine	Õppejõudude teoreetilisus takistas materjali omandamist	Üks peamine katkestamise põhjus olid õppejõud	Juhendaja kritiseeris grammatikat, kordagi ei kiitnud
Õppekorraldus	Palju kodutöid, teadmiste kontrollid jäid ajale jalgu	Pere ja töö kõrvalt on õhtune õpe keeruline; osad õppejõud vabastasid eksamist; võiks olla lõpueksam	Õhtune õpe sobis kõige paremini; lõputöö võiks asendada eksamiga	Ei meeldinud algklasside metoodika, kus anti aega iga ülesande lahendamiseks	Statsionaarne õpe oli kurnav, sobiks rohkem kaugõpe
Alternatiivsed diplomid	Ei, vajadus puudub	Siseaudiitori kutsetunnistus; soov MA diplom saada	Ei, vajadus puudub	MBA Tartu Ülikoolist, soov teha ACCA	Ei, vajadus puudub
Soovitused	Kui soovid häid tulemusi ja täiskohaga tööl käia, siis pole aega 2a sotsiaalse elu jaoks	Mõttele läbi, kas kraadi on päriselt vaja; leia initsiatiivi lõputööga tegelemiseks; ära mine kooli kui juba algul kahtled endas	Võta aega õpinguteks	Vali kohe õpingute alguses endale teema ja hakka materjale otsima	Mine magistrisse kui on ambitsioon saada kõrgemal tasemel raamatupidajaks või audiitoriks

Allikas: Autori uuringu tulemused

1. Kuidas kirjeldaksite oma õpimotivatsiooni õpingute vältel?

- „Pigem suur. Mõned ained huvitasid rohkem ja nendel oli ka kindlasti motivatsioon asjadest sisuliselt aru saada suurem. Mõnedel ainetel, mille vastu huvi puudus, oli ka motivatsioon õppida madalam.“

Lisa 5 järg

- „Õpimotivatsioon oli kesine algusest peale, magistrisse mineku põhjus oli pingevaba töökoht ja õpingutega jätkamine oleks olnud enda eksistentsi õigustamiseks.“
 - „Õpimotivatsioon oli esialgu kõrge. Aga aja jooksul see langes. See oli tingitud suurest tempost. Vaata ka neljanda küsimuse vastust.“
 - „Motivatsioon oli pigem kõrge.“
 - „Motivatsioon oli õpingute ajal pigem väga kõrge, kuna töötasin samal alal ning mul olid kõrged ambitsioonid selles valdkonnas.“
2. Kas mõni õppeaine oli õppekavas eriti vajalik või mittevajalik? Kui jah, siis miks?
- „Kui võrrelda uut ja vana TARM õppekava on näha, et mõned ained olid moraalselt vanad, küsimus kas neid on vaja on subjektiivne. Samuti mõne aine puhul tekkis küsimus õpetamise meetodis. Näiteks kas tänapäeval tõesti peab finantsarvestuse süvakursusel õppima raamatupidamiskandeid pähe kui tegelikkuses me teame, et kannete tegemiseks on tarkvarad. Minu hinnangul on raamatupidaja on pigem vahekontrolliks, kes peaks sisuliselt asjadest aru saama.“
 - „Töötades täna erialasel kohal, siis tuleb meelde, et kõige kasulikum ja praktilisem aine oli Arvestuse infosüsteemide alused, kus õpiti erinevaid programme kasutama. Üleüldine arvutioskus ja Exceli tundmine on kriitilise tähtsusega.“
 - „Ma ei saa öelda, et ükski aine oleks olnud mittevajalik. Sellele õppekavale asusingi ma õppima just õppekavas olevate ainete pärast - ma enne võrdlesin TTÜ õppekava teiste ülikoolide õppekavadega ning TTÜ õppekava sisaldas just kõige rohkem huvi pakkuvamaid aineid.“
 - „Ega väga ei mäleta enam, mis ained olid õppekavas, kindlasti oli ka neid mis mulle ebavajalikud kuid võib-olla üldiselt jällegi vajalikud.“
 - „Mõni aine oli kindlasti praktilisem kui teine, aga ei ütleks, et midagi oleks täiesti ebavajalik olnud.“
3. Kas ja kuidas inspireerisid ja/või takistasid õppejõud õpingutega jätkama?
- „2017-2019 perioodil olid veel nii mõnedki õppejõud e-kauged inimesed. Kõik käis mööda paberit (vaene keskkond). Samuti oli õppejõude kaunis keeruline e-kirja teel kätte saada. Näiteks otsisin enda lõputööle vastava teema juhendajat ning saatsin ühele konkreetsele õppejõule sellega seoses 4 e-kirja (perioodil oktoober 2018 - veebruar 2019). Mitte ühelegi

Lisa 5 järg

neist ei tulnud vastust. Võib-olla kui oleksin endale varakult juhendaja saanud oleks ka minu motivatsioon suurem olnud lõputöö valmis saada.“

- „Ei saa öelda, et õppejõud, kui isikud, oleksid takistanud kuidagi lõpetamist. Õppejõud olid väga toredad ja motiveerivad, et kõik ikka lõpetaksid. Üldiselt oli õppejõud ka väga sõbralikud.“
 - „Minu üheks suuremaks põhjuseks kooli pooleli jätmisel oligi, et liitusid Õppejõud X.“
 - „Lõputöö kirjutamisel oli juhendaja kohe algusest peale hästi perfektsionismi taga ajav. Ma leian, et pigem võiks asja kõigepealt valmis teha ja siis kõige viimasena hakata vaatama detaile, mis paremini võiks olla ja siis hakata neid ükshaaval parandama. Pikad kirjatööd üleüldiselt tulevad mul raskelt, seega kui kohe alguses juba üritatu kriitikat ka veel saab, mis pole isegi sisuline, vaid keskendub grammatikale, rääkimata veel tunnustusest, mida ei osanud isegi oodata, siis see mõjutab motivatsiooni küll.“
4. Kas õppekorraldus (tunniplaan, koormus, teadmiste kontrollid vms) oli õppimist toetav ning kui saaksite läbi viia mõne muudatuse, siis mis see oleks?
- „MA õppekaval oli väga palju kodutöid. Suurem osa meie kursusel olnutest käisid täiskohaga tööl. Koormus oli väga-väga suur. Nagu eelnevalt näite tõi, siis nii mõneski aines olid teadmiste kontrollid minu hinnangul ajale jalgu jäänud. Arvan, et kõrgkoolis ei peaks enam õppimine käima pähe tuupimise meetodil vaid asjadest tuleks sisuliselt aru saada ja õpetada pigem tudengeid infot otsima ja leidma.“
 - „Õhtune õpe oli ainus viis ja sobis kõige rohkem tööl käijale. Teadmiste kontrollid just eksamite näol toimusid ikka nii, et õhtu enne eksamit õppisin teemad selgeks ja peale eksamit oli kõik juba meelest läinud, seega õppeprotsessi see ei toetanud. Kõige rohkem häirib mind see, et lõpetamiseks peab tegema lõputöö ning see tundub mulle ekstreemselt nüri tegevus. Oleksin nõus tasuta lõputöö tegemise asemel maksma kasvõi 24 EAP eest ja läbima mõned ained lisaks või tegema magistrieksami, sest see näitaks, kas ma õpitust ka midagi päriselt aru sain. Ma ei tunne, et lõputöö mind kuidagi aitaks, sest minust ei saa akadeemikut. Ma olen põhimõtteline lõputöö vastane ja ei plaani enne lõpetada kui see nõue ära kaob. Ma olen nõus kasvõi 10 magistriainet läbima kui ei peaks lõputööd kirjutama.“
 - „Kui käisin magistriõpet tutvustaval infotunnis, siis öeldi meile, et koolis käime paaril õhtul nädalas ja kui vaja siis väga harva ka laupäeval. Tegelikkus oli aga hoopis teine:

Lisa 5 järg

mingi hetk olid loengud koolis esmaspäevast neljapäevani ning laupäeval. Seega vabaks jäi ainult kaks päeva. Aga kui sa oled inimene, kes käib tööl, kellel on lapsed, siis on väga raske täiskoormusel jätkata. Ja ilmselgelt siis mingid asjad hakkavad kannatama. Mis motiveeris kohal käima oli see, et osad õppejõud olid oma süsteemi välja mõtelnud (nt käid kõik korrad kohal, teed tunnikontrollid ära siis eksamit ei pea tegema või need kohalkäimised ja tunnikontrollid moodustavad 50% su teadmiste kontrolli tulemusest). Kahe õppejõu puhul muidugi olid teadmiste kontrollid väga rasked. Motivatsiooni tõmbas alla ka see, et sa tead mis sind ootab lõputöö kaitsmisel või eelkaitsmisel. Ma tean isikuid, kes siiani on ütlevad, et nad just selles hirmus ei ole nõus diplomit TTÜ-s kätte saama ja tahavad viia oma punktid üle teistesse ülikoolidesse, et seal magistrikraad kätte saada.“

- "Mõttetu on ülikoolis kasutada algklasside metoodikat, kus võtame ülesande, siis kõik pusivad 15min ning siis hakkame arutama. Nii õppejõu kui tudengite aja raiskamine. Lahendaks pigem jooksvalt nii palju ülesandeid kui võimalik ja kes järgi ei jõua või aru ei saa, saab kodus ise selgeks teha. Mõttetu on ka neil kes ei oska, pusida 15min täiesti vale suuna kallal ja siis saada teada, et raisatud aeg. See ärritas enim ja oli kasutusel just riigi finantsarvestuse tundides (kui ma õieti mäletan).“
 - „Mul tol ajal oli küll osakoormusega töö seega sain kõikides loengutes osaleda. Aga minu ajal olid loengud peaaegu igal tööpäeva õhtul ning vahel ka laupäeviti. Täiskoha kõrvalt nii koolis käia kui peab olema kontoris 9-5ni ning siis veel ilma autota pärast TTÜsse tulema, mul juba osalise koormusega muutus see natuke kurnavaks. Täna sel päeval paljud magistriprogrammid on üle 2-3 nädala reedest pühapäevani ja see oleks füüsiliselt rohkem jõukohane.“
5. Kas olete saanud peale õpinguid ka mõne sertifikaadi/kutsetunnistuse, mis kompenseerib puuduvat diplomit? Kui ei, siis miks?
- „Ei. Pole vajadust olnud.“
 - „Ei ole saanud, tööandja pole ka suunanud ega soovitanud.“
 - „Peale õpinguid sain siseaudiitori kutseertifikaadi, mis ei kompenseeri puuduvat diplomit. Ma ei ole saanud teisi diplomeid, sest ma endiselt loodan leida endale lõputöö teema, et diplom TTÜ-s kätte saada.“

Lisa 5 järg

- „Mul on MBA käes, aga teisest koolist. Eestis ei ole võimalik saada ühtegi sertifikaati, mis midagi ka näitaks. Sooviks teha ACCA või sarnase, aga piirab kohapealse info puudus (ju ei ole ka soov olnud nii suur, et ise otsida).“
 - „Ei ole saanud, sest tööandja pole seda nõudnud, samuti uutele töökohtadele kandideerimist see ei takista. Vaadatakse rohkem töökogemust ja üleüldist iseloomu ja sobivust kollektiivi. Ma ei tunne kuidagi, et mingi tunnistuse saamine mu olukorda kuidagi parandaks. Kõige parema nõ baaskoolituse sain ma siiski TTÜ kõrvalt ka töötades raamatupidamisbüroos. Mõne tunnistuse jaoks õppimine sellist tarkust ei anna.“
6. Kui saaksite õpinguid alustavale tudengile anda kaks soovitus ja/või hoiatust, siis mis need oleksid?
- „Soovitus: õpingute ajal pea meeles, et kui midagi väga tahta, siis alati saab. Hoiatus: Magistriõppes on kodutööde koormus on väga suur, seega kui soovite häid õpitulemusi ning samal ajal täiskohaga tööd teha, siis olge valmis, et teil pole sisuliselt 2 aastat sotsiaalset elu väljaspool kooli.“
 - „Mõttele tugevalt läbi, kas seda kraadi on sulle ikka vaja ning millist elu sa endale soovid. Ole valmis, et sa pead ise hästi palju initsiatiivi üles näitama ja lõputöö jaoks pead kindlasti leidma need põhjused, miks sellega üldse tegeleda. Kui sa juba õppima minnes kahtled, kas sinus on see sisemine motivatsioon olemas, siis on risk, et see kõik hästi välja ei kuku.“
 - „Võtke endale aega õpinguteks.“
 - „Vali kohe teema ja hakka lõputööd kokku panema, see on kõige tottram, aeganõudvam ja ebavajalikum asi kogu õpingust.“
 - „Oma eriala puhul vähemalt, ma leian, et see magistriprogramm on ikkagi kõige rohkem sügavuti minev raamatupidamise erialal, seega seda magistriprogrammi ma soovitaks küll nendele, kelle ambitsoon on saada kõrgemal tasemel raamatupidajaks või audiitoriks. Kui mingid muud probleemid TTÜs ka on, siis nende vältimiseks ma ei soovita küll mujale minna, kus nii sügavuti minevat programmi ei ole.“

Lisa 6. Arvandmete ja üldkogumi allikad

Kaidi Kallaste, Tallinna Tehnikaülikooli ärirahanduse ja majandusarvestuse õppekava programmijuhi 17. veebruar 2021.a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 2. november 2020. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 3. november 2020. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 6. oktoober 2020. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 7. märts 2021. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 14. veebruar 2021. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 15. veebruar 2021. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 16. veebruar 2021. a e-kiri.

Tarvo Niine, Tallinna Tehnikaülikooli äriduse õppekava programmijuhi 27. märts 2021. a e-kiri.

Lisa 7. Uuringus osalejate demograafiline taust

Demograafilised faktorid ja vastusevariandid	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
15(TABB)/18(TARM). Te õppisite				
Tasuta õppes	3	15,8%	18	35,3%
Osaliselt tasuta õppes	0	0,0%	2	3,9%
Tasulises õppes	16	84,2%	31	60,8%
16(TABB)/19(TARM). Sugu				
Mees	4	21,1%	9	17,6%
Naine	13	68,4%	42	82,4%
Ei soovi vastata	2	10,5%	0	0,0%
17(TABB)/20(TARM). Vanus õpinguid alustades				
18-21	6	31,6%	-	-
22-25	3	15,8%	-	-
26-29	0	0,0%	-	-
30-33	6	31,6%	-	-
33+	4	21,1%	-	-
...-25	-	-	18	35,3%
26-30	-	-	19	37,3%
31-35	-	-	8	15,7%
36-40	-	-	2	3,9%
40+	-	-	4	7,8%

Allikas: Autori uuringu tulemused

	TABB	TARB
Üldkogum	40	103
Valim	19	51
Osakaal	47,5%	49,5%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 8. Magistriõppe katkestanute varasem erialane kogemus

3. Magistriõppesse sisseastumise hetkeks olite omandanud		
Vastusevariant	Vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Kõrghariduse muus valdkonnas kui majandus	6	11,8%
Bakalaureusekraadi majanduses/ärinduses spetsialiseerumisega majandusarvestusele	7	13,7%
Bakalaureusekraadi majanduses/ärinduses (ei spetsialiseerunud majandusarvestusele)	13	25,5%
Rakenduskõrghariduse majanduses/ärinduses	9	17,6%
Rakenduskõrghariduse majandusarvestuses	16	31,4%

Allikas: Autori uuringu tulemused

4. Magistriõppesse sisseastumisel omasite juba töökogemust majandusarvestuse või ärianduse valdkonnas (v.a õppekava raames läbitud praktika)		
Vastusevariant	Vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Jah	41	80,4%
Ei	10	19,6%

Allikas: Autori uuringu tulemused

4. Magistriõppesse sisseastumisel omasite juba töökogemust majandusarvestuse või ärianduse valdkonnas (v.a õppekava raames läbitud praktika)*		
Vastusevariant	Vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Jah	24	85,7%
Ei	4	14,3%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Märkus: Selekteeritud välja vastajad, kes enne TARM õppekavale astumist ei omandanud kõrgharidust majandusarvestusele spetsialiseerudes

4. Magistriõppesse sisseastumisel omasite juba töökogemust majandusarvestuse või ärianduse valdkonnas (v.a õppekava raames läbitud praktika)		
Vastusevariant	Vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Jah	17	73,9%
Ei	6	26,1%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Märkus: Selekteeritud välja vastajad, kes enne TARM õppekavale astumist omandasid kõrgharidust majandusarvestusele spetsialiseerudes

Lisa 9. Peamised mõjutused eriala valikul ja õpingute katkestamisel

2(TABB)/5(TARM). Palun hinnake, kuivõrd mõjutasid järgmised põhjused Teie peaeriala valikut				
Vastusevariant	TABB vastanute arv	Aritmeetiline keskmine	TARM vastanute arv	Aritmeetiline keskmine
Isiklik huvi eriala vastu				
Mõjutas väga (5)	12	4,26	27	4,31
Pigem mõjutas (4)	3		15	
Nii ja naa (3)	1		8	
Pigem ei mõjutanud (2)	3		0	
Ei mõjutanud üldse (1)	0		1	
Isikuomadustega kõige paremini sobituv				
Mõjutas väga (5)	4	3,53	18	3,90
Pigem mõjutas (4)	8		16	
Nii ja naa (3)	2		14	
Pigem ei mõjutanud (2)	4		0	
Ei mõjutanud üldse (1)	1		3	
Atraktiivsed tööandjad ja -tingimused (sh töötasu)				
Mõjutas väga (5)	1	3,21	8	3,20
Pigem mõjutas (4)	8		13	
Nii ja naa (3)	6		17	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		7	
Ei mõjutanud üldse (1)	2		6	
Kerge alustada tööd ettevõtjana				
Mõjutas väga (5)	4	3,37	4	2,31
Pigem mõjutas (4)	6		6	
Nii ja naa (3)	5		9	
Pigem ei mõjutanud (2)	1		15	
Ei mõjutanud üldse (1)	3		17	
Lihthne liikuda karjääriredelil edasi				
Mõjutas väga (5)	2	3,26	8	3,16
Pigem mõjutas (4)	5		14	
Nii ja naa (3)	9		15	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		6	
Ei mõjutanud üldse (1)	1		8	
Õppejõu oskus suunata/õpetamisviis				
Mõjutas väga (5)	0	2,68	3	2,14
Pigem mõjutas (4)	4		4	
Nii ja naa (3)	7		11	
Pigem ei mõjutanud (2)	6		12	
Ei mõjutanud üldse (1)	2		21	

Lisa 9 järg

Peaeriala tähtsus ühiskonnale				
Mõjutas väga (5)	3	3,47	2	2,41
Pigem mõjutas (4)	6		10	
Nii ja naa (3)	7		12	
Pigem ei mõjutanud (2)	3		10	
Ei mõjutanud üldse (1)	0		17	
Omasin varasemat töökogemust				
Mõjutas väga (5)	2	2,95	20	3,51
Pigem mõjutas (4)	5		9	
Nii ja naa (3)	6		10	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		1	
Ei mõjutanud üldse (1)	4		11	
Kiiresti arenev eriala				
Mõjutas väga (5)	1	2,74	4	2,41
Pigem mõjutas (4)	3		5	
Nii ja naa (3)	8		15	
Pigem ei mõjutanud (2)	4		11	
Ei mõjutanud üldse (1)	3		16	
Vanemad/sõbrad/lähedased soovitasid ja toetasid				
Mõjutas väga (5)	1	2,26	2	2,14
Pigem mõjutas (4)	2		8	
Nii ja naa (3)	4		9	
Pigem ei mõjutanud (2)	6		8	
Ei mõjutanud üldse (1)	6		24	
Kursusekaaslased tegid sama valiku				
Mõjutas väga (5)	0	1,84	1	1,49
Pigem mõjutas (4)	1		3	
Nii ja naa (3)	5		3	
Pigem ei mõjutanud (2)	3		6	
Ei mõjutanud üldse (1)	10		38	
Õppekava läbimine teiste peaerialadega võrreldes kergem				
Mõjutas väga (5)	0	1,42	1	1,45
Pigem mõjutas (4)	0		1	
Nii ja naa (3)	3		4	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		8	
Ei mõjutanud üldse (1)	14		37	
Iseseisvalt keeruline õppida				
Mõjutas väga (5)	1	2,05	2	1,80
Pigem mõjutas (4)	1		3	
Nii ja naa (3)	4		6	
Pigem ei mõjutanud (2)	5		12	
Ei mõjutanud üldse (1)	8		28	

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 9 järg

3(TABB)/6(TARM). Palun hinnake, kuid võrd mõjutasid järgmised põhjused Teie õpingute katkestamist				
Vastusevariant	TABB vastanute arv	Aritmeetiline keskmine	TARM vastanute arv	Aritmeetiline keskmine
Koolis liiga suur koormus				
Mõjutas väga (5)	0	2,16	4	2,14
Pigem mõjutas (4)	2		4	
Nii ja naa (3)	4		10	
Pigem ei mõjutanud (2)	8		10	
Ei mõjutanud üldse (1)	5		23	
Töökoht nõudis rohkem aega				
Mõjutas väga (5)	9	4,11	26	3,98
Pigem mõjutas (4)	6		9	
Nii ja naa (3)	2		10	
Pigem ei mõjutanud (2)	1		1	
Ei mõjutanud üldse (1)	1		5	
Diplom polnud töökohal oluline				
Mõjutas väga (5)	4	3,53	15	3,31
Pigem mõjutas (4)	6		11	
Nii ja naa (3)	7		12	
Pigem ei mõjutanud (2)	0		1	
Ei mõjutanud üldse (1)	2		12	
Eriala mittedobivus				
Mõjutas väga (5)	1	1,95	0	1,45
Pigem mõjutas (4)	1		2	
Nii ja naa (3)	4		5	
Pigem ei mõjutanud (2)	3		7	
Ei mõjutanud üldse (1)	10		37	
Õppekorraldus ei sobinud				
Mõjutas väga (5)	1	2,42	2	1,75
Pigem mõjutas (4)	3		2	
Nii ja naa (3)	4		8	
Pigem ei mõjutanud (2)	6		8	
Ei mõjutanud üldse (1)	5		31	
Õppejõudude ebaprofessionaalsus				
Mõjutas väga (5)	1	2,05	1	1,73
Pigem mõjutas (4)	1		3	
Nii ja naa (3)	3		7	
Pigem ei mõjutanud (2)	7		10	
Ei mõjutanud üldse (1)	7		30	

Lisa 9 järg

Huvi eriala vastu kadus				
Mõjutas väga (5)	0	1,95	1	1,49
Pigem mõjutas (4)	2		3	
Nii ja naa (3)	3		2	
Pigem ei mõjutanud (2)	6		8	
Ei mõjutanud üldse (1)	8		37	
Huvi õppimise vastu kadus				
Mõjutas väga (5)	0	1,63	3	1,82
Pigem mõjutas (4)	0		4	
Nii ja naa (3)	3		6	
Pigem ei mõjutanud (2)	6		6	
Ei mõjutanud üldse (1)	10		32	
Majanduslikud põhjused				
Mõjutas väga (5)	0	1,58	4	1,94
Pigem mõjutas (4)	1		7	
Nii ja naa (3)	2		2	
Pigem ei mõjutanud (2)	4		7	
Ei mõjutanud üldse (1)	12		31	
Muutused isiklikus elus				
Mõjutas väga (5)	3	3,42	8	2,88
Pigem mõjutas (4)	8		12	
Nii ja naa (3)	4		12	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		4	
Ei mõjutanud üldse (1)	2		15	
Langesin tasuta õppest tasulisse				
Mõjutas väga (5)	0	1,16	5	1,59
Pigem mõjutas (4)	0		2	
Nii ja naa (3)	1		1	
Pigem ei mõjutanud (2)	1		2	
Ei mõjutanud üldse (1)	17		41	
Raskused lõputöö kirjutamisega (teema ja juhendaja leidmine, klapp juhendajaga)				
Mõjutas väga (5)	8	3,79	27	3,75
Pigem mõjutas (4)	5		6	
Nii ja naa (3)	2		5	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		4	
Ei mõjutanud üldse (1)	2		9	

Lisa 9 järg

Katkestamist esines ka koolikaaslaste seas				
Mõjutas väga (5)	0	1,68	2	1,71
Pigem mõjutas (4)	2		3	
Nii ja naa (3)	2		8	
Pigem ei mõjutanud (2)	3		3	
Ei mõjutanud üldse (1)	12		35	
Pakutavate töökohtade vähene atraktiivsus (palk, töötingimused, arenemisvõimalused)				
Mõjutas väga (5)	0	1,37	0	1,29
Pigem mõjutas (4)	0		2	
Nii ja naa (3)	1		3	
Pigem ei mõjutanud (2)	5		3	
Ei mõjutanud üldse (1)	13		43	
Teadmatus eriala vajalikkuse ees tulevikus				
Mõjutas väga (5)	0	1,21	1	1,37
Pigem mõjutas (4)	0		2	
Nii ja naa (3)	1		3	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		3	
Ei mõjutanud üldse (1)	16		42	
Vähe võimalusi karjääriredelil liikumiseks				
Mõjutas väga (5)	0	1,32	0	1,33
Pigem mõjutas (4)	0		1	
Nii ja naa (3)	2		4	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		6	
Ei mõjutanud üldse (1)	15		40	
Õppisin kiiremini läbi praktilise kogemuse				
Mõjutas väga (5)	1	2,42	7	2,24
Pigem mõjutas (4)	4		5	
Nii ja naa (3)	3		6	
Pigem ei mõjutanud (2)	5		8	
Ei mõjutanud üldse (1)	6		25	
Õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks				
Mõjutas väga (5)	1	2,00	2	1,98
Pigem mõjutas (4)	0		6	
Nii ja naa (3)	4		6	
Pigem ei mõjutanud (2)	7		12	
Ei mõjutanud üldse (1)	7		25	
Õpe oli liiga teoreetiline				
Mõjutas väga (5)	2	2,53	1	2,25
Pigem mõjutas (4)	3		9	
Nii ja naa (3)	5		11	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		11	
Ei mõjutanud üldse (1)	7		19	

Lisa 9 järg

Tekkis võimalus välismaal õppida/töötada				
Mõjutas väga (5)	2	1,47	1	1,16
Pigem mõjutas (4)	0		1	
Nii ja naa (3)	0		0	
Pigem ei mõjutanud (2)	1		1	
Ei mõjutanud üldse (1)	16		48	
Teadmatus eriala vajalikkuse ees tulevikus*				
Mõjutas väga (5)	0	1,15	0	1,31
Pigem mõjutas (4)	0		2	
Nii ja naa (3)	0		2	
Pigem ei mõjutanud (2)	2		3	
Ei mõjutanud üldse (1)	11		40	

Märkused: *selekteeritud on välja vastajad, kes töötavad erialasel positsioonil

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 10. Õppimine teises kõrgkoolis ja suhtumine naasmisse

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
4(TABB)/7(TARM). Kas olete jätkanud sama eriala õppimist teises kõrgkoolis?				
Jah, lõpetasin teise kõrgkooli	0	0%	1	2,0%
Jah, õpin jätkuvalt teises kõrgkoolis	0	0%	1	2,0%
Jah, teine kõrgkool jäi lõpetamata	0	0%	0	0,0%
Ei jätkanud	19	100%	49	96,1%

Allikas: Autori uuringu tulemused

5(TABB)/8(TARM). Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis millises koolis jätkasite õpinguid? Mis põhjusel teise kooli kasuks otsustasite?

TABB

- „Läbisin ühe aine teises ülikoolis, kuna tundsin, et ei saa TTÜ-s selle aine ja õppejõuga hakkama.“

TARM

- „Eesti Maaülikool, elukohavahetus, kasvav huvi põllumajanduse vastu, õppekorralduse parem sobivus töö ja pereelu kõrval (sessioonõpe).“
- „Tartu Ülikool“

6(TABB)/9(TARM). Palun hinnake järgmised väiteid skaalal 1-5				
Vastusevariant	TABB vastanute arv	Aritmeetiline keskmine	TARM vastanute arv	Aritmeetiline keskmine
Olen rahul TABB/TARM õppekaval õppimise kogemusega tervikuna				
Nõustun täielikult (5)	7	4,11	10	3,76
Pigem nõustun (4)	8		23	
Nii ja naa (3)	3		14	
Pigem ei nõustu (2)	1		4	
Üldse ei nõustu (1)	0		0	
Minu lähedased pakkusid mulle emotsionaalselt tuge õpingute vältel				
Nõustun täielikult (5)	5	3,84	12	3,25
Pigem nõustun (4)	10		10	
Nii ja naa (3)	1		16	
Pigem ei nõustu (2)	2		5	
Üldse ei nõustu (1)	1		8	

Lisa 10 järg

Minu finantsiline olukord õpingute ajal oli piisav				
Nõustun täielikult (5)	7	4,00	17	3,59
Pigem nõustun (4)	6		12	
Nii ja naa (3)	5		8	
Pigem ei nõustu (2)	1		12	
Üldse ei nõustu (1)	0		2	
Peaauguliseks lõpetada õpingud Tallinna Tehnikaülikoolis				
Nõustun täielikult (5)	11	4,16	18	3,49
Pigem nõustun (4)	4		8	
Nii ja naa (3)	1		12	
Pigem ei nõustu (2)	2		7	
Üldse ei nõustu (1)	1		6	

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
8(TABB)/11(TARM). Teie õpingute jätkamise tõenäosus järgmise kolme aasta jooksul on				
Väga ebatõenäoline	0	0,0%	7	13,7%
Pigem ebatõenäoline	4	21,1%	15	29,4%
Ei oska öelda	6	31,6%	13	25,5%
Pigem tõenäoline	2	10,5%	9	17,6%
Väga tõenäoline	7	36,8%	2	3,9%
Olen juba lõpetamise uuesti käsile võtnud/lõpetanud	0	0,0%	5	9,8%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 10 järg

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
9(TABB)/12(TARM). Teil on takistanud Tallinna Tehnikaülikoolis õpingutega uuesti alustamist				
Vajaduse puudumine	1	4,5%	8	13,6%
Motivatsioonipuudus	4	18,2%	15	25,4%
Ajapuudus	10	45,5%	16	27,1%
Raskused hakkama saamisel (majanduslikud ja/või perekondlikud põhjused)	2	9,1%	7	11,9%
Raskused õppimisel	1	4,5%	0	0,0%
Ootustele mittevastav õpetamise tase	1	4,5%	1	1,7%
Muu	3	13,6%	12	20,3%
<i>välismaale/mujale kolimine</i>	2		1	
<i>koolipoolse toe puudumine/ülikooli suhtumine</i>	1		1	
<i>lõputöö</i>			4	
<i>pere</i>			1	
<i>tervis</i>			2	
<i>hirm</i>			1	
<i>teadmatus</i>			1	
<i>magistritöö kirjutamise hind</i>			1	
<i>keeleoskus ja vanus</i>			1	

Allikas: Autori uuringu tulemused

TABB

- „Õppimisest oli tehtud äri, maksin palju raha, pühendasin palju aega ja läbisin õppekava aga lõpuspurdil jäeti ilma igasugusest toest ülikooli poolt.“
- „Kolm esimest + välismaal elamine.“
- „Muutused eraelus ning tööalaselt, peamiselt seoses teise riiki kolimisega.“

TARM

- „Lõpetamisel võiks olla magistritööle muid alternatiive nagu teistes ülikoolides.“
- „Mitu eelnevat, lapsed, vajaduse puudumine, teadmatus, ajapuudus, kolimine Tallinnast lõuna-Eestisse.“
- „Sobiv lõputöö teema.“
- „Terviseseisundist tulenevad põhjused.“
- „Ei ole leidnud sobivat lõputöö teemat.“
- „Ülikooli suhtumine.“

Lisa 10 järg

- „Esimesed 3.“
- „Magistritöö õppemaks on liiga kõrge.“
- „Tunnen praegu, et töö kõrvalt lõputöö kirjutamine nõuaks liiga palju ressursse (sh tervislikke lisastress, silmade koormus jm). Lisaks motivatsioonipuudus, kuna lõpetamine ei tundu liiga oluline.“
- „Magistritöö teema (+ juhendaja), keeleoskus ja ka vanus.“
- „Ajapuudus ja kartus (kuna ei lubanud mitut valida).“

7(TABB)/10(TARM). Milliseid muutusi peab ülikool tegema, et Teie naasmise tõenäosust suurendada?

TABB:

- „Ei teagi, eks tuleks ikka kätte võtta ja uurida mis võimalused on lõpetada. Kuid samas võiks kool ise saata info mis peaks tegema.“
- „Kui bakalaureuse teoreetiline lõputöö oleks võimalik asendada reaalse praktilise kogemuse ja mingi olukorra lahendamisega töökohal. Näiteks ISO 9001 kvaliteedi süsteemi juurutamine ettevõttes vms.“
- „Kuna minu õpingud jäid pooleli pigem isiklikel põhjustel, siis ei oska koolile midagi ette heita. Hetkel võtan avatud ülikooli kaudu jõudumööda tegemata aineid, ja näen, et kava on mõneti muutunud ja see muutus mulle meeldib.“
- „Raske oli kontakti saada juhendajatega.“
- Olema teatud asjade puhul paindlikum, kuna õppisin kaugõppes ja teadsin, et see tähendab vähemalt 80% ulatuses iseseisvat tööd. Paraku intensiivse ja stressirohke töö kõrvalt oli keeruline püsida jäigalt etteseatud graafikus, eks oma osa mängis ka pea 200km vahemaa kooli ja kodu vahel. Eksamisessiooni ja tööalaste kiirete aegade kokkulangemised jms. tõttu jäi mitu õppeainet lõpetamata, sest ei õnnestunud tööd ja kooli klappima saada. Meie kursusel oli mitmeid näiteid, kus kursusekaaslased tegid kodused ülesanded jms. oma põhitöö ajal ära ning nendel sujusid õpingud hästi ja lõpetasid õigeaegselt. Eks kaugõppe puhul ongi suurim küsimus kelle/mille arvelt seda aega ohverdada. Tol hetkel poleks ilma tööta saanud ülikoolis käia. Sobival hetkel hea meelega liitun uuesti ülikooliperega ning lõpetaks oma eriala. Plaan oleks midagi põnevat veel juurdegi õppida.“

Lisa 10 järg

- „Tunniplaanid võiksid olla pisut kompaktsemalt koostatud, et ei tekiks tühje auke loengute/harjutustundide vahele; samuti võiks olla rohkem reaalse elu näiteid/praktilise kogemuse omandamise võimalusi.“
- „Ühe aine raames peab olema võimalus õppejõuvalikuks - minu õpingute katkemise põhjus nr 1 oli õppejõu suutmatus oma ainet praktiliselt edasi anda ning ta ei olnud absoluutselt koostööaldis.“
- „Peaaegu ise ennast kokku võtma.“
- „Lõputöö juhendamine peab olema ka ülikooli prioriteet, mitte nii et juhendaja leidmine on väga keeruline ja oli neid kes ütlesid otse et kui juhendajaks tulen, pead üksi hakkama saama - mitte mingit tuge ei tunnetanud.“
- „Ei saa midagi teha, elan teises riigis juba.“
- „Efektiivsem VÕTA programmi rakendamine. Mul oli juba õpingute ajal palju töökogemust ka eriala valdkonnas aga selle arvestamist ei peetud võimalikuks. Sellest oli väga kahju.“
- „Kuna elan ja töötan välismaal, siis võimaldama turunduse juhtimise aine ja lõputöö sooritamise kaugõppe vormis (muutsin oma spetsialiseerumise hiljem turunduse peale, sest pärast kahte korda lõputöö teema muutmist sain aru, et see pole ikka üldse minu ala).“
- „Kuna ma ei ela enam Eestis, siis isiklikult minu jaoks on probleem kohustuslike kohalviibimiste arv. Ja eriti nüüd selle koroonaja ajal. Hea oleks valikuvõimalus kuulata loenguid ning osaleda seminaridel läbi Zoom-i.“

TARM

- „Endistele tudengitele võiks olla avatud ülikooli ja ka eksternina õppimise korral soodushinnaga EAP-d. Hetkel ühe 6 EAP-se aine puhul 350€ välja käia on kaunis kallis.“
- „Magistritööle võiks olla teisi alternatiive.“
- „Pole enam kursis millised on võimalused / nõuded lõpetamiseks. Alternatiivina lõputööle eksam.“
- „Pakkuma paindlikumat õppevormi, töö ja pere kõrvalt igal õhtul loengutesse jõuda ja siis veel jõuda koduseid ülesandeid teha ja esitada ei sobi lihtsalt. E-õpe Tallinnas kohal käimata.“

Lisa 10 järg

- „Aus vastus on, et Õppejõud X tegid lõputöö kirjutamisega seonduva ebameeldivaks. Tekkis tunne, et selleks, et lõpetada majanduseriala, oleks tulnud enne eesti keele filoloogi haridus omandada. Loomulikult on oluline teksti arusaadavalt kirjutamine, aga see peab ikkagi jääma mõistlikkuse piiridesse. Teine põhjus on selles, et kui korraga jooksvalt lõputöö tegemisega edasi ei lähe, siis jääb venima.“
- „Õpingute katkestamise põhjus on sedavõrd isiklik, et ükski ülikool ei saa mingi muutusega mõjutada minusuguse inimese naasmist õppeprotsessi juurde.“
- „Maksma valeinfo edastamise tõttu tagasi magistritöö eest tasutud summa või tasuta lasta magistritöö uuesti esitada ja kaitsta ning pakkuda juhendajat, kes ei ütleks, et ta ei jõudnud lõputööd lugeda ja proovikaitsmisel ka loetaks tööd sisuliselt, mitte ei kontrollitaks ainult kirjavahemärke. Minu magistritöö retsenseerimisel selgus, et magistritöö hindeks tuleks 0, kuigi juhendaja oli eelnevalt öelnud, et hinne tuleks umbes 4. Probleem oli ilmselt ka selles, et proovikaitsmisel, kaitsmisele lubamisel ja retsenseerimisel ja kaitsekomisjonis oli üks ja sama inimene. Ei tea, kas jättis töö tegemata eelnevates etappides või põhimõtteliselt ei sobinud minu magistritöö tulemus, mis jagas TARM õppekavale hinnanguid õppekaval õppinud inimeste kogemust uurides. Seni kuni on majandusteaduskonnas valeinfot edastavad inimesed, kes põhjustavad tudengitele majandusliku kahju väites, et kui õppemaks magistritöö eest on tasutud, aga ei pääse kaitsmisel läbi ja õpilane langeb eksmatrikuleeritud saatusesse, siis uuesti kaitsmisel ei teki uuesti tasumise kohustust EAP-de eest (minu puhul 700eurot kahju, sest oleks pidanud uuesti maksma). Seni kuni ei suudeta korraldada eelkaitsmisel selliseid lugejaid, kes ka realselt tööd loeks ja analüüsiks ning annaks adekvaatset tagasisidet, seni kuni magistritööjuhendajad peavad kasutama lauset, et ei saa Sind kaitsmisel aidata kuna komisjonis on mu ülemused, seni kuni Õppejõud X teaduskonnas asju ainuisukuliselt otsustavad ja korraldavad, seni mina ei plaani õppekava lõpetada.“
- „TARM õppekava tõenäoliselt lõpetama ei tule aga olen hetkel uuesti TalTech-i üliõpilane, sedapuhku küll teisel õppekaval (IADM).“
- „Lõputöö teema leidmise kergendamine eksternile.“
- „Praegused samateemalised seminarid ja ülikoolipoolne huvi on olnud väga motiveeriv, kuid ise ei soovi enam samal erialal jätkata ja haridusteed lõpetada.“
- „Lõputöö on liiga ajamahukas. Lihtsalt ei leia sellist aega kolme lapse ja täiskoormusega töö kõrvalt. Tervis ei pea vastu.“

Lisa 10 järg

- „Aitama lõputöö teema leidmisega või asendama lõputöö eksamiga.“
- „Läbisin terve kursuse, katki jäi lõputöö kirjutamise hetkel. Ma ei tea, kas see on just antud ülikooli spetsiifiline probleem, aga lõputöö on võrreldes ülejäänud kursusega toores vaev. Õppejõudude aeg on piiratud ja huvi tudengite toetamise vastu olematu. Kogu lõputöö protsess on justkui lahing, kus tudeng peab võitlema juhendaja tähelepanu nimel. Üldsegi on lõputöö nõue minu arvates jabur. Valdav osa õpilasi omandab kraadi eesmärgiga parandada oma positsiooni tööturul ja omandada uusi teadmisi. Lõputöö on vajalik ainult kraadi kätte saamiseks ehk tõestamiseks, et õpitu on omandatud - kuigi eksamid on ju sooritatud. Kui soov on saadud teadmisi rakendada praktikas, mitte hakata akadeemikuks ja teoreetikuks, on lõputöö kirjutamine ainult koormaks. Kuna ma näen, et magistrikraadi kaal töökohale kandideerimisel üha väheneb (mis on ka loogiline - miks peaksid kõik töötajad olema akadeemikud?) siis ei suutnud ma kuidagi leida motivatsiooni selle ära tegemiseks. Pean õppejõududega võitlema millegi nimel, mida mul tegelikult vaja pole. Kui kunagi peaks siiski vajadus kraadi järele tekkima, siis võib-olla võtan asja jälle käsile.“
- „Sooviks tasuta kirjutada ja kaitsta lõputööd.“
- „Tasuta kohad oleksid ka siis olemas, kui läbida eriala poole koormusega.“
- „Magistriksam magistritöö asemel.“
- „Astusin samale erialale uuesti sisse, kuid ülikool aktsepteeris ainult mõne üksiku eelnevalt läbitud aine EAP-d. Oleksin pidanud peaaegu kogu õppekava uuesti läbima. Loobusin õppimisest.“
- „Pakkuma rohkem välja võimalikke lõputöö teemasid. Juhendajad võiksid aidata uurimisküsimuse formuleerimisel.“
- „Ei oska öelda.“
- „Ei ole etteheiteid ülikoolile, pigem takistavad isiklikud põhjused ja see, et kraadi ei ole otseselt keegi minult nõudnud. Samuti on hirm, et kuna ma ei puutu hetkel majandusarvestuse teemaga otseselt kokku, siis on raske magistritööd ja kaitsmist teha, ei kujuta ette, milline oleks sobiv teema.“
- „Lõputöö jäi tegemata sest kui ei vali Õppejõud X-le sobivat teemat, siis nagunii lõpetad kehvasti ja ei viitsinud hakata mässama nendele sobivate teemadega nii põhjalikult. Ained tegin ära kõik ja sain oskused.“
- „Olen juba naasnud.“

Lisa 10 järg

- „Ei oska öelda. Minu õpingute katkemine ei tulenenud ülikoolist, vaid uue töökoha leidmisest, mille kõrvalt ei jäänud aega õpingute lõpetamisele keskenduda.“
- „Alandama eksternina lõpetamise tasu.“
- „Rahvusvahelised lektorid.“
- „Targad, inspireerivad, praktikutest lektorid.“
- „Lõputöö eest makstav tasu võiks olla madalam.“
- „Lõputöö asemel eksam või suurem abi lõputöö teema valimisel, mis oleks ka huvitav, mitte lihtsalt paberi pärast tehtud.“
- „Õppimine võiks olla odavam.“
- „Tegemata jäi vaid magistritöö ning praktika, seoses kolimisega välisriiki (töö tõttu). Väga palju aitab see, et infotundidel jm saab osaleda veebi teel. Lisaks tundub praktika läbimine kummaline nende tudengite puhul, kes juba aastaid erialal töötavad.“
- „See vist on enam isikupõhine minu puhul.“
- „Lõputöö teema ja juhendaja leidmine oli minu katkestamise põhjuseks.“
- „Pigem pean ennast sundima, veidi toetavat nõu abiks.“
- „Lõputöö asendada komplekseksamiga, st rohkem valikuvariante.“
- „Pigem on kõik endast sõltuv (olen tasulisel õppel, tasuta õpet ei ole saanud nii bakalaureuse/magistri poolt). Võibolla pakkuda soodustust kui ei ole kasutanud Eestis võimalust tasuta õppida.“

18(TABB)/21(TARM). Palun lisage oma mõtted ja arvamused, kui Teil neid tekkis.

TABB

- „Ülikooli katkestamise mõju karjäärile soovin pikemalt lahti seletada, kuna see on olnud märkimisväärne. Kuna õpingud jäid pooleli, siis ei olnud mul ka hariduskraadi, mis lükkaks mind paremat / minu tasemele vastavat tööd otsima. Ma olen ametilt tollimaakler- raamatupidaja. Töö on mugav aga olemasolevad ettevõttes arenguvõimalus puudub. Kui ma olen kaalunud töökohavahetust, on mul alati olnud paha tunne, et mul pole ju haridust. Mõtlesin pidevalt, et küll ma järgmine aasta lõpetan kooli ära ja siis saab juba edasi liikuda aga ülikooli astumisest on mul möödas juba 16 aastat.“
- „Kahtlen väga bakalaureuse taseme uurimistööde vajalikkuses, eriti majandusarvestuses.“
- „Tahaks väga õpingud lõpetada, aga ei oska (ei julge) enam kuskilt alustada.“
- „Peaks lõpetama, aga viimaste tööde juhendamisel polnud piisavalt tuge.“

TARM

- „Minu õppekava oli veidi juba ajast maas. Täna on Taltech-is samal õppekaval oluliselt kaasaegsemad ained (infosüsteemid jne), mis on igati positiivne! Samuti võiks olla võimalus katkestanud tudengitel valida enda õppekava osaline vahetamine uue vastu. Minul on jäänud lõpetamiseks vaja sooritada 1 aine, praktika ja lõputöö (mis on uue õppekava 24 EAP asemel 30 EAP-d). Uues õppekavas minu lõpetamata kohustuslik aine enam kohustuslik pole, ma vahetaks ta hea meelega pigem mõne infosüsteemi aine vastu, mis uues õppekavas kohustuslik on (ja millest oleks mul ka kasu). Samuti vähendaks ainepunkte lõputöö eest ja võtaks selle asemel veel mõne teise teemakohase kohustusliku aine uuest õppekavast juurde. Paindlikus võiks olla see sõna, mis motiveeriks kindlasti rohkem inimesi tagasi tulema.“
- „Uuesti ülikooliga ühendust võttes tundus, et asjad on väga toetavaks läinud ja üliõpilasi aidatakse igati lõpetamise poole tüürida.“
- „Mulle on TTU eksmatrikuleerimisest jäänud mõru maik, sest see oli ootamatu ja mina valmistusin juba lõputööks, kui selgus, et aritmeetiliselt ei tulnud ainepunktid semestri kohta täis... kuigi õppekava muus osas oli läbitud. Kohe kadus ka soov end selle kooliga pikemalt siduda. Kui kõige olulisem on ainepunktide maht semestris, mitte õppetöö kvaliteet, siis olgu nii.“
- „Kõrgharidus ei täida oma rolli ühiskonnas. Kui üksikud akadeemikuks pürgijad kõrvale jätta, on enamikul õpilastel haridust vaja ikkagi selleks, et praktiline töökoht saada. Aga koolis õpetatakse puhast teooriat ja koolis ülistatakse akadeemilisust, vähemalt Õppejõud X puhul. Õpilastest üritatakse kasvatada akadeemikuid mitte praktikuid, kuigi just seda oleks valdaval osal õpilastest vaja. Tunnen, et 95% teadmistest, mis minust täna väärtusliku töötaja teevad, on omandatud varasema töökogemuse läbi, mitte ülikoolis. Seega tundub jabur, et tööandja nõuab üldse kõrgharidust. Samas tunnen, et selle nõudmise tähtsus on hakanud tööandjate silmis kiiresti vähenema. Kui ülikoolid tahavad ellu jääda, peavad nad hakkama pakkuma seda, mille järele nõudlust on, ehk mis neid tööeluks ette valmistaks. Võime lõputöö kirjutamise kadalipust läbi käia, et saavutada midagi, millel sisuline väärtus puudub, ei peegelda kandidaadi võimet tööd teha. Seega peaks lõputöö kirjutamise protsess olema lihtsam või isegi mitte üldse kohustuslik (bakalaureuse tegin Inglismaal, seal sai valida kas teha lõputöö või paar ainet rohkem, ja mina tegin rohkem aineid sest sellega

Lisa 10 järg

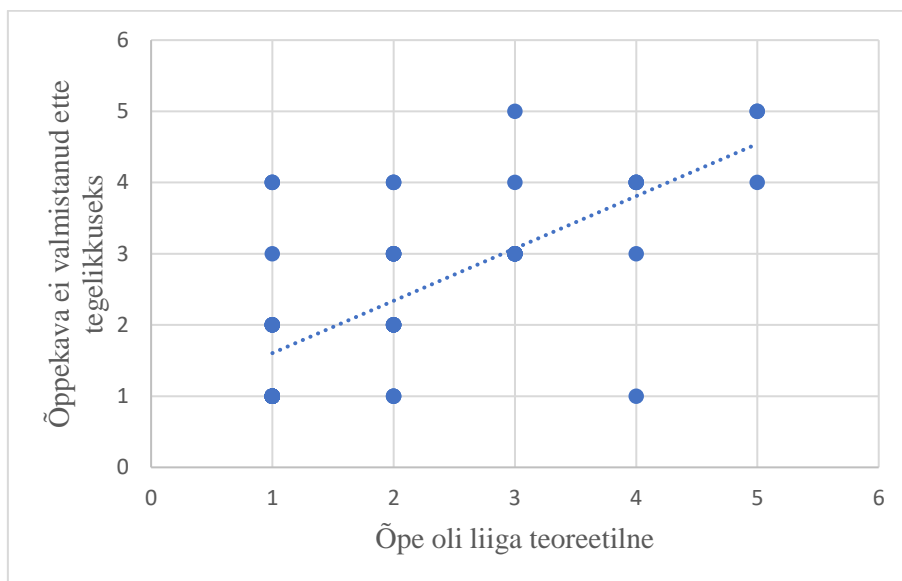
omandasin rohkem uusi teadmisi ja see oli muidugi ka lihtsam) - või siis peaks magistrikraadi väärtus tööandjate silmis olema veel oluliselt madalam kui praegu, sest korrelatsioon akadeemilise kraadi ja tööskuse vahel tundub minimaalne.

- „Pooleli sai jäetud kahel põhjusel. Esimene põhjus oli, koormus oli liiga suur täiskoormusega õppes ja rahalised vahendid ei lubanud minna tasulisse õppesse osakoormusele. See tekitas olukorra, kus ma lihtsalt läbisin loenguid, aga mu eesmärk oli koolis targemaks saada, mitte lihtsalt magistrikraad omandada. Päeval tööl ja õhtul koolis tekitas olukorra kus ma lihtsalt läbisin loenguid, ilma et oleks jõudnud põhjalikult teadmisi omandada. Teine põhjus on see, et osad loengud olid ebaefektiivsed. Ei olnud rahul kuidas Õppejõud X viisid läbi kursuseid. Need ei olnud sisu poolest läbi mõeldud ja tundus pigem aja raiskamisena, eriti veel kui mu magistri eesmärk oli targemaks saada, mitte lihtsalt kraadi omandada.“
- „Magistritöö asemel võiks olla võimalik teha magistrieksam.“
- „Katkestuse põhjustas tööandja sisekontroll, kes esitas lõputöös praktiliseks osaks vajaminevate andmete kasutamiseks viimasel hetkel tingimusi, mis võtsid aja ja motivatsiooni. Suur eeltöö oli juba tehtud. Enam ei ole see teema aktuaalne ja peaks nullist alustama. Ülikoolile ei ole midagi ette heita.“
- „Tol ajal kui ma oleks pidanud nominaalajaga ülikooli lõpetama, siis kohati oli tunda sellist hoiakut osade õppejõudude poolt, et tudeng ei saa asjast üldse aru ja talle peab kõik pisivead ette näitama. Ei olnud sellist võrdset vastastikust lugupidavat vestlust kahe täiskasvanu vahel. Lõputöö osas minu arvates liialt keskenduti grammatikavigadele ning õigete terminite kasutamisele, sisulist tagasisidet oli raskem saada ning ei olnud sellist julgustust pakkuda tudengitel ise ideid ja lahendusi, kuidas magistritööd planeerida. Hästi palju öeldi reegleid ette, kuidas teha ja kuidas mitte teha, aga sellist loovust suunavat juhendamist ei olnud peaaegu üldse. Mõnede õppejõudude puhul jäi ka mulje, et nad pigem laseksid üliõpilastel kauem ülikoolis olla kui et laseksid tudengil teha lõputöö madalamale hindele kui 5, kuna see riivab nende autunnet.“
- „Eksternina magistritöö tegemise tasu võiks väiksem olla, siis oleks motivatsiooni lõpetada pooleliolevad õpingud.“
- „Nimetan ka seda, et peale mitut aastat lõputöö kirjutamiseks enda uuesti teemasse sisse toomine tundub keerukas.“
- „Soov oleks siiski diplomini jõuda.“

Lisa 10 järg

- „Iga valikute variandi lõpus võiks olla võimalus avaldada lisaarvamust. Nt. ma panin keskmise raskused lõputöö kirjutamisega. Aga ma ei saanud vastata et muud raskused lõputöö kirjutamisega. Juhendajaga kõik korras, teema olemas.“

Lisa 11. Korrelatsioonanalüüsi tabelid

Allikas: Autori koostatud

	Koolis liiga suur koormus	Õppekorraldus ei sobinud	Õppejõudude ebaprofessionaalsus	Raskused lõputöö kirjutamisega	Õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks	Õpe oli liiga teoreetiline
Koolis liiga suur koormus	1					
Õppekorraldus ei sobinud	0,3250676	1				
Õppejõudude ebaprofessionaalsus	-0,001607	0,5110241	1			
Raskused lõputöö kirjutamisega	0,0426785	-0,050363	0,10532834	1		
Õppekava ei valmistanud ette tegelikkuseks	0,1876118	0,2657329	0,58273887	-0,0592192	1	
Õpe oli liiga teoreetiline	0,2927584	0,4582975	0,50972181	0,07224226	0,67733032	1

Allikas: Autori koostatud

Lisa 11 järg

korrelatsioonikordaja	0,6773303	
empüirilise parameetri väärtus	7,5921816	
olulisuse nivoo	0,05	
alfa/2	0,025	
valimi maht	70	
vabadusastmete arv	68	
kriitiline väärtus	1,9954689	
	7,592181641 >	1,9954689

Allikas: Autori koostatud

Lisa 12. T-testi tabelid

T-test: Kahe üldkogumi keskvaartuste võrdlemine erinevate dispersioonide korral			
	<i>TABB</i>	<i>TARM</i>	
Keskmine võrreldavais gruppides	3,42105	2,88235	
Teadaolev dispersioon gruppides	1,47953	2,14588	
Vaatluste arv	19	51	
Hüpoteetiline keskmiste vaheline erinevus	0		
Vabadusastmete arv	39		
t-statistiku väärtus	1,55544		
Ühepoolsele hüpoteesile vastav p-väärtus	0,06396		
Ühepoolsele hüpoteesile vastav z-statistiku k	1,68488		
Kahepoolsele hüpoteesile vastav p-väärtus	0,12792		
Kahepoolsele hüpoteesile vastav z-statistiku	2,02269		

Allikas: Autori koostatud

Lisa 13. Katkestamise mõju ning arvamus valdkonna tulevikust

10(TABB)/13(TARM). Teie tööandja suhtumine Teie õpingutesse oli				
Väga toetav (5)	8	4,00	10	3,63
Pigem toetav (4)	5		20	
Nii ja naa (3)	4		16	
Pigem mittetoetav (2)	2		2	
Mittetoetav (1)	0		3	

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
11(TABB)/14(TARM). Kui Teie tänane amet on seotud majandusarvestusega, siis millised positsioonil Te töötate?				
Tippjuht	0	0,0%	3	5,9%
Keskastmejuht	3	15,8%	14	27,5%
Spetsialist	9	47,4%	28	54,9%
Assistent	1	5,3%	1	2,0%
Eraettevõtja/vabakutseline	0	0,0%	2	3,9%
Hetkel ei tööta	2	10,5%	1	2,0%
Ei tööta majandusarvestusega seotult	4	21,1%	2	3,9%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
12(TABB)/15(TARM). Palun hinnake, kuid võrd ülikooli katkestamine on mõjutanud Teie karjääri				
Mõjutas väga positiivselt	0	0,0%	1	2,0%
Mõjutas pigem positiivselt	3	15,8%	5	9,8%
Ei mõjutanud üldse	12	63,2%	43	84,3%
Mõjutanud pigem negatiivselt	4	21,1%	2	3,9%
Mõjutas väga negatiivselt	0	0,0%	0	0,0%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 13 järg

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust
13(TABB)/16(TARM). Palun hinnake, kui võrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja				
Olen täiesti nõus	0	0,0%	1	2,0%
Olen pigem nõus	2	10,5%	6	11,8%
Nii ja naa	4	21,1%	13	25,5%
Pigem ei ole nõus	9	47,4%	23	45,1%
Üldse ei ole nõus	4	21,1%	8	15,7%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust
14(TABB)/17(TARM). Palun hinnake, kui võrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt				
Olen täiesti nõus	4	21,1%	25	49,0%
Olen pigem nõus	12	63,2%	20	39,2%
Nii ja naa	3	15,8%	5	9,8%
Pigem ei ole nõus	0	0,0%	0	0,0%
Üldse ei ole nõus	0	0,0%	1	2,0%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute kogu arvust
Palun hinnake, kui võrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes pole ühel päeval enam raamatupidajaid vaja*				
Olen täiesti nõus	0	0,0%	1	2,1%
Olen pigem nõus	1	7,7%	5	10,4%
Nii ja naa	3	23,1%	12	25,0%
Pigem ei ole nõus	6	46,2%	22	45,8%
Üldse ei ole nõus	3	23,1%	8	16,7%

Märkused: *selekteeritud on välja vastajad, kes töötavad erialasel positsioonil

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 13 järg

Vastusevariant	TABB vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust	TARM vastanute arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Palun hinnake, kuid võrd nõustute väitega, et tehnoloogia arenedes muutuvad raamatupidaja roll ja ülesanded oluliselt*				
Olen täiesti nõus	3	23,1%	24	50,0%
Olen pigem nõus	8	61,5%	19	39,6%
Nii ja naa	2	15,4%	4	8,3%
Pigem ei ole nõus	0	0,0%	0	0,0%
Üldse ei ole nõus	0	0,0%	1	2,1%

Märkused: *selekteeritud on välja vastajad, kes töötavad erialasel positsioonil

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 14. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maris Merelaid,

1. annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„ÜLIKOOLIÕPPE HILINE KATKESTAMINE TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI MAJANDUSARVESTUSELE SPETSIALISEERUNUTE SEAS TABB JA TARM ÕPPEKAVA NÄITEL“,

mille juhendaja on Monika Nikitina-Kalamäe,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.